לציונות–לסוציאליזם–לאחוות עמים

יום ו', כ' בכסלו תשמ"ח, 11 בדצמבר 1987 / שנה מ"ח מס' 13518 / המחיר 1.65 ש"ח כולל מע"מ

אסד הזהיר: תהיה מלחמה אם יותקפו מטרות סוריות

מאת דליה רפאל, כתבת "על המשמר" בארה"ב

וושינגטון. — נשיא סוריה, חאפז אסד, הזהיר את ישראל, באמצעות נשיא רומניה, ניקולאי צ'אושסקו, שאם תתקוף ישראל מטרות סוריות, כתגובה על התקפת הגילשונים, תהיה תגובת סוריה נחושה והיא לא תהסס לפתוח במלחמה כוללת — טוען העתון הכוויתי "אל־ראי אל עאם" מפי מקורות רומניים.

נרמז כאנהרה, שסוריה תהיה מוכנה להפעיל "כלי־נשק אסטרטגיים מתוחכמים, שמעולם לא השתמשו בהם עדיין".

"זה לא עוד גל, זו סערה" — אמר מקור צבאי ל"על המשמר"

החמרה בשטחים: צעיר וילד נהרגו ועשרות נפצעו בתקריות עם צה"ל

ההרוגים: איברהים אל־אלהליק בן 17 משכם ואחיד איברהים אבו־אלם בן 11 מחאן יונס ● הפגנות סוערות היו אתמול בכל ערי הרצועה — 16 נפצעו, רבים מהם קשה ● 23 נעצרו במהלך תקריות בקלנדיה ● קצין צה"ל ו־6 שוטרים נפצעו ● מקור צבאי: צריך להבין שאנחנו בבעייה הולכת וגוברת — במיוחד ברצועת עזה

מאת אבי בניהו כתבנו הצבאי, מנחם ענברי כתב "על המשמר" ומאת כתב עתי"ם

"זה לא עוד גל אחד של הפרות סדר בשטחים, זוהי במפורש סערה" כך אמר אמש מקור צבאי ל"על המשמר", בעקבות התקריות אתמול בהן נהרגו צעיר בשכם וילד בעזה, ו־16 נפצעו מירי חיילי צה"ל, רבים מהם קשה. בצה"ל ובמערכת הבטחון קיימת דאגה נוכח הריבוי בהפגנות ביממה האחרונה בשטחים וברצועת עזה. קיים חשש כי מספר הנפגעים הפלשתינים מאש חיילי צה"ל ילבה את היצרים ויביא להסלמה.

שלטונות צה"ל בשטחים מנסים לאתר מוקדי תסיסה ולתגבר שם את הכוחות. כך למשל תגברו האוניברסיטאות ומחנות הפליטים כיעדים מסוג זה. במערכת הבטחון סבורים כי בשבועות האחרונים ובמיוחד לאחר פעולתו של אחמד ג'יבריל במחנה צה"ל בצפון, "חזר הבטחון העצמי לתושבים בשטחים". במערכות של המינהל האזרחי והמימשלים השונים נעשה מאמץ לרכך את הכעס נוכח מספר הנפגעים בשכם וברצועה ביממה האחרונה.

"אנחנו בבעייה"

"אין צורך כל פעם להיתלות בתאריך כלשהו ולחפש סיבה לגל כזה או אחר של הפרות סדר בשטחים. צריך להבין שאנחנו

(סוף בעמוד 2)

אביו של הש.ג. מהנח"ל חדר למחנה צבאי

ביקש להוכיח שכל אחד יכול ● דובר צה"ל: מתוך התחשבות במצבו לא יועמד לדין

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי, ויהודה צור, כתב "על המשמר"

יצחק אלמוג, אביו של הש"ג רוני אלמוג, ממחנה הנח"ל ב"גיבור" הצליח לחדור בשבוע שעבר אל תוך מחנה פיקוד צפון ולהגיע עד למרכז המחנה. אביו של הש"ג ביקש להוכיח בצעד זה לאלוף הפיקוד כי ניתן לחדור למחנות צה"ל, וכי אין להאשים את אנשי הנח"ל ב"גיבור" באירוע ליל הגלשנים.

ביום חמישי שעבר חדר יצחק אלמוג אל תוך מחנה פיקוד צפון בדרך לא חוקית. הוא התגלה וזהותו הוברה. האב נלקח לשיחה עם קצין בכיר בפיקוד ובשל התחשבות במצבו הוחלט לא לעצור אותו ולא להאשימו בחדירה בלתי־חוקית לתוך מתקן צבאי. לאחר שיחה עם הקצין הבכיר עזב האב את המחנה. דובר צה"ל אישר אמש את המקרה והדגיש כי באחרונה מנצלים אזרחים מתוך תום לב, או מתוך כוונות שאינן תמימות, את האירוע המצער שארע במחנה הנח"ל ועוסים לתוכית שניתן לחדור ולהיכנס למחנות בדרכים לא חוקיות.

קולק יחרים טקס חנוכת ביתו של שרון ברובע המוסלמי

השיב באיגרת להזמנת השר: צעדך עלול לפגוע בדו־קיום ● השמירה על הבית – עול כבד למשטרה

מאת בצלאל עמיקם כתב "על המשמר" בירושלים

ראש עיריית ירושלים טדי קולק החליט להחרים את טקס חנוכת ביתו של שר־המסחר והתעשיה, אריאל שרון, ברובע המוסלמי בעיר העתיקה. קולק שסרב לקבל את הזמנתו והאריכה של השר שרון, שולל את השתקעותו בלב הרובע המוסלמי וחושש כי מהלך זה יפגע קשות במאמץ לטיפוח דו־קיום יהודי־ערבי בירושלים.

פגיעה בדו־קיום

באיגרת ששיגר אתמול קולק לשרון קובע ראש העיר בצורה נחרצת: "בית יהודי נוסף ברובע המוסלמי מהווה עילה יקרה מפז לגורמים הערבים הקיצונים על מנת לכרסם באותה תשתית של אמון שהצלחנו ליצור בקרב האוכלוסיה הערבית. בצעד זה אנו מחדירים לליבות התושבים הערבים פחד מפני השתלטות יהודית".

ראש עיריית ירושלים טדי קולק מזהיר את שרון מפני מעשים ראוותניים והצהרות רמות הפוגעות בדו־קיום בעיר שהושג בעמל רב. קולק מזכיר כי יגאל אלון המנוח השתקע ברובע היהודי, אך שרון בחר דווקא בצעד מרגיז ומקומם והוא בונה את ביתו השני ברובע המוסלמי.

(סוף בעמוד 22)

"הצלחה מובהקת" — הכריזו רייגן וגורבצ'וב בנעילת ועידת הפיסגה

עם זאת לא נמסר על פריצת־דרך חדשה בנוסף להסכם לחיסול הטילים

מאת דליה רפאל, כתבת "על המשמר" בארה"ב

וושינגטון. — "הצלחה מובהקת" — סיכם הנשיא רייגן את ועידת הפיסגה, שהסתיימה כאן אתמול. "ביקורנו הצדיק את תקוותינו" — סיכם המנהיג הסובייטי, מיכאיל גורבאצ'וב, בעוד שניהם מנסים לסכם בחיוב מירבי הישגים מוערכים. בגשם שוטף על מרפסת הבית

(המשך בעמוד 22)

להתראות באביב במוסקווה

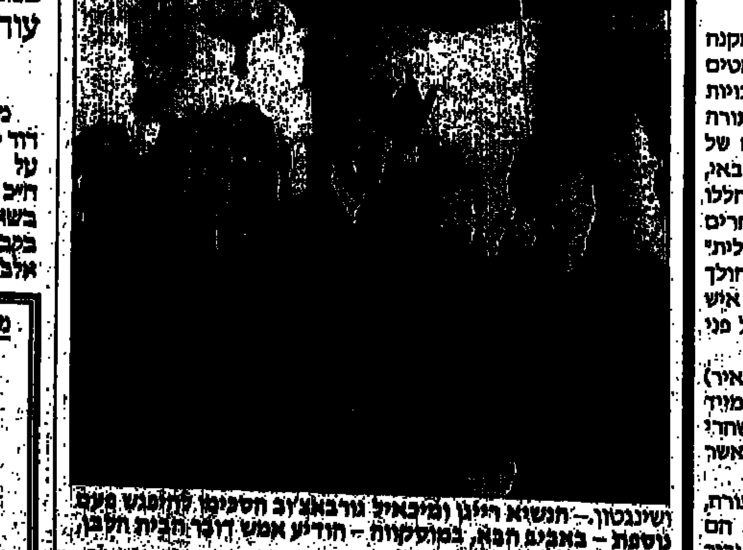

וושינגטון.– הנשיא רייגן (מימין) ומיכאיל גורבאצ'וב הסכימו להיפגש פעם נוספת – באביב הבא, במוסקווה – הודיע אמש דובר הבית הלבן מארלין פיצווטר. הוא לא נקב במועד מדויק של הפיסגה הצפויה, אך אמר כי היא תיערך במחצית הראשונה של 1988. (צילום: אי.פי)

המפכ"ל לח"כ גדות: הריקבון אינו במשטרה

במכתב תגובה לדברי גדות בפרשת אלבין אומר עוד המפכ"ל: איימת כדי להפחיד ולהניא מחקירה

מאת בצלאל עמיקם, כתב "על המשמר"

מפכ"ל המשטרה, רב־ניצב דוד קראוס, הגיב בחריפות רבה על דברי הביקורת שהשמיע ח"כ גדעון גדות נגד המשטרה, בשאלת הטיפול המשטרתי בקבלת טובת־הנאה ממיכאל אלבין המנוח. במכתב לח"כ גדות, מציין קראוס, כי בתקופה הרלוונטית, כיהן גדות בתפקיד בכיר במפעל הפיס, ובין יתר ההפקדות בחשבונו, נמצאו שם מניות נוספות, במהוי שהיה בו משום השמה, בהיקף של 5,500 דולר.

המפכ"ל מצטט את קביעתו של

(סוף בעמוד 2)

מזכירות הועד הפועל של הקיבוץ הארצי — קיבוץ שריד

מוקירי זכרו של

שלמה רוזן ז"ל

(שנתיים למותו)

מוזמנים ליום עיון ודיון על הנושא:

"מקומו של הקיבוץ במשק הלאומי"

שייערך בבית הקיבוץ הארצי ב־30 [illegible] 1987 (באולם מול המסעדה), בשעה 3.45

בהשתתפות: [illegible]

פרס לאנשי ההתיישבות [illegible]

משתמטים ועריקים

השתמטות בחורי הישיבות החרדיות מן השירות בצה"ל היא שערוריה הנמשכת שנים, והדיון הסוער שנערך השבוע בכנסת איננו הראשון מסוגו, אלא שבתום כל סערה, היה המצב חוזר לקדמותו. אברכי הישיבות הללו ממשיכים לזכות באישור רשמי לעריקה מצה"ל. זוהי תופעה טפילית מקוממת של קיום עדה דתית קיצונית, הנהנית מן הבטחון המובטח למדינה ומבטחון פיסי לכל אותם חרדים, על חשבון שירותם הצבאי, הקרבתם, ולעתים גם נפילתם בקרב של הבנים המשרתים בצה"ל.

הדעה אינה סובלת את אי־השוויון לטובתם של צעירים חרדים, המקנה להם ביטוח מפני סיכון חייהם בהגנה על המדינה, שבה כל המשתמטים האלה, אבותיהם, רבניהם ועסקניהם, זוכים לכל הזכויות ואף לזכויות יתר. הטענה שצעירים בריאי גוף אלה חייבים לשבת ולשנן פרקי תורה ומורא אינה נסבלת בחברה דימוקראטית. אין לשאת את קיומה של "אצולת הדתיים", שדמה כה יקר שאין לסכן אותה במבחן השירות הצבאי, המחייב את כלל אזרחי ישראל. בצביעותם כי רבה מעיזים החרדים הללו לטעון, כי עצם תפילתם של הצעירים הללו — בעוד צעירים אחרים מסתכנים במלחמה עם הטרור — היא אשר מהווה את "התרומה העליונה" להגנה על המולדת. מכיוון שמספרם של העריקים המתפללים הללו הולך וגדל – ועל פי ההערכה מאז הקמת המדינה הוא מגיע ל־70 – 60 אלף איש – הרי עם התמשכות הציבור החרדי בארץ עוד נגיע למצב, כי מול פני האויב נתגונן בתפילות בלבד.

ראש־הממשלה יצחק שמיר אמר לפני זמן־מה דברים (במכון מאיר) שמשמעם, פסילת ההשתמטות של החרדים משירות הצבאי, אך מיד נסוג בו, כאשר באה התגובה הנזעמת של עסקני המפלגות החרדיות. שהרי בעיני שמיר חשיבות לזכות בתמיכת המפלגות הללו שווה יותר מאשר תנופה להפסיק את ההשתמטות והעריקה.

בחורי ישיבה אלה שכל שעותיהם מוקדשות כביכול ללימוד תורה, מוכיחים, כי הם בכל זאת שומרים גם על "כושר קרבי", כאשר הם מגויסים מדי שבת ("שבת קודש") להפגנות ויידוי אבנים כנגד הציבור החילוני. מאורת קרב זו הם אינם משתמטים!

בישיבת הפליאה, לא רק שמיר נסוג בו מהביקורת על המשך ההשתמטות, אלא גם ממלא־מקומו שמעון פרס מבטיח לראשי המפלגות הדתיות לא לשנות את הסטטוס־קוו בנושא שחרור צעירים חרדים משירות צבאי. הכיצד לא נרעד לתת הסכמה מבישה זו, המבחינה בין דמם של החיילים בצה"ל לבין המתפללים המסתתרים את עצמם באוהלה של תורה במטענם של החרדים.

ציורמצב

בשטח / יונים

מתנפח כמו אופניים

"תן, תן עוד ניפוח", מבקשים מאיש הציפורים מקרית שאול איתן פורת, וזה תופס בשפתיו את מקור היונה ומנפח את צווארו לבלון ענקי. "כמה שאתם רוצים. זה כמו אופניים", הוא מרוצה מהנאת הצופים — צלמי עיתונות במקרה זה. בימים כתיקונם מתנפח יונה זכר כזה, מסוג זבקן נורבגי, בעונת החיזור. כנראה שהבלון הזה עושה משהו לנקבות ... בכלוב חיכו באדישות לתורן יונת האריה (איזו עטרה) יונת הטווס והיונה המסולסלת — אומרים שהסלסול טבעי, כולל הגוונים, למרות שנראה שכאילו יצאה כרגע מהמספרה.

התצוגה הקטנה שנערכה אתמול על מרפסת בית סוקולוב בת"א, היוותה הקדמה לתצוגת יונים ארצית שתתקיים ב־17 לדצמבר 1987 בבית העם באשקלון. את התצוגה, הכוללת גם תחרות, יפתח נספח התרבות המצרי.

בתחרות יציגו כ־300 מגדלים החברים באיגוד מגדלי היונים, 550 יונים מ־60 גזעים. הגזעים מתחלקים לשלושה סוגים: יוני בשר (יש בארץ כבר גידול יונים לשיווק בשר) יוני דואר ויוני נוי. בסך הכל יש בעולם כ־700 זנים. "יונים זה כמו חיות שעשוע אחרות",

יונה שלא מתאימה – אוכלים

מסביר יעקב המאירי מבית השיטה, לשעבר יו"ר איגוד מגדלי היונים.

איך מסתדר גידול חיות שעשועים עם אכילתן? "זה לא מפריע", הוא מסביר. "יש מגדלים שיש להם שוכך מיוחד וכל יונה מתאימה לסטנדרט אוכלים אותה במוצאי שבת. יונים לבנות, אגב, מועדפות יותר בגלל בשרן הלבן והרך".

עד היום הכרתי את היונים רק מהכתמים על הכביסה.

דורית מורגנשטרן

מדף / מורשת היישוב

היווצרות פלא היסטורי

ד"ר מאיר פעיל, "התפתחות כוח המגן העברי 1907־1948", משרד הבטחון — ההוצאה לאור / ספריית "אוניברסיטה משודרת", נובמבר 1987.

בהקדמתו מציין מאיר פעיל, כי "לבר מהקיבוץ, שהוא היצירה המקורית ביותר של התנועה הציונית, הרי הכוח הצבאי... הוא עדיין בבחינת פלא היסטורי". דומני, שלעת הזאת — כששני ההישגים הבולטים הללו של המעש הציוני ניצבים על פרשת דרכים, ועתידם מי ישורנו — דיון היסטורי־אקטואלי בנסיבות ובהנעות שביסודם הינו צורך מתבקש.

מאליו יובן שספרון דק, המחזיק כמאה עמודים ומהווה למעשה סטנוגרמה של סידרת הרצאות משודרת, אינו התשובה לדיון הנדרש. לפנינו תאור ממצה, מקיף ונבון, ככל שמגבלות היריעה מאפשרות, של היווצרות הזרוע הצבאית של היישוב היהודי בארץ־ישראל, החל מראשית השומר ועד צה"ל של מלחמת־השיחרור. נעשה ניסיון להרגים הן את האופי האבולוציוני של התפתחות הכוח המזוין והן את הקשרים הפוליטיים ההיסטוריים שהכתיבו את התהליך ועיצבו אותו. פעיל, חרף האופי הדסקריפטיבי והלא־פולמוסי של הרצאותיו (ואין לשכוח גם את הבמה האנטיטית שבה הן הועלו), מרשה לעצמו מידי פעם גם "לסגור חשבון או שניים", עם מי שהיו ועודם בני־פלוגתא שלו.

לסיכום, מלה טובה על הסידרה כולה. "אוניברסיטה משודרת" אינה תחליף להעמקה באף לא אחד מהנושאים אותם היא חובקת, אך לקורא האינטליגנטי ורחב היריעה — אין כמו סידרה זו כדי לספק את הבסיס הרחב והגירויים המעוררים, מתיאולוגיה ועד אימונולוגיה, וגם זה משהו.

קובי ארד

אח"מ / פיונה רייט

מי גנב את היומנים?

היומנים כחא הידיעה בימים אלה באנגליה, היומנים של פיונה רייט, דוגמנית־עירום ומי שהייתה פילגשו של סר ראלף הלפרן, יו"ר חברת "ברטון" ומי שבזכותה נודע לא רק כאיש־עסקים מוכשר, אלא גם כמאהב שאינו מתעייף ומסוגל לעשות את זה, ואתם יודעים מה זה בדיוק, לא פחות מחמש פעמים בלילה.

רייט, מסתבר, ניהלה יומן ובו כתבה את הערותיה, השגותיה והערכותיה על כל מאהביה, והיו לה אחרים. בסך־הכל, החזיקה ברשותה שלושת יומנים, מה שאומר שהיה הרבה לכתוב. יומנים אלה נגנבו מביתה שבלונדון. הפורץ לא גילה עניין בכסף או תכשיטים והסתלק עם היומנים. "הם יומנים אישיים מאוד ונועזים מאוד, יותר ממה שאפשר לקרוא בעיתוני־סקס, "מסרה הנשדדת. "מי שגנב אותם ידע בדיוק מה לחפש."

אחד המאהבים שלה היה דרק האטון, פוליטיקאי מן השמאל. הייתכן שיש כאן איזשהו עניין של ניגוח פוליטי? ואולי אחד ממאהביה אירגן את הפריצה, כדי לסלק כל הוכחה לקשריו איתה? המשטרה, מכל מקום, ביקשה לחקור את הלפרן ואת האטון, כמו שאר הדמויות המפורסמות והמפורסמות פחות המככבות ביומן.

פיונה רייט [illegible] האטון

פיונה רייט סיפרה גם על איומים ברצח שהתקבלו במזכירה האלקטרונית שלה מפי אשה בעלת מבטא ליברפולי. גם את זה חוקרת המשטרה. פרשת כריסטין קילר מספר 2? הלוואי. זה יעזור לתפוצת עיתונים מסוימים באנגליה.

עופר ניר

תפס כותרת / רדוואן

אחרון קורבנות רבין

אני חש חובה להתנצל לפני חברי רדוואן אבו־עייאש. לפני כעשרה ימים פרסמנו ראיון גדול עימו ב"חותם" ושלשום, באישון לילה, הוא נלקח למעצר מינהלי לחצי שנה. אמנם אין קשר ישיר בין הראיון לבין המעצר אבל קשר עקיף ישנו גם ישנו.

רדוואן אבו עייאש, ראש אגודת העיתונאים הפלשתינים בגדה המערבית, הוא רק הקורבן האחרון של מה שקרוי "האופציה הירדנית", או להבטחה החגיגית של שר הביטחון, יצחק רבין, לסיעות הליכוד והתחיה בכנסת: יהיו עוד

רדוואן – עכשיו במעצר מינהלי

מעצרים, יהיו עוד גרושים, שלא הם ילמדו אותו לעצור ולגרש.

בראיון ל"חותם" ניסה רדוואן לשכנע את מערכת הביטחון להיות הגיונית ביחסה לעיתונים ולעיתונאים הפלשתיניים בגדה. את התשובה יקבל בכלא ג'נייד ליד שכם. רבין יראה לו מה זה לפנות אל שורת ההיגיון מעל גבי עתון ישראלי. את פייסל חוסייני הוא עצר לאחר שיחות עמירב: רדוואן הוא עוד אחד בגלריה שמשוחחת עם ישראלים גם עם חברי מפלגתו של רבין, שלא מתנצחים עם הליכוד מי עוצר ומגרש יותר. רבין רוצה כנראה דיאלוג אחר: הוא יוציא צווים צבאיים, והם ישיבו לו בפגיונות ובקבוקי תבערה. מי ששולח נשק לחומייני ומחזיק אצלו סגן הקורא לטרנספר שלא יחלק אחרים לקיצונים ומתונים.

פנחס ענברי

ספורטק / כדורסל

שבוע בקונגרס היהודי

שבוע עמוס ביותר עובר עכשיו על יהדות העולם. מיליוני עיניים צופיות עוקבות בדריכות אחר ההתמודדות שנפתחה ביום א', כאשר וילי סימס קן בארלו, קווין מאגי וקורנליוס, התחרו בטאונס, דלזל, מרסר ואיימוס על הנהגת הקונגרס בתל־אביב. לאחר התנגשות ענקים זו, נערכה ביום ב' התמודדות רעיונית מעניינת יותר בנושא

נציגינו שומרי המסורת מנתניה עם הגויים של ריאל מדריד, והרוסים מהגליל העליון ניסו לשכנע אתמול מול השיקסעס של ריאנבורג. באותו יום יגיעו לשיא נאומיהם של הקונסרבטיבים מתל־אביב, דלזל ואיימוס, ואף של הרפורמים, מרסר וטאונס, מול קהל עוין של צירי סאראגוסה. והיום יפתחו ראשונים. מול

קווין מאגי (משמאל) – נשיא; מארסר (מימין) – גזבר; במרכז: קן בארלו במתקפה

מיהו יהודי, בין ויליאמס, ובסטר ומקגוי מרמלה, לבין הצירים הצעירים והרוסון, קנז ובראון מירושלים. ברמת־גן, לעומת זאת, נערך באותו יום קרב מילולי חריף על עתיד ההתיישבות הציונית בין קילינג, מאיו וכינו, לבין יוסטון, וולס ורוברטס מחיפה. בחיפה עצמה עלו לבמה זקני הצירים מנתניה, האורונים יוז, רוס, קארטר ובראון, וניסו להכשיל את סלאוארס, רוזנברג וחבריהם בעניין עליית יהודי אתיופיה וסוגיית הירידה מהארץ.

בהמשך ההתמודדות, ביום ג', אריס סאלוניקי, האורתודוכסים מניו־יורק, בארלו ומאגי. נציגינו הבכירים ביותר קורנליוס וסימס יתפללו במנינה ויתחלפו בהפסקה. ביום שבת אחרי צאת המלכה, יתכנסו כולם לסיכומים וברכות כבנייני האומה. מאגי ייבחר לנשיא הקונגרס, קילינג ליו"ר הנהלת הסוכנות ובפשרה של הרגע האחרון ייבחר מארסר לגיזבר. דניאל, גורן, אלימלך, פרישמן וחבריהם ימחאו כפיים בשורות האחרונות. אולי בקונגרס הבא תינתן גם להם האפשרות לנאום לפני עם ישראל. שבוע טוב לכם.

איתי לנדסברג

אזמל / סיום

עם הפנים לכיבודים

הסתיים הקונגרס. תמו דברי השבח והקילוסים.

עכשיו — עם הפנים לכיבודים.

עכשיו — קרימה, אל מלונות הפאר, אל הטיסות הטרנס־אטלנטיות, אל הגולה העשירה.

הסתיים תור הזהב. עכשיו — מגיע תור הכסף.

הצדקה, כידוע, תציל מ"שנור", וגם הכסף הקטן יהיה גדול וירוק.

הסתיים הקונגרס.

עכשיו — יוולצ'ין ייבעט מסיר הכשר אל קדרת השרימפסים.

עכשיו — יימשכו הקוכלנות על בזבוז משאבים; יימשכו הרטינות העמומות על סירבול מנגנונים; יימשכו חיבוקי הדוב ההדדיים; ההשתפכות; "השמור לי ואשמור לך"; לפיתות צוואריהם של בקבוקי השמפניה; ההשתלחויות על השליחויות המיותרות.

והעולם — כמנהגו ינהג. השיירה תנבח והכלבים יעברו.

אברהם שרון

עורך "עמודאחורי": אפי לנדאו

החמרה בשטחים: צעיר וילד נהרגו

(סוף מעמוד ראשון)

בכעייה גוברת והולכת וכי אנו יושבים על חבית חומר נפץ עם פתיל בוער, במיוחד ברצועת עזה. אין פה מה להסביר יותר מידי" אמר אתמול גורם צבאי בכיר.

בהפגנות אלימות שפקדו אתמול את הגדה המערבית נהרג צעיר משכם, איברהים אל־אקליק בן 17 ושניים מחבריו נפצעו. האחד ברגלו והשני בחזהו. מצבם הוגדר בינוני. הארוע החל כאשר צעירים יידו בלב שכם אבנים וחלקי ברזל על סיור של חיילים ופצעו קצין. כוח שחש למקום פתח עליהם באש. הפגנות דומות גם היו במחנות הפליטים בלטה וקלנדיה. על בלטה הוטל עוצר. בתוך כך אסר המינהל האזרחי את הפצתו של היומון אל־פג'ר בגדה המערבית למשך 10 ימים, מכיוון שלא הגיש לצנזורה את הידיעות שפרסם על הארועים בעזה. לאות מחאה החליט העתון להפסיק את הוצאתו במשך אותה תקופה.

23 נעצרו

עשרות צעירים ערכו בבוקר התפרעות אלימה במרכז שכם, תוך שהם מיידים אבנים וברזלים לכל עבר. כוח צה"ל שהגיע למקום ניסה לפזרם בגז מרמיע ויורי כדורי־גומי. משנשקפה סכנה לכוח ואחד מקציניו נפצע כתוצאה ממטיל ברזל שנזרק לעברו, נורתה אש חיה לעבר המתפרעים, שכתוצאה ממנה נהרג אחד מהם ואחר נפצע. במחנה הפליטים בלטה ניסתה אשה תושבת המקום לתקוף שוטר מג"ב בסכין. השוטר נאבק עם האשה וכתוצאה מכך נחבלה האשה מסכין.

בקבוק תבערה הושלך לעבר אוטובוס בעיירה אל־בירה ובקבוק אחר לעבר רכב משטרה בנור א־שמס. איש לא נפגע כתוצאה מהבקבוקים ולא נגרם נזק.

במהלך ההתפרעויות היו גם הפרות סדר חמורות בקלנדיה, שבמהלכן נפצעו 6 שוטרים ונעצרו 23 תושבים מקומיים.

ילד בן 11 נהרג ו־15 מתושבי רצועת עזה נפצעו בהפגנות, הפרות תקרים בהיקפן ובעוצמתן, שהתחוללו בכל ערי רצועת עזה ומחנות הפליטים מאז שעות הבוקר המוקדמות של יום אתמול. רק בשעות הצהריים המאוחרות ולאחר פעילות מאומצת של כוחות הבטחון, שב הסדר ברצועה על כנו.

16 מתושבי הרצועה נפצעו במהלך פיזור ההפגנות, רבים מהם פצועים קשה, שהועברו לבית החולים "שיבא" בתל־השומר. כוחות הבטחון השתמשו בגז מרמיע, ירו כדורי גומי וכן ירו באש חיה.

ילד בן 11

סמוך לשעה 8.30 בערב נפטר בבית־החולים "שיבא" בתל־השומר הילד ואחיר איברהים אבו־סאלם, בן 11 מחאן יונס, שנורה בראשו מאש כוחות הבטחון שעה שהמון זועם התנפל על החיילים. אלה הגיעו למקום כתיגבורת, לאחר ששני בקבוקי תבערה הושלכו בקירבת מקום לעבר סיור צה"ל. בבית החולים "שיבא" מאושפזים עוד מבוגר וילדה בת 13 שנורו אף הם באותה תקרית של תקיפת אנשי בטחון ונפצעו אנושות.

מרבית מתושבי הרצועה העובדים בישראל, לא יצאו אתמול לעבודה ותלמידים לא הגיעו ללימודים בבתי ספר רבים. זאת על רקע מהומות יום ד' במחנה הפליטים ג'בליה ולאחר מכן בעזה, שבמהלכן נפצעו 16 תושבי הרצועה ותלמיד בן 17 נהרג מידיות חיילי צה"ל. 4 מבין הפצועים שוחררו מבתי החולים עוד ביום ד' ואחרים עדיין מאושפזים, מהם 6 בבתי חולים בישראל — ב"שיבא" בתל השומר, "ברזילי" באשקלון וב"סורוקה" בבאר שבע, שם מצויים שניים, ביניהם ראאד שחארה, בן 20 מג'בליה, שניפצע מפגיעת קליע בראשו ומאז הגיעו בשעה 15.00 ביום ד' ל"סורוקה" הוא מאושפז במצב אנוש וקריטי ביחידה לטיפול נמרץ ואין כל שיפור במצבו.

הפרות הסדר פרצו אתמול כבר משעות הבוקר בכל ערי הרצועה, כאשר צעירים רבים מבעירים צמיגים ברחובות ומיידים אבנים ובקבוקי זכוכית לכל עבר. הפרות הסדר התפשטו במהירות לעזה, רפיח, חאן יונס ולמחנות הפליטים דיר אל בלאח, ג'בליה, מועזי, שאטי ונוזייראת.

נפגעו בבטן וברגליים

הפרות סדר חמורות במיוחד היו בשכונת סג'עיה בעזה, שם יידו אבנים לעבר תחנת המשטרה של עזה, בכיכר "מרינה". תוך כדי פיזור מפירי הסדר נפצעו, מירי ככל הנראה, 3 צעירים והובהלו לבית החולים "שיפא" בעיר. הפצועים הם שאוגי אל־סיגלי, בן 22 שנפצע באורח בינוני מפגיעת קליעים בבטן וברגל וזכריה סאלם אל־חוורי, בן 30 שנפגע בירכו, שניהם תושבי השכונה. כמו כן נפגע סמיר אל עילע, בן 18 ממחנה הפליטים ג'בליה שניקלע למקום.

פצועים בחאן יונס

דקות אחדות לאחר מכן השליכו מתפרעים בחאן יונס 2 בקבוקי תבערה לעבר רכב סיור של צה"ל, שעבר ברחוב הראשי של העיר. הבקבוקים התנפצו על הכביש והתלקחו, בלי שנפגע איש ובלא שניגרם כל נזק. חיילי הסיור השיבו אש לעבר משליכי בקבוקי התבערה ומחירי נפצעו 3 צעירים מחאן יונס והועברו לטיפול בבית החולים "נאצר" בעיר. אחד הפצועים, שהוגדר כפצוע קשה, הוא עומר פואר צאפי, בן 18 שנורה בראש וביד. השניים האחרים נפצעו קל והם מחמד רמאון וערב ונביל סלאמה אל מצרי, שניהם בני 18 מחאן יונס.

2 ילדים וצעיר

ריכוז גדול של מתקהלים שיידו אבנים לעבר כוחות הבטחון, היה ליד בית הספר "חאן יונס". אנשי כוחות הבטחון פתחו בירי באויר ובנסיבות, שטרם הוברדו, נפגעו גם עוברי אורח. באותה תקרית נפצעו קשה 2 ילדים וצעיר, שהובהלו לבית החולים "שיבא" בתל השומר, כדי לטפל בפציעותיהם, שהוגדרו כפציעות חמורות. הפצועים הם ואחיר איברהים אבו־סאלם, בן 9 שקליע פגע בראשו, הילדה היאם חסיין חמאד, בת 13 שנורתה בראשה ומג'ד אל סמירי, בן 22 שנפצע מפגיעת קליעים בבטנו. לבית החולים, "נאצר" בחאן יונס הגיע בתוך כך חמיס חנין, בן 18 שנורה ברגלו, בנסיבות שטרם הוברדו.

5 מתושבי רפיח נפצעו במהלך הפרות סדר שהיו בעיר והובהלו לבית חולים "נאצר" בחאן יונס. בין הפצועים שוטר מקומי, שלא היה בתפקיד. הפצועים הם ראאד מחמד אבו־שתה, בן 18 שנפגע ברגלו, תחסין אערל אל מאלמגנן, בן 18 שנורה בכתף, תאלר אל שער, בן 18 שפרק צינורות ממשאית ובתוך כך פגע בצווארו קליע טועה ומצבו מוגדר כפצוע בינוני. בסאם רמראן (14) נפצע ברגלו והשוטר מוסטפה אל קורט (30) נפצע מרסיס שפגע בירכו.

דרגת אל"מ לרב צבאי שלא שרת בשירות סדיר

מאת אבי בניהו כתבנו הצבאי

לאחר פעולה נמרצת של אישים, רבנים, שדולות ומיפלגות דתיות למען בחירת מועמד שלהם לתפקיד עוזר הרב־הצבאי הראשי, החליטו ראשי צה"ל ומשרד הבטחון למנות לתפקיד זה את סגן־אלוף, הרב זינגרביץ.

הבוקר יקבל זינגרביץ דרגות אלוף משנה מהרמטכ"ל ובכך יסתיים מחול שדים שהעסיק במשך תקופה ארוכה את הרבנות הצבאית ואת אגף כוח אדם. זינגרביץ יחליף את הרב אבירן שפרש מצה"ל לפני שנה וחצי.

לא שרת בשרות סדיר

גורמים שונים שהתנגדו לבחירה הביעו אמש תרעומת על המינוי בטענה כי הרב זינגרביץ לא שירת בשירות סדיר בצה"ל. לעומתם אומרים גורמי צבא בכירים כי "כמעט אף אחד מהרבנים הצבאיים לא שירת בצה"ל בסדיר אבל בחרנו באיש שאינו מזוהה עם שום מפלגה." ככל הנראה יהיה הרב אל"מ זינגרביץ, מועמד להחלפתו של הרב הצבאי הראשי בעוד כשנה, אולם הדבר טרם סוכם סופית.

חיילים נורווגים ביוניפי"ל מבריחים נשק לאירופה

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

גורמים בצבא דרום לבנון טוענים כי בין חיילי הגדוד הנורווגי של כוח יוניפי"ל בלבנון פועלים גם חיילים בעלי דעות קומוניסטיות המנסים לגייס כלי נשק ולהבריחם אותם לארגונים שונים באירופה. אותם גורמים בצד"ל איתם שוחחתי אתמול, טוענים כי עובדה זו משפיעה בין היתר על היחסים בין צד"ל לגדוד הנורווגי. נושא הגדוד הנורווגי של כוח יוניפי"ל עלה גם בשיחות שקיים בישראל השבוע שר ההגנה של נורווגיה.

בדרא"פ ובשטחים

מאת שלמה סלוצקי כתב "על המשמר"

כנס לציון יום זכויות־האדם הבינלאומי, שהוקדש למאבק במדיניות האפרטהייד ברפובליקה של דרום־אפריקה נערך אמש על־ידי הוועדה הבינלאומית של מפלגת העבודה, במועדון "המרתף" בתל־אביב. השתתפו היו"ר לשעבר של ארגון "אמנסטי" בישראל, ד"ר ניצה שפירא־ליבאי, מנהל המכון האפרו־אסיאני, ד"ר יהודה פז ואורחים מדרום־אפריקה.

ד"ר שפירא־ליבאי סקרה את מצבו העגום של העולם מבחינת כיבוד זכויות־האדם, ושמה רגש מיוחד בפעולות שנעשו בשנים האחרונות להבאת הנושא לתודעת הציבור בעולם. הדוברת לא השאירה את ישראל מחוץ לתמונה הקשה, כאשר ציינה את בעיית השטחים ואוכלוסייתם, כמקור לפגיעה בלתי נימנעת בזכויות־האדם. כן התייחסה לעובדה, שישראל אינה חתומה על אמנות בינלאומיות לכיבוד זכויות־האדם, ונראה שהבטחתו של שר המשפטים שריר, שתהיה לישראל חוקה ואמנה לזכויות־האדם לפני 1988, לא תתקיים.

ד"ר יהודה פז תקף במוחזר את מדיניות האפרטהייד, והצביע על־כך, שהמדיניות הישראלית כלפי דרום־אפריקה הנוגעת היא מיבחנה של ישראל לגבי השאלה, איזו חברה היא רוצה לעצמה.

ראמקוקגושה רמאס, מנהל מרכז חינוכי "פונונה", בסווטו, תיאר את רמיסת זכויות־האדם בארצו, וקרא לישראלים אל ליבם של יהודי דרום־אפריקה, כדי שיתמכו במאבק נגד האפרטהייד.

דיון על "לחץ פיסי מתון" — ביום זכויות האדם

בנימין כהן: הולכים ומתבהמים
ד"ר הדר: במלחמה כמו במלחמה

מאת ורד לוי, כתבת "על המשמר"

"אנו הולכים ומתבהמים ונצטרך לשלם על כך את המחיר" אמר השופט בדימוס, בנימין כהן, במהלך רב־שיח בנושא — "הפעלת לחץ פיסי מתון על נחקרים בידי השב"כ — אשר התקיים אתמול באוניברסיטת ת"א לרגל יום זכויות האדם הבינלאומי.

השופט כהן הביע הסתייגות ממסקנותיה של ועדת לנדוי וציין כי אם אכן ישנו הכרח בהפעלת לחץ פיסי מתון על נחקרים, מן הראוי לעגן זאת בחקיקה. "אני מקווה שבית המשפט לא יאמץ את מסקנות הוועדה כשיטה" אמר כהן. "חברי הוועדה שהם משמנה וסלתה של המערכת המשפטית בישראל, הגיעו לאן שהגיעו רק משום שהמדינה הגיעה לאן שהגיעה" אמר השופט. "זה פרצופנו וזה מצבנו וכדאי שנזכור שאין בעולם דבר שאין לו מחיר".

כמו מלחמה

דעה מנוגדת השמיעה ד"ר צבי הדר, לשעבר הפרקליט הראשי של צה"ל ומי ששימש סניגורו של עיזאת נאפסו. ד"ר הדר קבע כי במאבק עם טרוריסטים המטרה מקדשת כל אמצעי לרבות הפעלת כח פיסי בעת חקירה. "המאבק בין איש שב"כ שניצב מול מחבל נחקר הוא אינו מאבק בין שני אנשים פרטיים" הסביר הד"ר הדר. "זהו מאבק בין מדינת ישראל לבין ארגון חבלה, וזוהי מלחמה בדיוק כמו מלחמה בשדה הקרב. אני אפילו הייתי מרחיק לכת יותר מוועדת לנדוי ומתיר שימוש בלחץ פיסי מתון ולא מתון על פי הצורך".

להפריד בין נחקרים

סיים את הדיון עו"ד אביגדור פלדמן שצידד בעמדת השופט כהן. פלדמן הציע שמערכת המשפט הישראלית תבצע הפרדה בין הנחקרים המעטים המנויים בעליל על ארגוני חבלה לתמים, לבין אלה שנחשדים בקשר לא ברור לארגון זה או אחר. "ישנם המוני נחקרים ערביים שאין לנו שום סיבה שבעולם להעביר אותם בשלבי החקירה, הכרוכים בהפעלת לחץ פיסי" אמר פלדמן. "הצורך בשימוש בלחץ פיסי בחקירות של כל כך הרבה אנשים גורם לחוקרים לשקר במצח נחושה לשופטים, וזהו משחית את מערכת בתי־המשפט."

המנחה, יו"ר האגודה לזכויות האדם בת"א, שמעון שובר, אמר לסיום כי האגודה בחרה באופן סמלי לנושא הדיון דווקא את יום זכויות האדם הבינלאומי על מנת להזכיר לציבור הישראלי את הנושא ולהרחיב את הוויכוח הציבורי סביבו.

"המשמר" עתון יומי
המו"ל: עתון וספר בע"מ
עיתון מפלגת הפועלים המאוחדת
עורך ראשי: מארק גפן
עורך משנה: ישראל זמור
מרכז המערכת: רובין רוזנטל
המערכת והמנהלה: רח' חומה ומגדל 2, תל־אביב טל. 378833
חשבון בבנק הדואר 3—43360—4
המען למכתבים: שירות שק־דואר נעל ת"א 61999
"AL-HAMISHMAR"
(The Daily Guardian) 2, Choma Umigdal St. Tel-Aviv 67771 Phone: 378833 Telex: 341652
סניפים: ירושלים 94622 רח' בן־יהודה 3, בניין סנטר הורים 102—121 טל' 2—233161, המען למכתבים: ת"ד 1216 ירושלים 91008. חיפה 33134 רח' סבוטר 17, טל' 674678, המען למכתבים: ת"ד 4007 חיפה 31040.

ביילין הורה שלא להתנגד להצעת החלטה ירדנית באו"ם — השגריר נתניהו מחה

המדובר בהצעה המצדדת בוועידה בי"ל שלא הוגשה לבסוף ● לו הוגשה — היתה זו המנעות ראשונה במקום התנגדות

מאת דליה שחורי, הכתבת המדינית של "על המשמר"

המנכ"ל המדיני של משרד החוץ, ד"ר יוסי ביילין, הורה לשגריר ישראל באו"ם בנימין נתניהו להימנע בהצבעה על הצעה ירדנית על המזרח התיכון, שצידדה בוועידה בינלאומית. ד"ר ביילין היתנה את ההימנעות בשני תנאים: שההצעה הירדנית תזכיר במפורש את החלטות מועצת הבטחון 242 ו־338 ושההחלטה לא תתבסס על החלטות ועידת עמאן.

פעם ראשונה

אילו ההצעה הירדנית היתה עונה על תנאים אלה, היתה זו הפעם הראשונה בהיסטוריה שישראל היתה נמנעת — ולא מצביעה נגד — בהצבעה על הצעה ירדנית. בסופו של דבר ביטלה ירדן את הצעתה והצטרפה להצעה קיצונית יותר, שהוגשה עם שש מדינות ערביות נוספות, כך ירדה אפשרות ההימנעות מעל הפרק.

נתניהו מחה

"מבט" דיווח אמש, כי השגריר נתניהו מחה בפני ד"ר ביילין על ההוראה שהעביר לו להימנע בהצבעה, הנוגדת לטענתו, את עמדת הממשלה. ד"ר ביילין אמר אמש, בתשובה לשאלה, כי טרם הגיעה כל מחאה מהשגריר נתניהו. הוא אישר כי הורה לנתניהו להימנע בהצבעה על ההצעה הירדנית, אם תמלא שני תנאים כמפורט לעיל. ד"ר ביילין הוסיף, כי דווקא מתוך התחשבות בכך שבישראל נמשך הוויכוח על הוועידה הבינלאומית הוא הורה להימנע בהצבעה. אילו בישראל היתה החלטה בעד ועידה בינלאומית, אמר, היה מורה להצביע בעד הצעת ירדן. ההצעה, כאמור, הוסרה מסדר היום.

המפכ"ל לח"כ גדות

(סוף מעמוד ראשון)

היועץ המשפטי יוסף חריש, שמצא, כי "מחומר שנאסף, נשתייר הפסול האתי שבעצם נטילת האופציות".

הזכרת נשכחות

קראוס מזכיר נשכחות לח"כ גדות, ובין היתר מציין, ש"תוך כדי החקירה ובטרם הועבר החומר לפרקליטות, תקפת במסדרונות הכנסת, במילים בוטות ובצעקות רמות, בנוכחותי, את ראש אגף החקירות ראו, תת־ניצב יורם גונן, תוך איום, שאתה עוד תראה לו, מתוך מגמה להפחידו או להניאו מלברוק ומלחקור את הטעון בדיקה וחקירה".

הריקבון לא במשטרה

רב־ניצב קראוס כותב לח"כ גדות, כי בשידור בגלי צה"ל, הציע לו לנקות את האורוות ולהוציא את האבנים הרקובות מהחומה. "אציע לך לחפש את האורוות הזקוקה לניקיון ואת החומה הרקובה במקום אחר, ולא במשטרה. מחובת המשטרה לחקור תלונות או מידע שיש בו חשד לביצוע עבירות פליליות". קראוס מדגיש במכתבו לגדות, כי אין שום סיבה והצדקה, שעקב מעמדו כחבר־כנסת לא ייחקרו חשדות קיימים. הוא מוסיף, כי החקירה בתיק המסובך הזה התנהלה, בשל רגישות העניין, תוך התחשבות מירבית.

הענשת ילדים

בסיפא של מכתבו, מביע רב־ניצב קראוס צער על הפסקת תמיכה מפעל הפיס בוועד הציבורי למען השוטר, העוסק, בין־היתר, בחלוקת מילגות חינוך לילדי השוטרים. "בהפסקת התמיכה, הענשת לא את השוטרים שהעזו לחקור, אלא את ילדיהם", כותב קראוס.

גדות: לא קיבלתי

חבר־הכנסת גדעון גדות טען אתמול, כי מכתבו של רב־ניצב קראוס טרם הגיע לידיו והוא תמה על שמפכ"ל המשטרה מצא לנכון לפרסם את תוכנו קודם לכן באמצעות כלי־התקשורת.

שביתת פתע בסניפי בל"ל

מאת אורי נחשון, כתבנו הכלכלי בתל־אביב

סניפי בנק לאומי נסגרו אתמול אחר הצהריים בעקבות השבתת פתע של עובדי הבנק. ועד העובדים החליט על ההשבתה בעקבות התפוצצות הסכם השכר, והוא מאיים להחריף את העיצומים. על־פי ההסכם היו העובדים אמורים לקבל תוספת של 5 אחוזים, רטרואקטיבית מינואר 87 ותוספת זהה נוספת החל מינואר 88. בעקבות התפוצצות ההסכם בשלב הסופי, החליט הוועד אתמול על השבתה מיידית וכל הסניפים נסגרו אחר־הצהריים.

ח"כ כהן מבקשת לבקר אצל אן פולארד — אומרת כי אושפזה במצב קשה

מאת דורית גבן, כתבתנו לענייני מפלגות

ח"כ גאולה כהן פנתה אתמול לשילטונות בית־הסוהר שבו כלואה אן פולארד בבקשה להסדיר לה ביקור אצלה, זאת בעיקר בשל מצבה הרפואי החמור. לדיברי כהן מסר לה אביה של אן, בשיחה טלפונית, כי בתו הובהלה לבי"ח מחוץ לכתלי בית־הסוהר במצב קשה. בבקשתה לאשר לה ביקור אצל אן פולארד, מציינת גאולה כהן כי היא רוצה לעודד את האסירה וכן היא חשה צורך לעשות זאת מבחינה מצפונית, מוסרית והומניטארית, וכן כאשה. נודע כי גאולה כהן מתכוונת לנסוע באופן פרטי ועל חשבונה לבקר את אן פולארד, אם תקבל תשובה חיובית.

במלאת שנה לפטירת
חברנו היקר
בן מאירי
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו
ביום שני 14.12.87 בשעה 15.00
המשפחה
קיבוץ ניר דוד (תל עמל)

דיניץ מנסה לטשטש הצעות ההחלטה היוניות לשם "איחוד השורות" בנעילה

"המהפכה אוכלת את בניה" — אמר דולצין כאשר נדחתה ההצעה לבחור בו לנשיא כבוד

מאת יוסף גלילי, כתב "על המשמר"

הקונגרס הציוני הל"א הגיע אתמול, יום הנעילה למבוי סתום. למרות ישיבות מרתוניות, פגישות, התייעצויות והשתדלויות שנמשכו אתמול, לא הושגה הסכמה בין ראשי הסיעות והמפלגות בנושאים שונים ובהן החלטות פוליטיות. כדי להפיג את העצבנות והמתח הוכנו הוראות לקראת סיומו של הערב או הלילה שהוא גם סיומו של הקונגרס הובא פסנתר על הבמה ושרה'לה שרון מנצחת שירה בציבור.

שמחה דיניץ זימן במהלך דרמטי את ראשי הסיעות וניסח הצהרה מדינית, שתאחד סביבה את הצירים, למנוע פיצוץ הקונגרס.

הצהרה מדינית זו באה להקהות את ניסוח ההחלטות המדיניות שנתקבלו בוועדה ליחסים בין ישראל והגולה בראשותו של אברהם בורג. הדיון נדחה במשך כל היום כדי לא לעורר מחלוקת וסערת רוחות במליאה.

כזכור, החליטה הוועדה בראשותו של אברהם בורג להמליץ על ועידה בינלאומית כפתיחה לשיחות ישירות עם שכנינו.

גם בשאלת התיקים לא הושגה הסכמה: שמחה דיניץ מציע הנהלה מצומצמת של 17 איש והליכוד מציע 23 חברים. העניין יוכרע כנראה במליאה לפני שהקונגרס יתפזר וזאת חלוקת התיקים המוצעת לעבודה: יו"ר ההנהלה הציונית, מחלקות העליה והסברה. התיישבות — שותפות בין המערך והליכוד, למפ"ם פיתוח שירותים קהילתיים, וכפי שנודע לכתבנו הפעם תקבל תוספת למחלקה זאת את חטיבת הסטודנטים.

לליכוד מוצע הגיזברות, והמועמד הוא דרובלס, אך האמריקנים מסתייגים מהצעה זו, על כן הועלה שמו של ח"כ קאופמן כמועמד אלטרנטיבי, על כך מסר קאופמן לכתבנו.

לקונסרבטיבים מוצעת מחלקת הארגון; לרפורמים — "חינוך כללי"; למזרחי — "דור ההמשך" וחינוך תורני; לקונפדרציה — נוער וחלוץ, יו"ר המחלקה האמריקנית וההנהלה הציונית ותיק נוסף.

כתבנו מציין, כי נציגי סיעת מפ"ם דב סורר, חבר ההנהלה הציונית, והייני בורנשטיין השתתפו בכל המגעים הבין מפלגתיים על הרכב ההנהלה החדשה.

סיעת מפ"ם שהתכנסה לישיבה מיוחדת בחרה את מועמדיה לוועד הפועל הציוני: עודי פישר, הייני בורנשטיין, שרה דורון, משה קטן מארה"ב, ד"ר ברי שנקר מאנגליה, ד"ר דניאל קילדונקו מארגנטינה ומאיר בילורד מברזיל.

כסגנים נבחרו: נחום סולן, אריה טפלה ותנן כהן מישראל, מרק גולד — ארה"ב, בן בורנשטיין — קנדה, דוד פוקס — צרפת, משה גלנט — בלגיה, ג'יספי פרנקטי — איטליה, תומס וורמן — אורוגוואי, ד"ר סאול סולצי — ארגנטינה, ד"ר סרג'יו גלוגר — צ'ילה, בניטו לסקי — מכסיקו.

כתב עת"ים מוסיף, כי בעקבות דחיית ההצעה לבחור בדולצין לנשיא־כבוד של התנועה הציונית ברוב של 12 נגד 11 קולות ע"י נשיאות הקונגרס, אמר דולצין בזעם: "כל מהפכה אוכלת את בניה — אמר — ולצערי, כעם היהודי ובתנועה הציונית אוכלים את מנהיגי התנועה. אני אהיה בחברה טובה".

נצחון לרפורמים

מאת י. גלילי כתב "על המשמר"

החלטת הוועדה לפעילות ציונית הקוראת להעניק "שוויון זכויות מלא לכל זרמי הדת היהודית ולתת לרבנים שלהם זכות חוקית לבצע את כל הטקסים, התקבלה ברוב קולות, ועוררה זעם, קריאות בוז, ושריקות לעבר המחנה שהצביע עבור החלטה זו. המהומה נמשכה למעלה משעה. ספירת הקולות חזרה ונשנתה ובפעם הרביעית שוב התברר כי יש רוב בעד ההחלטה.

יו"ר סיעת המזרחי הרב הנדלר מלונדון הצהיר בעקבות ההחלטה שהמזרחי ישקול את מקומות בתנועה הציונית.

הרב שינדלר (רפורמי) אמר: "אני אסיר תודה לחברי מפ"ם עמנואל פיאנו ממילנו ורב אביטל מישראל שעזרו לנו בניסיון ההחלטה".

נסיונו של עוזי ברעם מזכ"ל העבודה לשכנע מעל בימת הקונגרס את הרפורמים ויתר הזרמים לחזור בהם מן ההחלטה, נכשל, משום שאנשי הליכוד והמזרחי קראו בוז לעברו והעליון נסגר מבלי לשנות את ההחלטה.

הדולר הידרדר לשפל שיא בעקבות הודעה על המאזן המסחרי האמריקני

בנק ישראל פיחת השקל בשיעור נמוך לעומת הסל — היום יבחן שער החליפין כאשר ייאלץ להגיב על ירידת הדולר

מאת כתבנו הכלכלי בירושלים וסוכנויות הידיעות

לונדון. — שער הדולר צנח אתמול לשפל־שיא, לעומת המטבע היפאני, 10 דקות לאחר שנמסר על גרעון שיא במאזן המסחרי החודשי של ארה"ב.

הגרעון המסחרי האמריקני גדל באוקטובר ב־17.63 מיליארד דולר, ושער הדולר ירד בשני ין כמעט, לשפל שיא של 130.45 ין, ובשלושה פניג, ל־1.6540 מארק.

גם בבורסת וול־סטריט ירדו מייד שערי המניות בעשר הדקות הראשונות של המסחר. בתוך 15 דקות, ירד מדד דאו ג'ונס ב־47 נקודות.

תחזית קודרת

הנרי קאופמן, מנכ"ל "האחים סלומון", חברת השקעות גדולה בוול־סטריט, אמר אתמול, כי שער הדולר יירד עד מתחת ל־1.50 מארק ו־120 ין עד סוף שנת 1988.

"המשך הגרעונות האמריקניים והרחבת הפער של ממדי האינפלציה בין ארה"ב ליפאן ולגרמניה המערבית יחלישו במידה נוספת את המטבע האמריקני" בחודשים הקרובים — הסביר קאופמן.

הוא מתנבא, כי בעקבות היחלשות הדולר, ייווצרו מתחים אינפלציוניים בארה"ב, וכתוצאה מכך צפויה עלייה כללית של שיעורי הריבית, העלולה "לפגוע קשות בצמיחה הכלכלית האמריקנית."

המבחן — היום

בנק ישראל קבע אתמול את שער החליפין של השקל לעומת סל המטבעות ב־1.7087 שקלים. שער החליפין לדולר נקבע ל־1.5663. יצויין שהשער לעומת הסל היה גבוה ב־0.1 אחוז לעומת השער של יום ד' אך גבוה ב־1.7 אחוזים ביחס ל־1.68 שקלים שנקבע בינואר השנה.

משקיפים כלכליים אמרו שהמבחן של שער החליפין יהיה היום, כשבנק ישראל יאלץ להגיב על הירידה החדה בשער הדולר באירופה. המשקיפים סוברים שכדי להגן על שער הדולר יאלץ הבנק לפחת שוב את השקל ביחס לסל.

בזמנו סוכם שלבנק המרכזי יהיה חופש להניע את השער למעלה ולמטה בגבולות שני אחוזים, מהשער הקבוע שנקבע 1.68 ש"ח לסל המטבעות.

מעצר מינהלי ליו"ר אגודת העיתונאים בגדה, שהופיע ב"רשימה שחורה" ירדנית

מאת מנחם ענברי, כתב "על המשמר"

יו"ר אגודת העתונאים הפלשתינאיים בגדה המערבית, רדוואן אבו עייאש, הושם במעצר מנהלי במסגרת תיאום המדיניות בשטחים בין ישראל לירדן. ירדן העבירה לישראל "רשימה שחורה" של אישים וביקשה מישראל להגביר פעילותה נגד מתנגדיה — נודע לכתבנו מפי מקורות דיפלומטיים זרים, ומפי מקורות ישראליים.

אתמול נערכה במזרח ירושלים מסיבת עתונאים מטעם התאחדות העתונאים הפלשתינאיים, ובה גינו את מעצרו של אבו עייאש. סלאח זוחייקה, פירט את הצעדים שנוקטת ישראל להגביל את העתונות הפלשתינאית, ואמר כי רק סיום הכיבוש יפתור את הבעיה.

אליאס זנאנירי השווה את ישראל לרפובליקת בננות דרום אמריקנית, ואמר, כי הדיקטטורה איננה יודעת גבולות היא מתחילה עם הפלשתינים אבל תעבור לישראל.

תשובה לעט

בן דיבר לטיף דורי בשם הועד לדיאלוג ישראלי פלשתיני. הוא אמר כי ישראל מוצאת תשובות לטרור, אבל אין לה תשובות למילה הכתובה. העט של העתונאי הפלשתיני הוא כלי הנשק החזק ביותר, הוא הקריא מברק ששיגר אל יצחק רבין, שאותו הגדיר "שר הכיבוש".

כתבנו מעיר כי אל מסיבת העתונאים באו גם נציגים מטעם הקונסוליה האמריקאנית בירושלים ושגרירות מצרים בתל־אביב.

בניגוד למצע

ראש קבוצת הקונפדרציה במפלגת העבודה אריה הס, ביקש לזמן בדחיפות את הלשכה המדינית כדי לדון במעצרו של אבו עייאש. הס מונה לא מכבר חבר בלישכה. הוא אומר כי מדיניותו של רבין בשטחים מנוגדת למצע מפלגת העבודה.

אות כבוד ספרדי הוענק לסופר יהודי ברומניה

בוקארשט. — שגריר ספרד בבוקארשט, ניקולאס רבנגה, העניק אתמול בשמו של חואן קארלוס מלך ספרד, אות־כבוד חשוב לסופר היהודי־הספרדי עזרא אלחסיד, שתרגם בעשרות השנים האחרונות לשפות ספרי תרבות ומדע מספרדית ללשון הרומנית.

את "השרות המצויין האזרחי" בדרגת קצין הוענק לסופר במסיבה, שערך השגריר הספרדי במעונו, אשר בה נכחו גם רבה הראשי של רומניה, הרב משה רוזן, ושגריר ישראל בבוקרשט.

ערפאת למצרים בסוף דצמבר בעקבות שיפור יחסי אש"ף־קאהיר

מאת כתב "על המשמר" לענייני המזרח התיכון וסוכנויות הידיעות

מנהיג אש"ף, יאסר ערפאת, יבקר במצרים בסוף החודש וידון עם ראשי השלטון במצרים ב"התפתחות הבעיה הפלשתינית בזירה הערבית והבינלאומית".

ביום ו' נפגשה משלחת של הוועד הפועל של אש"ף, בראשות מחמוד עבאס (אבו־מאזן), עם עיסמאת עבד אל־מאגיד, שר החוץ המצרי, ומקורות רישמיים אמרו, כי נדונו האפשרויות לכנס ועידת שלום בינלאומית.

ביקורו הצפוי של ערפאת במצרים הינו הראשון למן אפריל 1987, עת התכנסה המועצה הלאומית הפלשתינית, שבמהלך ישיבותיה, נמתחה ביקורת על מצרים ועל מדיניותה, דבר שהביא את המצרים להגיע לסגור את משרדי אש"ף בקאהיר. באחרונה השתפרו היחסים בין מצרים לאש"ף, בעקבות הפיסגה הערבית ברבת־עמון, שבמהלכה נפגש הנשיא מובארק עם ערפאת ונפתחו מחדש משרדי אש"ף בקאהיר.

לבית פרטי
בסביבות ת"א
דרוש בחור
או פנסיונר
לעבודות גינון ותחזוקה
ל־8 שעות יום יום
טלפון: רק בבוקר
אביבה 03-635881

הקונגרס הציוני/יומן

"יהודי ציוני שלא מתעניין בשלום — הוא אידיוט"

מאת שלמה סלוצקי

ישראל זינגר, מזכ"ל הקונגרס היהודי, היה אחת הדמויות שהתקשורת חיזרה אחריהן בקונגרס הציוני. בפעילותו הרב־גונית ובעבריות הרהוטה שבפיו.

אני נהנה לראות כל כך הרבה אנשים חשובים ביחד, וביניהם כל כך הרבה יהודים טובים שעולים לרגל לישראל וחוזרים לאחר מכן לארצם, ונהנה שיש עוד יהודים שרוצים להגיד שהם ציונים ושמדברים על עלייה. אני לא נהנה מכך, שיש היום אפשרות שאנשים יבואו לכאן כצירים שיאמרו שהם ציונים, אבל כן יוכלו להצביע בקונגרס ציוני. זה דבר שאני לא מבין, אומר זינגר. לדעתי זו תופעה שצריך לבדוק אותה. לדעתי, אדם שמגדיר את עצמו כציוני ולא מרגיש אשמה שלא עלה לארץ, לא צריך להעיז להיות ציר.

ש. מה דעתך על הצעות ההחלטה לגבי האפשרות שיהודי הגולה יהיו מעורבים במאבק לשלום?

אני חושב שאין בעיה הקשורה לישראל שיהודי הגולה לא יכולים להתעניין בה, בפרט יהודים ציונים מוכרחים להתעניין. יהודי שלא מתעניין בתהליך השלום, הוא אידיוט. השאלה היא עד כמה הוא צריך להיות שותף לפעולות פוליטיות שממשלת ישראל צריכה להיות המכריעה בהן.

ש. אתה חושב שיהודי העולם יכולים לומר שאינם מעוניינים לתת את כספם לפעולות בשטחים?

אני מעוניין שכל יהודי יביע את דעתו, כי האדישות היא הסכנה הגדולה ביותר עבורנו ולא חשוב מה דעתו, ולצערי יש יותר מדי יהודים אשר לא מתעניינים בתהליך השלום.

פעיל "כך" העיד כיצד ניסה להצית סניף "על המשמר" בחיפה

מאת זהבה מרום

שני עיתונאים האחד מהעיתון "חדשות" והשני מ"ידיעות אחרונות" תובעים פיצויים בסך 20 אלף דולר מתנועת "כך" ומהעומד בראשה ח"כ מאיר כהנא. השניים תובעים את התנועה בשל כרוז שהפיצה, ובו פורסמו מאמריהם בלא רשות תחת הכותרת "כהנא צודק". תביעתם מתנהלת בבית משפט השלום בתל־אביב.

פרקליטם של השניים, הביא כמוצג לבית המשפט מסמך רישמי של לישכת העיתונות הממשלתית בו נאמר, כי נשיא מדינת־ישראל לא הסכים לקבל בביתו את הרב כהנא כיוון שהוא עומד בראש תנועה גזענית. בית המשפט קיבל מיסמך זה כמוצג.

במהלך המשפט העיד יעקב צרפתי מי שהיה פעיל בסניף "כך" בחיפה. העד סיפר, כי למרות שהיה יו"ר הסניף בחיפה החליט לנטוש משום ויו"ר התנועה מאיר כהנא לא עמד בהבטחתו לסייע לו, ולתת לו גיבוי במעשיו. על־פי עדותו שלחו אותו לשרוף מיסיון. והעוזר הפרלמנטרי של ח"כ מאיר כהנא הבטיח לו כי כהנא יתן לו אליבי ויאמר שביום השריפה הוא שהה יחד עימו בכנסת בירושלים. לדבריו, נטשו אותו חברי "כך" ומי שהעמיד לו סניגור היה ח"כ מאיר הכהן אבירון.

הוא הוסיף כי לאחר שעזב את התנועה הוא הוטרד על־ידה, אנשיה היכו אותו.

במהלך עדותו סיפר על הנסיון להצית את סניף "על המשמר" בחיפה. לאחר שנודע לו שפעילי התנועה מתכוונים לשרוף את מערכת "על המשמר" בחיפה, גילה זאת למשטרה וכך נלכד "על חם" יחד עם פעיל אחר, בהכוונת המשטרה.

משנשאל העד על־ידי בא כוחם של התובעים האם נשרפה המערכת, השיבו "נשרף רק המחסן והנייר התחיל לבעור". מכבי־האש המתינו כבר במקום בכוננות, יחד עם כוחות גדולים של המשטרה ואמבולנסים, סיפר.

על־פי עדותו הדבר התאפשר משום שבידי המשטרה היה מידע מוקדם על ההולך להתרחש. משנשאל על־ידי עו"ד מוזר איך הוא יודע זאת, ענה העד שמידע זה מצוי בידיו כיוון שהוא היה זה שמסר את המידע המוקדם למשטרה.

ביהמ"ש העליון אישר מעצרו המינהלי של פייסל חוסייני

בית המשפט העליון אישר אתמול את מעצרו המינהלי של ראש המכון ללימודים ערביים במזרח ירושלים פייסל חוסייני.

פייסל חוסייני הושם במחצית חודש ספטמבר במעצר מינהלי, למשך חצי שנה ע"פ צו של שר הבטחון, הצו הוצא בעקבות חומר המוכיח כי חוסייני משמש כאחד מראשי אש"ף בשטחים ועוסק בהתרגנות.

נשיא בית המשפט המחוזי בירושלים השופט יהודה וייס אישר את המעצר המינהלי וחוסייני עירער באמצעות עו"ד אביגדור פלדמן לבית המשפט העליון.

הדיונים בבית המשפט העליון התקיימו בחודש האחרון בפני השופט אליהו וינוגרד מאחורי דלתיים סגורות. במהלך הדיונים עיין השופט בחומר החסוי שנאסף נגד חוסייני.

נימוקי ההחלטה נותרו חסויים. (עת"ים)

ברית עולמית מפ"ם — שולחן אמל"ט במפ"ם והקבה"א
במוצאי שבת 12.12 בשעה 18.00
בבית הקיבוץ הארצי, לאונרדו דה וינצ'י 13
מפגש הוקרה למשלחת מאמריקה הלטינית
שהשתתפה בקונגרס הציוני ובמועצה העולמית של ברית מפ"ם
בתכנית:
★ פרופ' גרגוריו קלימובסקי: "ארגנטינה בין דיקטטורה לדמוקרטיה, זכויות האדם"
★ רב שיח חופשי עם צירי המשלחת
צבור יוצאי אמל"ט מוזמן

מוסף □ שבת

עורכת: עדה סער עריכה: תמר משמר עיצוב גראפי: רחל רביד

בלי תנאים מוקדמים

בעיקרון, המדיניות הסובייטית היא של הכרה בישראל ובזכותה להתקיים בשלום ■ את היחסים הדיפלומטיים בין מדינותינו היה צריך לחדש כבר מזמן ■ כינוס הוועידה הבינלאומית יתאפשר בעתיד הקרוב — אומר אולג בייקוב, סגן מנהל „המכון לכלכלה עולמית ויחסים בינלאומיים" של האקדמיה הסובייטית למדעים, יועץ־מומחה לוועידת הפיסגה, בשיחה פתוחה ב„קפה גלאסנוסט"

דליה רפאל, וושינגטון

השבוע בוושינגטון, הסובייטים דיברו. הם שוחחו עם עיתונאים ברצון ובאריכות. השוני בגישה ובמדיניות הוא עצום, אפילו בהשוואה לשתי ועידות הפסגה הקודמות — סיפרו בוגרי ג'נבה, רייקיאוויק, או שתיהן.

כאיזו מידה השינוי הוא טקטי או מהותי — ימים יגידו. בקפה של מלון „מריסון" (אשר שמו הוסב ל„קפה גלאסנוסט") שבו התאכסנה המשלחת הסובייטית לוועידה — שוחחתי עם אלג בייקוב, סגן מנהל „המכון לכלכלה עולמית ויחסים בינלאומיים" של האקדמיה הסובייטית למדעים. לוועידת הפסגה הגיע כיועץ־מומחה. האנגלית שבפיו שוטפת ועשירה, שזורה ביטויים וניבים ערכניים. שוחחנו ל„לא כל תנאים מוקדמים", ללא הגבלה.

בייקוב ביטא שביעות רצון רבה, אפילו התרוממות רוח, מהאווירה בוועידת הפסגה — נקודת המפנה ביחסים הבינגושיים, לדעתו. הסכם ה־INF שנחתם הוא חשוב ומשמעותי. אולם, הוא אינו העיקר. ההסכם מסמל את פריצת הדרך, לקראת מה שיבוא בהמשך, בתחומי צמצום הנשק הגרעיני, פתרון סכסוכים והתקדמות בנושאים אנושיים, על בסיס ההבנה ושיתוף הפעולה שיעמיקו ויורחבו — לא רק עם ארה"ב אלא עם מדינות רבות בעולם.

שאלותי התמקדו במה ש„קרוב לבית", כמובן: כיצד ומתי תיפתר בעייתם של היהודים הרוצים לצאת מברית־המ?

— פתרון בעיית הגירת היהודים קשור בפתרון הבעיות באזורכם — עקב העובדה הפשוטה, כי אלה העוזבים את בריה"מ או לפחות חלקם מגיעים לישראל. והמצב אצלכם עדיין בעייתי מאוד. רחוק מאוד ממצב נורמלי.

אולם, בינתיים, מבקשים 400.000 יהודים לצאת מבריה"מ.

מספרים ונתונים שונים נשמעים השבוע כאן. הנתונים הרשמיים של משרד הפנים שלנו שונים מהכלית. אין לי כל ספק שכל בקשה נדונה לגופו של עניין. רובן נענות בחיוב. גם זאת מוכיחים נתוני משרד הפנים שלנו לגבי השנה האחרונה. הסירובים — רובם מטעמי ביטחון לאומי.

מה על היהודים החיים בתוך גבולות בריה"מ. האם יש באפשרותם לקיים חיים יהודיים?

— תהליך הגלאסנוסט והדמוקרטיזציה כולל שיפוץ כנסיות, מסגדים ובתי־כנסת בתמיכת הממשלה. אין הגבלה על השתייכות דתית כלשהי, הדת היהודית והמאמינים בה הם חלק מתהליך הכללי.

„קל לומר מאשר לבצע"

מהי הדרך להשגת השלום במזרח־התיכון?

— הפתרון חייב להיות מדיני. באמצעות ועידה בינלאומית, בהשתתפותה של בריה"מ. לא יתכן לקיים ועידה בינלאומית, שתכלול „מבחר" מדינות, ללא השתתפות אחת המעצמות. חשוב להזכיר, שבעיקרון — פרט לדעות של קיצוניים במיוחד — המדיניות הסובייטית היא של הכרה בישראל וזכותה להתקיים בשלום. כמובן שקל יותר לומר מאשר לבצע. גם בממשלתכם אין קול אחד בהתייחסות לעניין. שמיר פרס (הוא מבטא בריוק רב) שונים מאוד בתפיסותיהם. אחד מהם קונסטרוקטיבי יותר מהשני... יתכן שלו תחליפו תפקידים ביניהם ניתן היה להגיע לכינוס הוועידה ביתר קלות. הרגשתי האישית היא, שהשיפור ביחסים בין בריה"מ לארה"ב, ישפיע גם על אזורכם. התקדמות בתהליך צמצום החימוש ובנושאים אחרים תביא ליצירת אקלים פוליטי שיקדם תהליכים חיוביים גם במזרח־התיכון.

חידוש היחסים הדיפלומטיים בין ישראל לבריה"מ חדיש לשיפור האקלים הפוליטי?

— את היחסים הדיפלומטיים בין מדינותינו היה צריך לחדש כבר מזמן. באמצע שנות השבעים נראה היה שהתקדמנו לעבר השלמת התהליך, אולם ארעו מספר דברים שקטעו אותו. חילופי השלטון בישראל לא הקלו, גם התדרדרות היחסים בין בריה"מ לארה"ב (בעקבות הפלישה הסובייטית לאפגניסטן ב־1979 — ד.ר.) השפיעה בכיוון מנוגד. עתה אנו נמצאים שוב בראשיתה של דרך, שאם נתמיד בה, תוביל לחידוש היחסים. התחלה חשובה היא הפעילות הקונסולרית שלנו בארצכם. בכלל, הגישה כיום חיובית בהרבה. גם כצד הערבי חלה התמתנות. למרות שאין להתייחס אליו כקבוצה אחידה ומגוררת.

„הבינלאומית" — מה תהיה הגדרת תפקידה? „מטריה" בלבד, לצדדים הנוגעים, או פורום קבע ובעל זכויות אביטוח?

— אינני רוצה לעסוק בפרטים. התהליך הוא דיפלומטי. התמקדות בהיבטים השכניים, ולא בתהליך עצמו, היא טעות מכשילה. גם בהסכם ה־INF התרכזנו, בראשית הדרך, בתפיסה הכללית, והבנונות להתפשר. עיבוד הפרשים נעשה רק בשלבים מאוחרים בוועידה. ההחלטות שצריכות להתקבל הן פוליטיות, לא טכניות, אם תישמר גמישות נאותה, תמצאנה הדרכים. גם להתכתשויות כאן, בוועידת הפיסגה, תהיינה השלכות על התהליך באזורכם — לגמישות ולהתפשרות, להכרה באינטרסים המשותפים.

מתאמצים למנוע התפרצות

לבריה"מ יהיה תפקיד פעיל בהשכנת השלום בין ישראל ושכנותיה?

בהחלט. הלוואי והיינו יכולים ליטול חלק פעיל יותר גם כיום ולשאת ולתת עם כל הצדדים. אולם, ידינו מלאות. המדיניות הבינלאומית שלנו דינאמית מאוד ומתרחבת במהירות. לאחר שהיתה קפואה במשך עשרות השנים האחרונות, אנו עוסקים בפיתוח יחסינו המדיניים והכלכליים עם מדינות אירופה, הודו, יפן ועוד. גם המפרץ הפרסי דורש הרבה תשומת לב ועיסוק. כל אלה מטים את מרכז הכובד של מאמצינו המדיניים מהמזרח התיכון למקומות אחרים בעולם. עם זאת, אנו משקיעים מאמץ במניעת התפרצות באזורכם.

עד כמה ריאלית, בעיניך, האפשרות לכנס ועידה בינלאומית?

— אני מאמין שניתן לכנס את הצדדים. מצב הדברים משתנה. מה שהיה „חמור מאוד", יהפוך ל„חמור פחות" — כמו האווירה כולה, אשר התבססה על קונפליקט, שנאה ודעות קדומות, ועתה מתפתחת בכיוון של הכרה הדדית והבנה. זוהי הגישה הריאליסטית. עלינו לזכור, כי אין המדובר „רק" בבטחון העולם, אלא בקיום המין האנושי. שיתוף פעולה מינימלי בין המעצמות יאפשר טיפול בנושאים הבוערים. המצב ישתנה. דברים רבים נראים כבלתי אפשריים, אך בעזרת הגישה הנכונה ניתן לבצעם. למשל, הסכם קמפ־דיוויד — לא „השתגענו" עליו, אולם הוא דוגמא מצויינת לביצוע הבלתי ניתן.

למה לא „אהבתם" את קמפ־דיוויד?

הסדרים כאלה יש להשיג בדרך מולטילטורית. בריה"מ היתה צריכה להיות חלק מהתהליך שהביא לחתימת הסכם השלום בין ישראל למצרים.

תהיה מוכן להמתכן בהערכה מתי יושג „הבלתי אפשרי"?

איני מעין להעריך בדיוק, אבל בעתיד הקרוב. מבלי להתחייב בהגדרה מהו.

נערי גראסימוב

משרד העיתונות הסובייטי, שליד מרכז התקשורת של ועידת הפסגה במלון מריוט בוושינגטון, המה פעילות במשך רוב שעות היממה. מאות־אלפי עיתונאים נוקקו לשירותיו, שהוגשו במקצועיות, ברצון וברוח טובה — למרות העומס, למרות הבלגן. בחורים צעירים, תמירים, לבושים על־פי צו האופנה האחרונה, ניצחו על הפעילות: באנגלית מצוחצחת, בהומור שוטף, שנראה טבעי ומעומק הלב, בחיוך על השפתיים ובסבלנות אין־קץ. אמני יחסי־הציבור.

שיחות תידרוך ומסיבות עיתונאים התקיימו פעמים אחדות בכל יום מימי הפסגה, כשנעריו של גראסימוב משמשים מתורגמנים סימולטנים, מבריקים, בין אישים סובייטים שאינם שולטים באנגלית (רבים מהם מדברים אנגלית שוטפת) וקהל מאזיניהם.

רק גנארי גראסימוב עצמו הוא אכזבה. מעל דוכן הדוברים הופעתו שונה, שופעת חיוכים והברקות, משאירה את הרושם של אישיות לבבית וספונטנית. פנים אל פנים, ההומור הופך לעוקצנות, השנינות — לתוקפנות, והספונטניות — לגסות רוח. התידרוכים העיתונאיים היומיים שלו (בשיתוף עם דובר הבית הלבן פיטסווטר) כללו הערות אנטי־יהודיות (לפחות) חוזרות, נישנות וצורמות. סף האיפוק שלו יורד מאוד, כשהוא נשאל על 400 אלף היהודים שהגישו בקשות הגירה מבריה"מ, או רבע מליון המפגינים למענם בוושינגטון, ובכלל, „למה שארכבר לעיתונות הישראלית?"

לא, אותנו גראסימוב לא אוהב, והוא הלא הדובר.

רייגן וגורבצ'וב השבוע, מתקרבים

צילום: אי.פי.

משרד האנרגיה והתשתית
האגף לשימור אנרגיה

צרור עצות לבחירת מכשיר החימום הדירתי ואומדן הוצאות החימום

**מרבית האנשים מרגישים בנוח כאשר הטמפרטורה בסביבה בה הם נמצאים היא בין 18 ל־20 מעלות צלסיוס.
לפיכך יש לחמם בחורף את הבית בהתאם.
להלן מידע לצרכן המאפשר בחירת מכשיר החימום המתאים לו ונתונים שבעזרתם ניתן לאמוד את הוצאות החימום.**

תקופת החימום וההספק הנדרש לחימום תלויים בגורמים העיקריים הבאים:

האיזור האקלימי: ישראל מחולקת לאיזורי אקלים השונים זה מזה בדרישות החימום.

תכונות הדירה: שטח, בנין רב־קומתי או בית בודד; מיקום הדירה בבניין; בידוד הרצפה, הקירות והגג; איטום הדלתות החיצוניות והחלונות; מיקום החדרים.

אופי הפעילות בבית: שעות המצאות בני־הבית; מקומות הפעילות בבית;

העדפות הדיירים: שעות החימום; סוג המכשיר; מיקום המכשירים; דרגת הנוחות.

הספק מכשירי החימום מסומן בשתי צורות:

★ במכשירי חימום חשמליים ביחידות של ואטים (W) או בקילוואטים (KW); קילוואט אחד שווה לאלף ואטים.
★ במכשירים המוסקים בדלק (נפט, סולר או גז) ביחידות של קילוקלוריות לשעה (בקיצור קק"ל/שעה - KCAL/HR)

צרור עצות

להשגת חסכון מירבי בהוצאות החימום יש לפעול בשלושה תחומים עיקריים:

★ בידוד ואיטום הדירה.
★ הפעלה מתאימה של מכשירי החימום.
★ תחזוקה נכונה של מכשירי החימום.

בידוד ואיטום הדירה
★ בידוד הקירות, הגג (בקומה עליונה או בבית בודד) והרצפה (בקומה התחתונה), עשוי לחסוך עד 40% מהוצאות החימום!
★ איטום חלונות ופתחים חיצוניים בסרטי ובפסי אטימה, עשוי לחסוך עד 30% מהוצאות החימום!

הפעלה מתאימה של מכשירי החימום
★ יש למקם את התנורים כך שיבטיחו פיזור חום נאות באזור הרצוי.
★ רצוי למקם תנורים רחוק מחלונות ומקירות, למניעת איבוד חום.
★ כדאי להשתמש בתרמוסטט או בברז הויסות לכוון החום הרצוי בחדר.
★ בשימוש בתנור שאין בו להבה פתוחה, יש לסגור ולאטום את החלונות והדלתות, ככל שניתן.
★ יש להתאים את אופן ההפעלה לסוג וגודל התנור. לדוגמא:
- תנורי ארובה רצוי להפעיל לתקופות של מספר שעות רצופות.
- מפזרי חום חשמליים לחימום מהיר ניתנים להפעלה יעילה גם לפרקי זמן קצרים.

תחזוקה נכונה של מכשירי החימום
כדי להבטיח פעולה חסכונית ובטוחה יש לערוך בדיקה תקופתית בהתאם להוראות ותנאיות היצרן.

יעוץ והדרכה ניתן לקבל בלשכות היעוץ לחסכון באנרגיה במבנים
בירושלים: בבנין רסקו, רח' הלל 23, טל: 02-228456. ביום א' בין השעות 19.00-15.00
בתל־אביב: במרכז הבניה הישראלי, רח' האוניברסיטה 40, רמת אביב טל: 03-425221, בימים א'-ה' בין השעות 19.00-15.00.
בחיפה: בבנין משרדי שיכון ופיתוח, רח' י.ל. פרץ 32, טל: 04-674161. ביום ג' בין השעות 19.00-16.00, בשבוע הראשון של כל חודש.

להלן שני לוחות המכילים נתונים נבחרים המאפשרים לאמוד את הוצאות החימום הדירתי במשך כל עונת החורף, בהתאם לשיטת החימום, מאפייני הדירה והאזור האקלימי בו היא מצויה.

לוח 1 **אומדן הוצאות הפעלה לחימום דירתי [למטר רבוע] לכל עונת החורף לדירה טיפוסית הממוקמת בקומת ביניים בבית דירות במישור החוף - ללא בידוד וללא איטום דלתות וחלונות חיצוניים.**

סוג המכשיר	הספק	מחיר המתקן בש"ח	אומדן הוצאות הפעלה* בש"ח	הערות
מכשירי חימום ניידים				
★ תנור להט חשמלי (קרינה אינפרה־אדומה)	600 עד 3,000 ואט	70 עד 140	4.60	גוף להט מאחורי רשת מגן; חימום מקומי.
★ קונבקטור חשמלי בעל מספר דרגות ותרמוסטט	1,000 עד 3,000 ואט	80 עד 400	4.40	גופי חימום מוסתרים; מחמם את חלל החדר; כולל מפזרי חום ומקרני (רדיאטורים) שמן
★ תנור נפט עם להבה פתוחה	2,600 עד 6,500 קק"ל/שעה	400 עד 600	2.30	שריפה גלויה מחייבת זהירות מיוחדת: נדרש איוורור.
★ תנור גז עם להבה פתוחה	2,500 עד 4,000 קק"ל/שעה	300 עד 400	3.40	שריפה גלויה מחייבת זהירות מיוחדת; נדרש איוורור.
מכשירי חימום קבועים				
★ משאבת חום־מזגן לחימום וקרור	1,100 עד 2,250 ואט	1,100 עד 3,500	2.30	ניתן לחמם גם חדרים סמוכים ע"י תעלות; יש לבדוק עם היצרן אם ניתן להשתמש ביעילות כשהטמפרטורה בחוץ נמוכה מ־8 מעלות.
★ תנור ארובה מוסק בסולר	8,000 עד 16,000 קק"ל/שעה	1,700 עד 2,200	2.40	תנורי ארובה דורשים חיבורים קבועים לארובה ולצנרת הדלק;
★ תנור ארובה מוסק בנפט	6,000 עד 16,000 קק"ל/שעה	1,700 עד 2,200	2.60	מחממים חדרים סמוכים כשהדלתות פתוחות; יעילים
★ תנור ארובה מוסק גז	2,500 עד 15,000 קק"ל/שעה	320 עד 1,400	4.00	יותר בפעולה רציפה של מספר שעות.

★ אומדן הוצאות ההפעלה חושב לפי מחירי האנרגיה בחודש ספטמבר 1987; אומדן הוצאות ההסקה בגז מבוסס על אספקת גז מרכזית.
הערה: לא נכללו במסגרת זו, תנורים מיוחדים לחימום חדרי רחצה ומערכות הסקה מרכזיות.

על מנת לאמוד את ההוצאות השוטפות עבור דירה שמאפייניה שונים מהנ"ל, יש לכפול את אומדן הוצאות ההפעלה שנבחר על פי לוח מס' 1 במקדם המתאים בלוח מס' 2, להלן.

לתשומת לב: בכל מקרה יש לכפול את התוצאה הסופית במספר המטרים הרבועים הכולל שנועד לחימום - על מנת לקבל את מלוא אומדן ההוצאות התפעוליות לחימום במשך כל עונת החורף.

לוח 2 **מקדמי התאמה לפי איפיון הדירה**

אזור אקלים	מיקום הדירה	אין בידוד אין איטום	אין בידוד יש איטום	יש בידוד אין איטום	יש בידוד יש איטום
מישור החוף	עליונה או תחתונה או בית בודד	1.4	1.2	1.1	0.8
	קומת ביניים	1.0	0.7	0.9	0.6
איזור הנגב	עליונה או תחתונה או בית בודד	2.3	1.8	1.7	1.2
	קומת ביניים	1.5	1.1	1.4	0.9
איזור ההר	עליונה או תחתונה או בית בודד	3.6	3.0	2.5	1.8
	קומת ביניים	2.5	1.8	2.0	1.4
איזור הבקעה והערבה	עליונה או תחתונה או בית בודד	0.7	0.6	0.4	0.3
	קומת ביניים	0.5	0.3	0.4	0.2

לשכת הפרסום הממשלתית

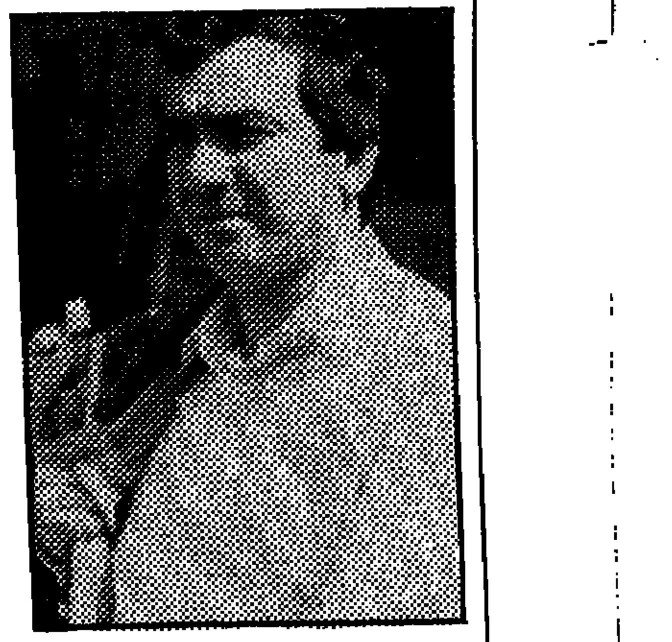

נסים משעל. עיתונאי „משופשף"

ישראל סגל. עיתונאי ותיק

מחירה של מתנה

עיתונאי רשות השידור, נסים משעל וישראל סגל, לא ביקשו ממיכאל אלבין המנוח מתנות, ולפי המימצאים — אף לא ידעו על קיומן בעת נתינתן. אבל, כמו שאומרים האמריקנים: „אינך יכול לקבל דבר תמורת שום דבר", והאתיקה העיתונאית מחייבת...

חנה אינו־הורביץ

כתאום קם כתב בכיר של רשות השידור בבוקר, לוקח ביד את דו"ח ניירות־הערך ששלחה לו חברת ההשקעות ומגלה, ש„יד נעלמה" הפקידה בתיק ההשקעות שלו חבילת ניירות־ערך חדשים. מה הוא עושה? הוא יכול לתייק את הדו"ח, ולצפות לבאות בסקרנות. אבל לא כל־כך סביר שכך יעשה. יותר סביר, שהכתב הבכיר ירים טלפון לחברת ההשקעות שלו וישאל מה העניין. המפתעה נעימה כזאת פקדה את העיתונאים של רשות השידור, נסים משעל וישראל סגל. הם גילו בתיקים שלהם ניירות־ערך, הנקראים „אופציות" (ראה מסגרת), בחשבונות שניהלה עבורם „נשואה", חברה לייעוץ להשקעות בניירות־ערך. את נותן המתנה המסתורי לא היה להם קשה לגלות: לא היה זה אחר אלא מיכאל אלבין המנוח, שהיה אז אחד ממנהלי „נשואה". כשהגיע זמן המימוש של האופציות, מכרו אותן העיתונאים, וכל אחד מהם זכה ברווח מיידי של 40 אלף דולר.

סיפורן של מתנות אלה — כמו גם של תשורות נדיבות אחרות שהעניק מיכאל אלבין לאישי ציבור ולעיתונאים נוספים — התגלה למשטרה במהלך חקירה שערכה בעסקיו של אלבין, עקב חשד לפעילות בלתי־חוקית שלו בבורסה לניירות־ערך, אשר במהלכה שם אלבין קץ לחייו. עקב מותו של גיבורה הראשי היתה החקירה חלקית, והחוקרים לא יכלו לקבל בה תשובות לשאלות חשובות ביותר. היועץ

אופציה

אופציה: זכות לרכוש מנייה של חברה, תמורת סכום קבוע, בדרך כלל מועדף. ניתן לרכוש אופציות בבורסה, בדרך כלל, בחבילה הכוללת גם מניות, או בנפרד, או לקבל אותן מהחברה. האופציות ניתנות, בדרך כלל, לבעלי־מניות בחברה, למחזיקים באגרות־חוב שלה, ובמקרים מסוימים לעובדים של החברה. כשמגיע המועד למימוש האופציות, יכול המחזיק בהן לרכוש את המניות במחיר המוכתב לו, או למכור את האופציה בבורסה.

המשפטי לממשלה — בניגוד לדעת משפטנים בפרקליטות — לא ראה מקום להמליץ על האשמתם של העיתונאים בקבלת שוחד. שוחד הוא אחת העבירות הפליליות הקשות ביותר להוכחה, והראיות שנאספו בחקירה לא הספיקו כדי לקבוע, כי התקיימו כמה יסודות של עבירה זאת: לא נמצאו כתבות חד־צדדיות או כתבות כלשהן שהכינו אותם כתבים, אשר עסקו באלבין או שהיו קשורות בו, לא ניתן לקבוע אם התשורה ניתנה להם במסגרת התפקיד הספציפי שלהם, וגם נראה שלא נקבעה התמורה בעדה. גם לא נמצאו ראיות לקיומה של כוונה פלילית למתן שוחד על־ידי אלבין ולקבלתו על־ידי העיתונאים. עם זאת, היועץ המשפטי לממשלה מציין, כי בעצם נטילת המתנות יש פסול אתי. העיתונאים צפויים לעמוד לדין בפני בית־דין משמעתי.

פסול אתי איננו מושג מוחלט וחד־משמעי, כמו עבירה פלילית. כל מקצוע והאתיקה שלו, ומעשה בלתי אתי הוא מעשה המנוגד לעקרונות המוסריים הבסיסיים שהמקצוע יונק מהם את תפקידו החברתי. כך מחייבת האתיקה של הרופאים לעזור לכל מטופל, להאריך את חייו כל עוד הדבר ניתן ולשמור על סודותיו, והאתיקה של עורכי־הדין מחייבת, בין היתר, לנהוג בנאמנות כלפי הלקוחות ולהימנע מייצוג שני לקוחות שקיים ניגוד עניינים ביניהם.

אישור פה־אחד

האתיקה המוגדרת ביותר היא זו של העיתונאים. אולי מפני שלעיסוק רב־עוצמה זה אין כללי מקצוע מחייבים, וכללי האתיקה הם הגדר היחידה התוחמת את המותר ואת האסור בו. בתקנון האתיקה של מועצת העיתונות בישראל נקבע, שייעודם של העיתונאי ושל העיתון הוא „לספק לציבור ידיעות בדוקות ופרשנות התואמת את העובדות". עוד קובע התקנון, שאסור לעיתונאי לקבל טובת הנאה כלשהי, העלולה להשפיע על דרך כתיבתו. כשמדובר על פגם אתי בהקשר של מקבלי המתנות ממיכאל אלבין, הכוונה היא לאי עמידה בעיקרון זה.

זאת לא תהיה הפעם הראשונה בה יואשמו עיתונאים בישראל בעבירה על תקנון האתיקה על־ידי קבלת טובת הנאה פסולה. אבל, עד כה היו המואשמים כתבים של העיתונות הכתובה ולא של רשות השידור. בשנת 85' החליט ועד אגודת העיתונאים בתל־אביב, להשעות לתקופה של שישה חודשים כתב כלכלי של „ידיעות אחרונות", אברהם דישון, מחברותו באגודה, עקב קבלת מניות בהקצאה פרטית ממנהל של חברה כלכלית בשם „מאגרי טכנולוגיה" — דבר שהיה בו משום הטבה כספית ניכרת. באותה תקופה לא נמנע מלכתוב על החברה במדורו. ועד האגודה גם הורה לפרסם את החלטתו, ב„איגרת לחבר" של האגודה ולתת פירסום בעיתונות להחלטת ההשעייה. דישון ערער על ההחלטה בפני בית־הדין של אגודת העיתונאים. בית־הדין, בראשות מרק גפן ובהשתתפות אילנה צור, יעקב קיסר, מנחם שמואל ודוד דרורי, אישר פה־אחד את החלטת ועדת האגודה.

דישון, ועימו עיתונאי נוסף, דוד ליפקין, כתב ועורך כלכלי ב„מעריב", נידונו בשנת 86' על־ידי ועדת האתיקה של אגודת העיתונאים על ביצוע עבודה בתשלום נכבד עבור דוד בלס. ליפקין, אף כי לא נתן תמורה עיתונאית לבלס, הושעה מחברותו באגודה לשלושה חודשים. דישון היה נתון באותה תקופה בהשעייה, עקב פרשת „מאגרי טכנולוגיה" ולאחר מכן פרש מעבודתו ב„ידיעות אחרונות".

בחוגי העיתונאים מסתובב גם סיפור על כתב כלכלי בכיר, שנאלץ לעזוב את מקום עבודתו, לאחר שנמצא כי קידם מנייה, שהיה לו עניין בה. מקרים גבוליים ונפוצים הם אלה של טובות־הנאה קטנות יותר, כמו טיסות, ארוחות וכדומה, שחלקן לפחות חורג מן המגבלות שקובע תקנון האתיקה של מועצת העיתונות, הניתנות לעיתונאים על־ידי גורמים שהם מרווחים עליהם, בצורה גלויה, וכאילו לצורך מילוי התפקיד. למקרים כאלה טרם נדרשה מועצת העיתונות.

אסור בעיקרון

מתוך החלטת בית־הדין של אגודת העיתונאים בתל־אביב בעניינו של אברהם דישון:

בית־הדין הגיע לידי דעה אחת, שעצם קבלת מניות בהקצאה מוקדמת של מאגרי טכנולוגיה על־ידי א. דישון הייתה בבחינת קבלת טובת הנאה. הדבר חמור במיוחד כאשר המדובר בכתב כלכלי, הכותב בין היתר על מניות ובורסה. בכל הטיעונים ששמענו, לא נסתרה הטענה הזאת. הטיעונים המתארים את הסיכון, שברכישת המניות באותה תקופה, אינם רלבנטיים לגבי עיקרון אי־קבלת טובת הנאה, כפי שהוא מוגדר בתקנון האתיקה העיתונאית.

בית־הדין בעקבות ועד האגודה לא בחן אם כתיבתו של א. דישון אכן הושפעה מקבלת טובת הנאה זו, שהרי הסעיף הרלבנטי בתקנון האתיקה אומר במפורש, כי אסורה טובת הנאה שעלולה להשפיע, כלומר שאין כלל צורך במציאות הוכחה להשפעה כזאת.

אינו יכול להיתמם

משעל וסגל לא ביקשו מאלבין מתנות, ולפי המימצאים, בעת נתינתן הם אפילו לא ידעו עליהן. אלבין לא סיכם איתם דבר בעניין זה, ואף לא דיווח להם על ביצוע הפעולה בחשבונותיהם. אבל, בכך אין כדי להצדיק את התנהגותם. היה עליהם להגיב בעת שהדבר התגלה להם. כי היה זה, לפחות, עניין משונה מאוד. שהרי כל אדם שהיה מוצא בחשבונו מתנה בעלת ערך כספי גבוה, היה שואל את עצמו וגם את הנותן, מה היא הסיבה לנדיבותו. האמריקנים אומרים: „אינך יכול לקבל דבר תמורת שום דבר". משמעות הדבר היא, שכאשר מפיצים וסוחרים למיניהם באים בהצעות מפתות ומתנות־חינם, צריך לברור, מה היא התמורה האמיתית שהם יתבעו בסופו־של־דבר. ברור, שהנותן מצפה לאיזושהי תמורה. בדרך־כלל רק טיפשים ותמימים מסתבכים בקבלת מתנה ש„אי אפשר לסרב לה", מבלי לדעת מהו המחיר שיידרשו לשלם עבורה.

עיתונאי, ובמיוחד כתב בכיר של רשות השידור הממלכתית הבלעדית, שאין לחשוד בו בטפשות או בתמימות — כאשר הוא מקבל מתנה מאדם שאין לו קשר משפחתי או חברתי איתו, צריך להיזהר מליפול בפח. הוא אינו יכול להיתמם ולהניח, שהסיבה להענקת הדורון היא פרץ של חיבה גרידא של המעניק. אם ה„נדיב" הוא אדם שיש לו אינטרסים עיסקיים בולטים והוא גם מזוהה עם מפלגה פוליטית, כפי שהיה מיכאל אלבין, התעלומה יכולה להיפתר בקלות: הנותן מצפה להכרת־תודה ובעקבותיה — להתייחסות אוהדת, לאיזכור לטובה שלו או של המפלגה שהוא מזוהה איתה — אם בזמן הקרוב ואם בזמן כלשהו בעתיד. לכתב לענייני מפלגות יש כוח אדיר: בפרשנות, בהתייחסות לאישים במפלגה, בראיונות ובהחלטה מה לפרסם מתוך הראיונות ובאיזו נוסח, ב„הרמת גבות" ובמשיכת כתפיים.

חזקה על כתבים משופשפים וותיקים כמו משעל וסגל, שהם מודעים לכוחם הרב, ומוטלת עליהם החובה להיזהר משימוש פסול בו. כדי לקיים את כוחה ואת אמינותה של רשות השידור וכדי להצדיק את עצמאותה, צריכים חוסר הפניות והאובייקטיביות של עיתונאיה להיות מוגנים ומבוצרים, וללא כל סדק. הצדק שלהם חייב להיראות, לא פחות מזה של שופטים.

מריבת הריבית

אודי נחשון

בהמתנה בתחנות האוטובוסים דיברו על הגלשן והש"ג; השאלה הכלכלית הכי נפוצה עדיין נותרה שאלת הפיחות, וג'מבו היה ונשאר שמו של המטוס הענק הזה, שלוקח אותנו לניו־יורק. אבל שיחות בין שני בנקאים התנהלו לאחרונה באופן הבא: בנקאי א': נו, מה קורה לג'מבו? בנקאי ב': נגר 29. בנקאי א': אז מה יהיה?

כאן בדרך־כלל באה אתנחתה, לאחריה מספר אנחות, ואחר־כך מזכירים את המכרזים של בנק ישראל וגרעונות הנזילות וה„פריים" ועוד חיות שמסתובבות בין הכיסים של הלקוחות.

בשבועיים האחרונים הגיעה נדנדת הריבית לשיאה, וגם הבוקר לא ניתן לומר שענני הסערה התפזרו. נושא הריבית, בהקשר הנוכחי, נמצא בכותרות כבר מאז סוף אוגוסט השנה, ובעיקר מספטמבר. שם המשחק: הבנקים נמצאים בגרעונות נזילות גדולים ולכן עולה הריבית שהם מוכנים לשלם ללקוחות על הפקדונותיהם בבנק. מה זה, בעצם, גרעון נזילות? הוראות בנק ישראל קובעות כמה אשראי רשאי כל בנק לתת ללקוחותיו, על־פי סך כל האמצעים שעומדים לרשותו. אם הבנק מלווה כספים מעבר לאמצעים שעומדים לרשותו, הוא נכנס ל„גרעון נזילות". בחודשים האחרונים צברו, כאמור, הבנקים גרעונות נזילות כבדים ומתמשכים. בדרך־כלל, התנהגו הגרעונות בצורה מחזורית ובימים מסוימים, בעיקר לאחר אמצע כל חודש, היו גדלים ומגיעים למאות מיליוני שקלים. אולם אחר־כך היו מצטמקים, עד שבתחילת החודש היו עוברים הבנקים לעודפי נזילות וחוזר־חלילה. כאשר גרעונות הנזילות היו גדלים, שילמו הבנקים ריבית קצת יותר גבוהה (באחוז או שניים לשנה) כדי למשוך לקוחות להפקיד כספים לשיפור מצב הנזילות.

הגרעונות שהצטברו בחודשים האחרונים לא היו עוד חלק מתופעה מחזורית וקיבלו מעמד של תושבי קבע בבנקים. גורמים בנקאיים מסבירים את הצטברות הגרעונות בכמה גורמים: בחודשים האחרונים היה קיטון ניכר בהזרמה הממשלתית, ובמקביל היה גידול מהיר בהיקף האשראי השקלי. בנוסף לכך, בנק ישראל היה פעיל מאוד בהנפקת איגרות־חוב, שספגו כספים מהמערכת הבנקאית. ספיגה טובה, ויש אומרים מגוזמת, היתה גם עם פדיון המניות הבנקאיות בסוף אוקטובר.

בצד הגורמים האלה פעלה כקסם המלה פיחות. נגיד בנק ישראל אמר שאין צורך בפיחות, שר האוצר אמר שלא יהיה פיחות והנגיד אמר, מה פתאום פיחות והתעשיינים אמרו שיש בעייה עם רווחיות היצוא אבל לא צריך פיחות ושר האוצר אמר שוב שאין צורך בפיחות. והנגיד בעצם לא רוצה פיחות. התעשיינים ביקשו רק לחזור ל־1.64 ש"ח לדולר, שזה בעצם פיחות, אבל לא בדיוק פיחות. הציפייה הזו לפיחות עודדה את לקוחות הבנקים לפרוע מהר ככל האפשר הלוואות צמודות למטבע־חוץ והם עשו זאת בעזרת השקלים הפנויים שהיו להם בבנק. והתוצאה שוב: שקלים ברחו מהמערכת — גורם נוסף לגידול הגרעונות, גורם נוסף לעליית הריבית שהבנקים מוכנים לשלם.

בנק ישראל לא התרשם מהקיטורים של הבנקאים, עד שבנק לאומי נטל יוזמה והודיע כי יעלה את ריבית החובה על משיכות היתר. בתחום ריבית החובה אין רק מיוחסים בעלי מיליונים, אלא מדובר בכל נוטלי האשראי למיניהם

הפער קטן והולך

וכך תפחה והלכה הריבית על הפקדונות הגדולים תוך מספר חודשים, מרמה של 14 אחוז לשנה עד לשיא של 29 אחוז לשנה, בשבוע שעבר. מחגיגת הריבית הגבוהה נהנו רק בעלי פקדונות של מאות אלפי ומליוני שקלים. הריבית על הפקדונות הקטנים יותר — עד 10,000 ש"ח ועד 50 אלף ש"ח עלתה בשיעור קטן ביותר והגיעה לכ־15 אחוז לשנה. במצב שנוצר היה כדאי למשקיעים גדולים להוציא כספים משוק המניות ולרכוש תמורתם פקדונות ענק שנתנו תשואה מרשימה. נהנים אחרים היו גופים שמטבע פעילותם עובדים עם עודפי כספים גדולים, כמו חברת „בזק" וחברת החשמל. החשבים של גופים כאלה נוהגים לפתוח את היום בסבב־טלפונים בין מחלקות הפקדונות השקליים בבנקים, כשהשאלה היא: מה גובה הריבית שתיתן לי הבוקר. חשבים אלה יכלו לנצל את המצב להשגת רווחים נאים על עודפי הכספים שהם צוברים.

הבנקים טפטפו מדי יום את דאגתם נוכח עליית הריבית, אבל בנק ישראל לא נבהל. ראשי הבנק המרכזי הרגיעו ואמרו כי עוד מעט, ממש אוטוטו, ישתפר מצב הנזילות והריבית תרד. לא תרד — אמרו הבנקאים, ואם לא תרד הריבית נצטרך להעלות את ריבית החובה שאנחנו גובים מהלקוחות על האשראי שהם מקבלים. הסברם: עלות גיוס הכסף לבנק גדלה ומחיר הכסף שהבנק

מיכאל ברונו: מה פתאום פיחות

הבעיה — אומרים בבנקים המסחריים — היא ענן אי־הוודאות שמעלינו. אי־אפשר לעבוד לטווח ארוך כאשר אנו תלויים בפתרונות זמניים שמספק בנק ישראל ■ הנגיד, מיכאל ברונו: „כל האירוע בפרשת הריבית יהיה אפיזודה חולפת" ■ ואיך מפרש הבלשן אבן־שושן את המונח „אפיזודה"? — „הרפתקה קטנה"

גובה ממקבלי האשראי נותר בעינו, והתוצאה: הפער ביניהם קטן והולך ופערים קטנים יותר פירושם מרווחים פיננסיים קטנים יותר והשורה התחתונה: קיטון ברווחי הבנקים.

בנק ישראל לא התרשם מהקיטורים של הבנקאים, עד שבנק לאומי נטל יוזמה והודיע כי יעלה את ריבית החובה על משיכות היתר. בתחום ריבית החובה אין רק מיוחסים בעלי מיליונים, אלא מדובר בכל נוטלי האשראי למיניהם. לכן נזעק צוות שוק ההון, בראשות סגן שר האוצר עדי אמוראי, והחליט על צעדים שיביאו להזרמה של מאות מיליוני שקלים למערכת. בנק לאומי נסוג מכוונתו להעלות את ריבית החובה, באותם ימים הסתובבה לה ריבית הזכות סביב 20 אחוז לשנה ושיעור של 22 אחוז נראה חריג נורא. אבל המערכת נותרה יבשה משקלים, הגרעונות שמרו על יציבות מדאיגה והבנקים המשיכו להתרוצץ אחרי פקדונות הציבור. הציבור דרש ריבית זכות גבוהה יותר ולבנקים לא היתה ברירה אלא לשלם.

שחקן חיזוק

מערכת הבנקאות המשיכה להתעצבן והמתינה לבשורה החדשה של בנק ישראל. איש הבשורה היה ד"ר דוד קליין, מנהל המחלקה המוניטארית בבנק המרכזי, שחקן חיזוק שהועבר השנה מבנק לאומי. הבשורה היתה משטר נזילות חדש: בנק ישראל החל להעמיד לבנקים הלוואות בשיטת מדרגות ריבית. הלוואה אחת מוגבלת לסכום של 360 מיליון ש"ח בריבית של 20 אחוז לשנה, ואם הבנקים חורגים מסכום זה, הם משלמים על החריגות ריבית רצחנית של 50 אחוז לשנה. הבנקים הזהירו: השיטה אינה טובה, וזה מתכון בטוח להמשך עליית הריבית. לשיטה החדשה היו אכן חבלי לידה קשים, ובנק ישראל החליט ללוות אותה במכרזים שבהם הציע לבנקים מאות מיליוני שקלים. 360 מיליון ש"ח הספיקו, ריבית

הבנקים טפטפו מדי יום את דאגתם נוכח עליית הריבית, אבל בנק ישראל לא נבהל. ראשי הבנק המרכזי הרגיעו ואמרו כי עוד מעט, ממש אוטוטו, ישתפר מצב הנזילות והריבית תרד

של 50 אחוז נראתה כמו גיהנום עלי אדמות, המכרזים לא היו המצן מספק, והתוצאה נרשמה באחוזים: הריבית המשיכה לעלות: 24, 28 אחוז לשנה ואחר־כך 28, 29 אחוז, השיקול של הבנקים היה פשוט, מוטב לשלם ללקוחות 28 לשנה מאשר 50 אחוז לבנק ישראל. המהבך הגיע לשיאו במכרז שערך בנק ישראל ביום חמישי שעבר, ובו שילמו הבנקים ריבית מדהימה בשיעור 34־37 אחוז בחישוב שנתי. העימות בין הבנקים לבנק ישראל הוחרף ובכירים במערכת הבנקאית תקפו במלים קשות את מדיניות בנק ישראל. העימות נסוב גם על נתונים עובדתיים. בבנק ישראל אמרו: המערכת נמצאת בעודפי נזילות ואין כל סיבה שהריבית תהיה גבוהה כל־כך. בבנקים השיבו: בנק ישראל אינו מעודכן, אינו מודע למצב החמור, מרתף.

העימות הבין־בנקאי הזה הגיע שוב לשיאו, כאשר הבנקים החליטו להעלות את ריבית החובה על משיכות היתר. הפעם היה תורו של בנק הפועלים ליטול יוזמה וכל הבנקים הצטרפו ליוזמתו והעלו את ריבית החובה הבסיסית מ־1.25 אחוז ל־1.5 אחוזים לחודש. ההודעה פעלה שוב כמטה קסם על ראשי בנק ישראל והם הודיעו על הגדלת מיכסת ההלוואה המוניטארית הרגילה מ־360 מיליון ש"ח ל־540 מיליון ש"ח. אבל הפעם לא היתה נסיגה מהירה מההודעה על העלאת ריבית החובה. רק בנק המזרחי הורדו

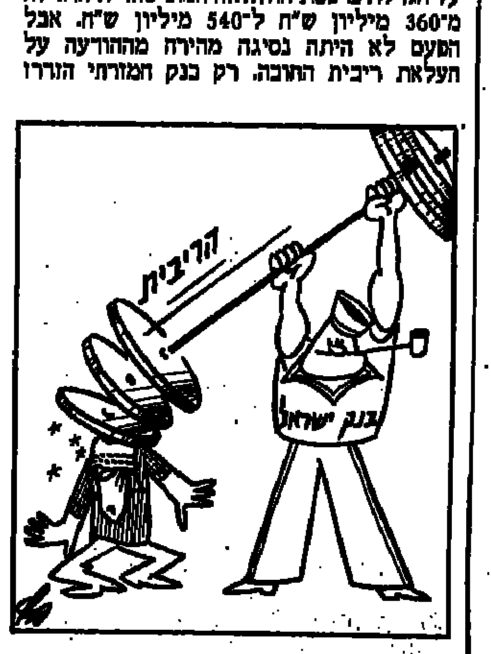

להחזירה לשיעור הקודם. האחרים עדיין ממתינים להתבהרות.

ומה שלום ריבית הזכות? זו ירדה, בינתיים, משיאה לרמה של 19־20 אחוז לשנה.

והבנקאים רגועים? לא, עוד לא יכולים להרגע, הם אומרים. זו עדיין ריבית גבוהה מאוד.

ומה שלום הגרעונות? מה פתאום גרעונות — עודפים אדירים, שטפונות של כסף זורמים עכשיו בבנקים.

אז מה הבעיה? הבעיה, אומרים הבנקאים, היא ענן אי־הוודאות שמעלינו. אי־אפשר לעבוד לטווח ארוך כאשר אנחנו תלויים בפתרונות זמניים שמספק בנק ישראל.

והנגיד, מה הוא אומר? ברונו: „יש יסוד טוב להניח שכל האירוע בפרשת הריבית יהיה בבחינת אפיזודה".

ואפיזודה זו לא מונח בנקאי מפוצץ, זה פשוט מאורע בודד וארעי. והבלשן אברהם אבן־שושן מוסיף: הרפתקה קטנה.

מועדים לשמחה

שמחה דיניץ. „מלך היהודים"

רק מעטים מתומכיו של שמחה דיניץ לוקחים ברצינות את הבטחותיו לנער ולטלטל את הסוכנות ולהביא לשינויים של ממש בתוכה. אבל האיש שיריביו רואים בו מומחה לקוקטיילים ולארוחות נוצצות, עשוי להצליח בהידוק הקשרים עם הקהילות היהודיות ובגיוס כספים

מאת דורית גפן
צילומים: מאיר פרטוש

אלה המשקיפים על הצלחותיו של שמחה דיניץ בשמץ של קנאה אומרים, כי הוא נולד עם כפית של כסף בפיו. משפחתו האמידה (אביו היה בעל חנות בדים גדולה במרכז תל־אביב) העניקה לו את כל ההזדמנויות שמשפחה בורגנית נתנה לילדיה בשנות ה־40. אך גם המקנאים מורים, כי שמחה הוא בחור מוכשר וחכם.

את קידומו בתחום המדיני זוקפים רבים לגולדה מאיר, שבשירותה עבד. „דיניץ ידע להתחנף והוא לא היה היחיד", מספר אחד העובדים, וממשיך: „הוא היה משרתה של הגברת. גולדה היתה אשה חכמה וידעה להבחין בדברי חנופה, אבל כמו לכל אחד גם לה היו חולשות".

דיניץ, כך מספרים אנשים שעבדו במחיצתו, הכיר היטב את גולדה. הוא גם העריץ אותה, והיה מאוד נאמן לה. היא לעומת זאת העריכה את חוכמתו, ואת הלכותיו הנעימות והתרבותיות. את הפרס לנאמנותו נתנה לו גולדה באמצעות המינוי לתפקיד שגריר ישראל בארה"ב. היתה זו קפיצה גדולה בקריירה שלו ממנהל לשכה ומנכ"ל משרד ראש־הממשלה.

קשריו ההדוקים של דיניץ עם גולדה יצרו את הרושם המובן מאליו כמעט, כי הוא איש מפלגה, אך באותם ימים היה זה קשר רופף ביותר. אנשים במפלגה, שבאו איתו במגע באותם שנים, זוכרים דווקא את הזלזול הקל שבו התייחס אליהם, ובעיקר את „הסנוביזם והאף המורם" של מי שעוסק בעניינים חשובים, ולא בפעילות מפלגתית אפורה.

אי־שם בספסל אחורי

המהפך הפוליטי של מאי 77' אילץ גם את שמחה דיניץ לנקוט עמדה, ובעיקר להזדהות מבחינה פוליטית. הוא סיים את שליחותו בוושינגטון, חזר לארץ. כאן קיבל ג'וב, שאיפשר לו לשמור על חלק מהקשרים הרבים, במיוחד בקרב הקהילות היהודיות, שקשר בשנים קודמות. הוא נתמנה לסגנו של נשיא האוניברסיטה העברית, אייב הרמן, שהיה ידיד אישי של גולדה מאיר.

דיניץ הצטרף למפלגת העבודה, והפך למקורבו של יו"ר המפלגה שמעון פרס. גם במקרה הזה גילה נאמנות ומסירות רבה. במערכת הבחירות של 1981 השתתף במטה הבחירות של המפלגה כאחד ממסביריה, אף כי לא הראשי. פרס ניסה אז להכניס אותו לכנסת, אך לא הצליח.

את הקריירה הקצרה שלו בכנסת החל שמחה דיניץ בכנסת ה־11 (הנוכחית). המקום שקיבל ברשימת המערך נחשב אמנם ריאלי, אך בהחלט לא בולט, אי־שם בספסלים האחוריים של הרשימה. מקום 43.

במחוז ירושלים, אליו משתייך דיניץ, אין זוכרים את רישומו המיוחד על הסניף המקומי. אמנם המחוז התגייס להריץ אותו במרכז המפלגה לתפקיד יו"ר הסוכנות, אך ההערכה היא כי ליוקרת המחוז, ולרצון להפגין כלפי פנים המפלגה כוח לקראת התמודדויות אחרות, היה משקל ניכר.

דיניץ היה גם אחד האנשים הפעילים בקרב „ניצי" המפלגה יחד עם יו"ר הכנסת שלמה הלל. הללו ראו את עיקר תפקידם כ„שומרי החומה", כמגינים על המפלגה מפני הסחף ה„יוני". כאשר באחת הפגישות האחרונות של הניצים הותקף פרס באופן אישי על עמדותיו, מיהר דיניץ להבהיר, כי ידו לא היתה במעל.

דיפלומט בהתנהגותו

במפלגת העבודה טוענים, כי אף ששמעון פרס לא גילה בפומבי במי מן המועמדים הוא תומך לתפקיד יו"ר הסוכנות, הרי הוא העדיף את שמחה דיניץ. עוד טוענים חוגים שונים ב„עבודה", כי אלמלא התערבות הגסה של האמריקנים בעניין המועמדים, והווטו המוסווה שהטילו על מושה גור ונסים זוילי, לא היו לדיניץ סיכויים לנצח. יריביו של שמחה דיניץ במפלגה, אשר מלעיגים על מומחיותו בקוקטיילים ובארוחות נוצצות, ועל קשריו עם כל מי שנוצץ, מפורסם ויפה, מודים כי אחת מתכונותיו הבולטות היא חביבותו והליכותיו הנעימות, וכושר הדיבור שלו. הוא לא רק דיפלומט במקצועו, הוא גם דיפלומט בהתנהגותו. הם אומרים.

מה שנשמע מפי אחרים כשמץ של השמצה ולגלוג, נחשב אצל חוגים אחרים במפלגת העבודה כתכונות טובות ומתאימות, אשר יאפשרו לדיניץ למלא את תפקידו כיו"ר הסוכנות וההנהלה הציונית על הדרך הטובה ביותר. במיוחד בכל הקשור בהידוק הקשרים עם הקהילות היהודיות, ובגיוס כספים. רק מעטים מתומכיו של דיניץ לוקחים ברצינות את הבטחותיו לנער ולטלטל את הסוכנות, ולהביא לשינויים של ממש בתוכה.

המסלול הסוכנותי־ציוני של דיניץ פטר אותו בבת־אחת ממסלול המכשולים המפלגתי־פוליטי, שבו היה צריך לנהל מאבק קשה כדי להשתבץ במקום טוב ברשימה לכנסת ה־12, ולהידחק מרפק אל מרפק עם לא מעטים, המבקשים להיות מועמדים לתפקידים מיניסטריאליים בממשלה הבאה, אם מפלגת העבודה תעמוד בראשה.

תפקיד „מלך היהודים" הוא בהחלט תחנה מכובדת, למי שמבליט את העובדה, כי היה בצעירותו שומר בשגרירות הישראלית, בעת לימודיו האקדמיים באוניברסיטת ג'ורג'טאון, וכעבור הרבה שנים כיהן שם כשגריר ישראל. אם יעשה דיניץ קדנציה אחת של חמש שנים, עדיין יוכל ל„קפוץ" לזירה הפוליטית הישראלית, לתפקיד נוסף. אם יכהן שתי קדנציות, יכול התפקיד הזה להיות סיום מכובד לפעילותו הממלכתית והציבורית. □

משה גור ושמחה דיניץ. מועמים

משה גור ונסים זוילי. במעט הורדת ידיים

„שתי אוגדות של משתמטים מורשים"

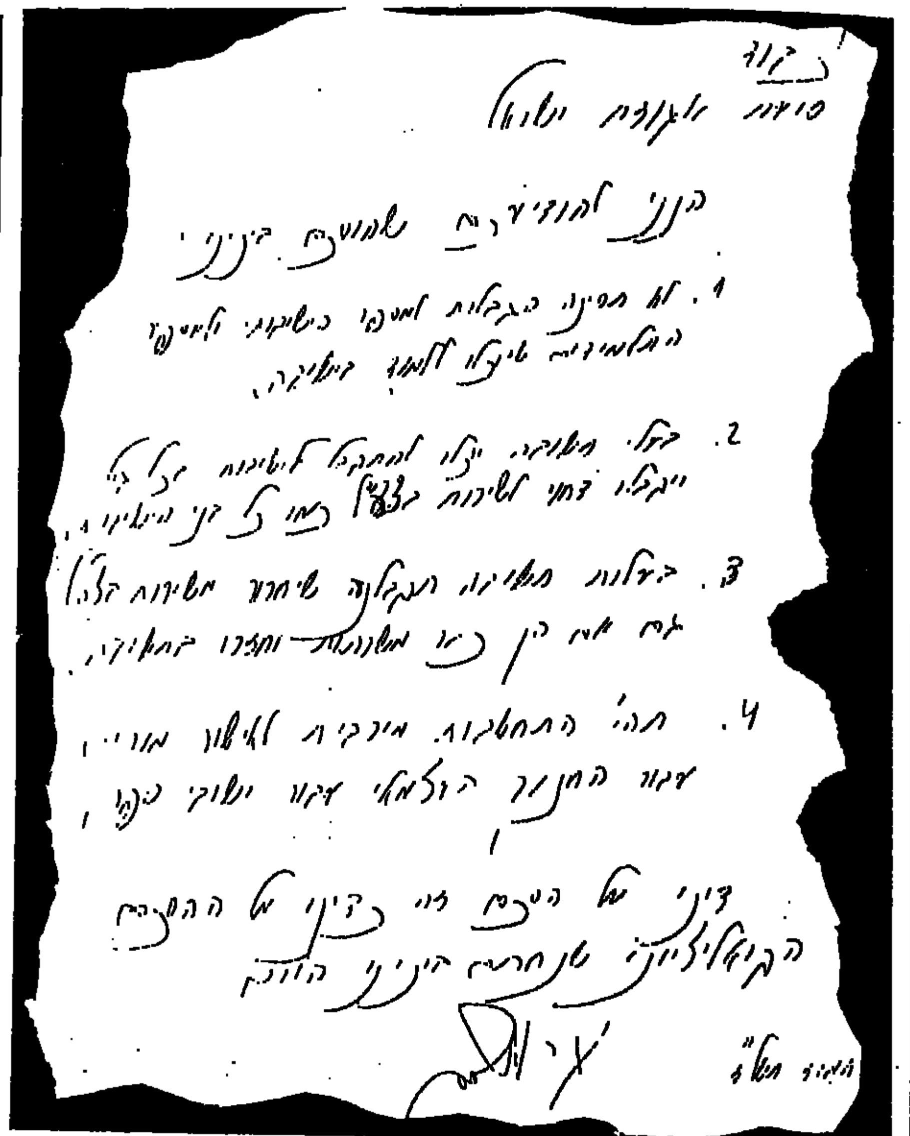
בס"ד
סיעת אגודת ישראל
הננו להודיעכם שהוסכם בינינו:
1. לא תהיינה הגבלות למספר הישיבות ולמספר התלמידים שיוכלו ללמוד בישיבה.
2. בעלי תשובה יוכלו להתקבל לישיבות בכל גיל ויקבלו דחוי לשירות בצה"ל כמו כל בני הישיבות.
3. בעלות תשובה תקבלנה שחרור משירות בצה"ל גם אם הן כבר משרתות וחזרו בתשובה.
4. תהיה התחשבות מירבית לאישור מורים עבור החינוך העצמאי עבור ישוכי ספר,
דינו של הסכם זה כדינו של ההסכם הקואליציוני שנחתם בינינו היום
עזר ויצמן

1977. עזר וייצמן — ההסכם הקואליציוני עם אגודת ישראל

מי התחיל מתרגילי ההשתמטות מצה"ל? לדברי הרב מנחם הכהן (מערך) — בן־גוריון. הוא הסכים, ב־1948, לשחרר מהמלחמה הגורלית 400 תלמידי ישיבות שתורתם — אומנותם. בן־גוריון כינה אותם: „המעטים שישמרו על הגחלת". כך זה החל.

חייקה גרוסמן (מפ"ם) סיפרה ביום רביעי לכנסת, כי מי שרואה את עצמו תלמידו של בן־גוריון, שמעון פרס, הרחיב ב־1975 את הפטור לתלמידי ישיבות. פרס, אז שר ביטחון, לא עמד בלחץ שהפעיל עליו „ועד הישיבות בא"י". לא הליכוד המציא איפוא את האתנן, השוחד, למפלגות החרדיות, על חשבון בטחון המדינה.

ב־1977, מיד לאחר הניצחון בבחירות, כתב עזר ויצמן — אז מנהיג ליכוד — על פתק, את המכתב הבא (ראה תצלום): „לכבוד סיעת אגו"י. הננו להודיעכם שהוסכם בינינו. לא תהיינה הגבלות למספר הישיבות ולמספר התלמידים שיוכלו ללמוד בישיבה. שום הגבלה. 2. בעלי תשובה יוכלו להתקבל לישיבות בכל גיל ויקבלו דיחוי לשירות בצה"ל כמו כל בני הישיבות. 3. בעלות תשובה תקבלנה שיחרור משירות בצה"ל גם אם הן כבר משרתות וחזרו בתשובה. 4. תהיה התחשבות מירבית לאישור מורים עבור החינוך העצמאי, עבור ישוכי ספר, דינו של הסכם זה כדינו של ההסכם הקואליציוני שנחתם בינינו היום".

חלפו ארבע שנים. במקומו של ויצמן ישב על כסא שר הבטחון אריאל שרון. שוב קיבלה אגו"י מכתב מהשר: „מספר המוגדרים־במסגרת ללמוד וללמד יקבע ע"י שר הבטחון, והוא יכלול גם רמי"ם מורים ללימודי קודש ומלמדים בתלמודי תורה. יאופשר לתלמידי ישיבות תיכוניות ומקצועיות, כולל בתי"ס תיכוניים דתיים, להתקבל לישיבות וכמו כן לבעלי תשובה... ייבדקו התהליכים להארכת הדיחוי בשירות של אלה שתורתם אמונתם במגמה לפשט אותם. יאופשר למרצים מתנועת התשובה להרצות בבסיסי צה"ל, וזאת בכפוף לאישור שר הבטחון, כמקובל במקרים כאלה ובתנאי שהאיש שירת בצה"ל (רבין הפסיק נוהג זה, מ.ב.)...".

יוסי שריד (ר"צ) אמר בכנסת: „דחיית השרות היא פשע, שקר וכזב. אין שום דחייה. לא מתגייסים אחר כך. ראש אכ"א אמר, כי מספר המתגייסים זעום, אפסי".

חייקה גרוסמן סיפרה ביום רביעי, כי בעקבות מכתב שרון מ־1981, 360 ישיבות קיבלו מעמד השתמטות מיוחד מצה"ל. 132 מתוכן בירושלים, 74 בבני־ברק, 2 בעמנואל, 1 באלון מורה של המפד"ל. אחוז המשתמטים מכלל המגויסים עולה כמעט מדי שנה. השנה, סיפרה גרוסמן, הוא עומד על חמישה אחוז. אם לא יחול שינוי בחוק, תוך עשר שנים יגיע מספר בני הישיבות המשתמטים לעשרה אחוז מכל מחזור גיוס. בשנה האחרונה לא גייס צה"ל מטעמי דת עשרים ושמונה אחוז מכלל הבנות החייבות גיוס.

אמנון רובינשטיין (שינוי) טען השבוע, כי „הסדר קואליציוני שפוטר בני עדה מסויימת, את העדה החרדית, משירות בצה"ל ואשר יצר שתי אוגדות של משתמטים מורשים, הוא בלתי מוסרי, בלתי ציוני, אנטי ישראלי ואנטי יהודי". לדברי מנחם הכהן משתמטים ברגע משרות צבאי, סדיר ומילואים, עשרים אלף חרדים.

„עור פרץ בהלכות הדמוקרטיה הישראלית."

מי אמר למי

ביום שני רעשה הכנסת, מ"מ רה"מ ושר החוץ שמעון פרס, אמר בוועדת החוץ והביטחון, כי ישראל צריכה לסגת מרצועת עזה, בתנאי שהרצועה תפורז.

ביום שלישי בבוקר זכה פרס לכותרות שמנות בעמודים הראשונים של כל העיתונים. באותו יום בערב, בישיבת סיעת הליכוד בכנסת, תקף שמיר בחריפות את דברי ממלא מקומו.

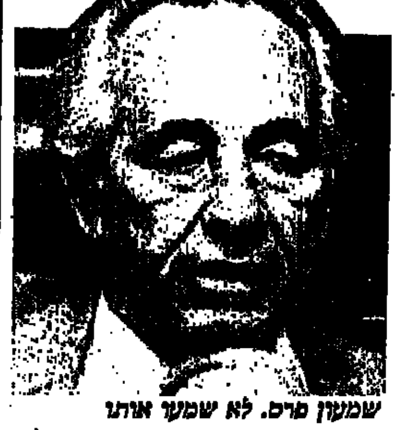
שמעון פרס. לא שמעו אותו

אז אמר, או לא אמר את הדברים האלה? ביום רביעי בצהריים אמר לנו יוסי שריד (רצ), כי „פרס לא דיבר בוועדת החוץ והביטחון על נסיגה ופירוז הרצועה. על כל פנים אני לא שמעתי דברים כאלה". שבח וייס, חבר לויאלי בסיעת המערך, הודה בפנינו, כי לא שמע את פרס מדבר בוועדה על פירוזה של רצועת עזה. גם שרה דורון ודוד מגן אמרו, „לא שמענו".

סיכם דן מרידור: „נראה לי, כי הדוברים של פרס הגיעו לדרגה כזו של יעילות שהם, מדליפים דברים שפרס בכלל לא אמר".

דיניץ יתפטר?

אם יחליט היו"ר החדש של ההסתדרות הציונית והסוכנות היהודית, שמחה דיניץ להתפטר מהכנסת, יכנסו לבית המחוקקים שני פוליטיקאים ירושלמים, אחד מהעבודה והשני ממפ"ם.

הכיצד שניים? במקומו של דיניץ, גם הוא ירושלמי ותיק, יכנס עמיתו לעבודה יעקב גיל — מי שהיה ח"כ בכנסת העשירית, ומי שיושב על המוורות כבר למעלה משלוש שנים.

ומיהו השני? אם דיניץ יתפטר, ילך בדרכו למחרת היום מזכ"ל מפ"ם לשעבר, ויקטור שם־טוב. דרך אגב, גם כן ירושלמי. שם־טוב יתפטר כדי לפנות מקום לד"ר גד יציב.

האם שמחה דיניץ יתפטר? ההיסטוריה יודעת לספר, כי שלושה מיו"רי ההסתדרות הציונית בעבר, כולם מ„העבודה" (מפא"י) — משה שרת, פנחס ספיר ויוסף אלמוגי — היו בו־בזמן גם ח"כים. או טענו, וייתכן שיטענו גם היום, כי הדבר הוא לכבודה של כנסת ישראל. מנהיג העם היהודי בעולם כולו יושב עם פשוטי עם ישראל. מבחינת התקנון של מפלגת העבודה דיניץ יכול לשבת בכנסת. בסעיף כפל התפקידים, המחייב התפטרות מאחד מהם לא מוזכר יו"ר ההסתדרות הציונית.

ב„גוש המרכזי" בעבודה, קבוצת הניצים, לוחצים על דיניץ שלא להתפטר. שכן, לבד שהותו של דיניץ נץ, הבא במקומו נחשב יונה צחורה. יתכן מאוד, כי מתקיימת כאן האימרה השקספירית הידועה, „להיות (פוליטית) או לא להיות". כניסה לכנסת, עשויה לתת לו מומנטום, לקראת הרכבת הרשימה לכנסת הבאה. אי־כניסה תשאיר אותו גם מחוץ לכנסת השתים־עשרה. המועמד הראשון של מחוז ירושלים לרשימת המערך הוא מזכיר המחוז עמנואל זיסמן. על המקום השני המאוד לא בטוח יתמודדו גיל והפרופסור למשפטים שיטרית. האחרון נהנה מתמיכתו של פרס.

מתנחל בפה

זוכרים את ראובן רוזנבלט בן כן, זהו אותו מתנחל נשוא־פנים, הקרוי בפי חבריו והשלטונות „ראש המועצה האיזורית חבל עזה". נכון, הוא־הוא האיש שחירף וגידף את האלוף יצחק מרדכי, לפני כחודש, לאחר רצח הנערה (17) אינתיסאר אל עטר, בדיר אל באלח. הוא האיש שקרא למרד של המתנחלים בצבא.

ראובן רוזנבלט משמש בתפקיד ראש המועצה במשך שנים רבות, למעשה מאז יסודה. הוא, כמובן, מקבל משכורת יפה מהמדינה. אולם, וכאן אנחנו מגיעים לנקודה המעניינת. אדון רוזנבלט אינני כלל מתנחל. הוא אינו גר בתחום הרצועה. את זה עושים בשבילו יהודים אחרים. הוא מדבר על אידאלים, ועל שליחות, בשם העם והאומה, אולם שולח אחרים לעשות זאת עבורו. רוזנבלט גר בכפר מימון (מושב של מהפד"ל) בתחומי הקו הירוק.

אמנם, בעבר שלחה אותו המפד"ל לגור ברצועה, והוא קיים או את דין התנועה, אלא שהשליחות היתה מומן, והיא גם נמשכה זמן קצר. הבית בתחומי הקו הירוק קרץ. שם בטוח יותר. ודאי שאני מבין אותו.

כל בוקר, כשהערבים נוסעים לעבוד אצל היהודים, רוזנבלט נוסע בכיוון ההפוך. אחה"צ, או בערב, שוב נוסע, הוא, בכיוון ההפוך. מה לא עושים בשביל חזון ישוב הארץ, ובעיקר הגה קטן, ומשכורת ממשלתית יפה?

אין גם פלא, שרוזנבלטים כאלה נוטים מאוד לעמדות קיצוניות, דווקא במקרים שדורשים מתינות. הרי בין המתנחלים האמיתיים ברצועת עזה יש בוודאי לא אחד שמרבה סויה בזה שתפס מנהיגות על גבם.

רבין: אני מתגאה בזה

מי שונא יותר ערבים, גאולה כהן או יצחק רבין? מי זולל יותר ערבים לתאבון, יהושע מצא או יצחק רבין?

השבוע, במסגרת אי־אמון נוסף של התחיה בממשלה, בשאלת הביטחון בשטחים, קשה היה לדעת מי יותר תחיה ממי — גאולה כהן או שר הביטחון. לעתים, מצמרר היה לשמוע את קולו של רבין, לא פלא איפוא, כי רוב המתנחלים סבורים, כי שר הביטחון של המערך הוא הטוב בשרי הביטחון שהיו להם מאז „המהפך". רבין טוב

יצחק רבין. אוי לבושה

למתנחלים גם מאריק שרון, גם ממשה ארנס, ואפילו ממנחם בגין, מבחינתם. עזר ויצמן — אז איש חרות — היה שר הביטחון הרע ביותר.

מדוע יצא קצפנו על השר רבין בשל דבריו? המפחידים, הכמו־גאולה־כהן בכנסת: „מנקודת מבטי כשר הביטחון אין הגבלה על צה"ל, על המינהל האזרחי, על זרועות הביטחון בשטחי יו"ש ועזה, על מספרי המגורשים, בתנאי שיש סיכוי שיעברו את ההליך המשפטי ואת הבג"צ".

גאולה כהן מתלהבת. אם המערך כל־כך רחב־לב, בכיוון שלה, אז אפשר לדרוש עוד: „שנה את החוק". רבין מצטדק: „אינני יכול". כהן: „תדרוש". רבין: „מבחינת חוקי המדינה אין הגבלה על מספר המגורשים ומספר העצורים, מבחינה מינהלית". בצער רב ובהנמכת אוקטבות: „אינני רוצה לדבר על הנעשה בירושלים המזרחית. החוק והמשפט הישראלי הוחלו עליה, הודה על האמת. חלק גדול של ההסתה, של מרכזי המידע, נמצא היום בירושלים המזרחית, כמו כל עיתוני „המידע".

דרך אגב, פירסום על כלא פארעה, מסוג הקטע שהופיע במדור זה לפני שבועיים, נפסל להדפסה בעיתונה מזרח ירושלים.

מדברי רבין לא ברור, אם הוא מיצר על החלת החוק הישראלי על מזרח־ירושלים. „אנחנו פועלים במתואם עם משרד הפנים וגורמי הביטחון למנוע את ניצול האפשרות החופשית יותר של גורמים עוינים בירושלים המזרחית, אבל גם כאן עלינו לפעול במסגרת החוק".

הרי גם על גירושו מהארץ של מובארק עוואד, החליטה מערכת הביטחון. מאוחר יותר ניסה משרד החוץ, של שמעון פרס, לטרפד את ההחלטה. בינתיים, בעזרת ארה"ב, הוא הצליח. השבוע הבטיח יצחק שמיר, כי יעזור לרבין בנושא זה — נגד שמעון פרס.

יהושע מצא, מצעקני חירות, מתעורר: „כמה כבר גירשת בשנה האחרונה?" שר הביטחון נענה בהתלהבות לאתגר: „בשלוש שנים פי שלושה ממה שאתם גירשתם בשבע שנים".

צ'רלי ביטון (חד"ש): „כל הכבוד, כל הכבוד, תתגאה בזה".

ואכן, רבין מתגאה מזה. „אני בוחר דברים מליביץ מה מתאים. בפרוטוקול רשומה שחור על גבי לבן: „יצחק רבין: אני מתגאה בזה". לא פלא איפוא, כי מצא מודיע לרבין: „אני מברך אותך".

שר הביטחון, בענווה מופגנת: „תבדוק, תבדוק".

בהמשך יתמה מצא: „את זה אתה מסביר לפרס?".

מזכ"ל מפ"ם, אלעזר גרנות, לא יכול היה להבליג, כשניתנה לו זכות הדיבור: „שר הביטחון אחד ממנהיגיה של מפלגת העבודה, אינו מתבייש להשתבח, בתשובה לשאלה, שבשלוש שנים הוא גירש פי שלושה ממה שגירש הליכוד בשבע שנים. אוי לאותה בושה, אוי לאותה בושה".

לאן אתה רצ?

החיזורים החד־צדדיים של חברים במפ"ם אחר „רצ" ומפלגת העבודה מסמנים חרדה מפני הליכה עצמאית לבחירות ■ אופיה הליברלי של „רצ" סותר את טענת „הנאמנות השמאלית". המאבקים המשותפים צריכים להימשך ■ עם מפלגת העבודה חיונית השותפות שלאחר הבחירות ■ הגיע זמנה של מפ"ם לקפוץ למים הקרים, לבד

מארק גפן

מדי פעם מתפרסמות בעיתוננו פניות של חברים בודדים או קבוצות חברים בזכות חזית משותפת של מפ"ם ו„רצ" להליכה משותפת בבחירות לכנסת. כאורח טבעי (במציאותה הנוכחית של מפ"ם) באות „תגובות מאזנות", הקוראות „לחדש את המערך עם מפלגת העבודה", כאשר המרחיקות־לכת מדברות גם על „איחוד עם מפלגת העבודה". המשותף לשתי קריאות מנוגדות אלה הוא, כי הצד השני, המבוקש לשותפות (כלומר „רצ" ומפלגת העבודה), אינו עונה כלל, אם לא מתעלם במכוון מן החיזורים החד־צדדיים.

התמונה המתקבלת היא זו של אימרה פולנית עממית (שבתרגום עברי מאבדת את החרוז), נוסח „דיבר הזקן אל התמונה — וזו לא השיבה לו אפילו פעם אחת". עוד בטרם אתייחס למשמעות הרעיונית והפוליטית של שותפות אירגונית כזו או אחרת, אני מוצא לנכון להצביע על התמונה המוזרה הזאת של שתיקת השותף הפוטנציאלי; שתיקה שפירושה „אין לנו כל עניין בשותפות אלקטוראלית איתכם". אילו שמעתי או קראתי במקום כלשהו הד חיובי לאותן ההצעות של חברי מפ"ם מסוימים — הייתי מסכים שיש מקום לדיון, אם־כי אין פירוש הדבר שאני מסכים לאחת מן האופציות המוצעות. מה בצע, איפוא, בבזבוז המרץ למען חיפוש „אכסניה חמה", שתציל אותנו מן הפחד מהופעה עצמאית, ומאותה התמודדות על תמיכת הציבור, שנמנעה מאיתנו במשך עשרים שנה בגלל השתתפותנו במערך עם מפלגת העבודה.

הפחד הוא תמיד יועץ רע. החברים מביטים מדי פעם בסקרים, שאינם מנבאים למפ"ם הישגים גדולים, ולפתע נרתעים מיישום ההחלטה שנתקבלה כמעט פה־אחד לאחר הבחירות האחרונות. את אלה צריך לשאול האם הגיעו לידי מסקנה, כי מפ"ם סיימה את שליחותה

> **אם עדיין יש משמעות למושג „השמאל", הרי הוא נמדד על־פי התייחסות הגוף הפוליטי לעניינים חברתיים, כלכליים, לבעיות השכירים, אך גם על־פי החזון החברתי השוויוני, שהורגלנו לכנותו „סוציאליזם". „רצ" בוודאי אינה מפלגה סוציאליסטית**

הרעיונית והפוליטית ואין לה יותר מסרים ייחודיים שיש עניין להיאבק עליהם, וכל שנותר הוא להבטיח מספר גדול בכל האפשר של מושבים בכנסת הבאה, כתכלית בפני עצמה; אם [illegible] שכל ההתרוצצות היא מיותרת להלוטין [illegible] הרעיונית והמפלגתית, אפשר [illegible] לקבל גם כמה מנדטים.

עוד מעט יחלפו 40 שנה לייסודה של מפ"ם. ב־18 בינואר 1948 נוסדה בארץ מפלגה חדשה, כתוצאה מן האיחוד בין השומר הצעיר והליגה הסוציאליסטית עם אחדות־העבודה ופועלי־ציון שמאל, תוך הצטרפות אישים בעלי שם, כמו פרופ' שלמה קפלנסקי, משה סנה ואחרים. מפלגה זו נכנסה בתנופה אל הזירה הציבורית והפוליטית. במערכת הבחירות הראשונה זכתה ב־19 מנדטים, היתה למפלגה השנייה בגודלה במדינה, ואף ראתה את עצמה כאלטרנטיבה שלטונית למפא"י. לא כאן המקום לסקור את המשברים שפקדו אותה, את הפילוגים למיניהם, את השגיאות האידיאולוגיות והפוליטיות, אך העבר מחייב גם לגבי העתיד. השומר הצעיר החל את דרכו הפוליטית בשנות ה־40 כמפלגה קטנה, אך בעלת ייחוד אידיאולוגי, שהצדיק את נסיונו ושאיפתו לתפוס מקום במפה הפוליטית בארץ. אני טוען, כי הייחוד הזה, עם תמורות העתים, ועם לימוד הלקחים משגיאות העבר, נותר מוצק גם היום בתפיסה האידיאולוגית הבסיסית. רק אם תהיה הסכמה בתוכנו לגבי הייחוד הזה יש טעם לדבר על דרכה האירגונית ומהלכיה הפרגמטיים של המפלגה.

מאבקים משותפים

המטיפים לשותפות עם תנועת „רצ" נחשבים, משום־מה, כ„שמאלנים" במפ"ם. הגדרה זו מופרכת מעיקרה. אני מנסה לחפש בזכוכית מגדלת איזו עמדה של „רצ" אפשר לראות כשמאלנית יותר מעמדותיה של מפ"ם, ואיני מוצא כזאת. איש לא יטען, כי „רצ" היא יונית יותר מאיתנו בענייני שלום וביטחון. היא גם אינה דבקה יותר ממפ"ם במאבק על הדמוקרטיה, שמירת החוק וזכויות האזרח. נכון, שבתחום זה „רצ" זוכה לפירסום־יתר, שכן תנועה זו קמה למעשה סביב מאבקיה של ח"כ שולמית אלוני בנושא זכויות האזרח. אך מי שיבדוק את הפעילות בכנסת בתחומים אלה ימצא, שמפ"ם ו„רצ" אכן משתפות פעולה באופן רצוף.

אך, אם עדיין יש משמעות למושג „השמאל", הרי הוא נמדד על־פי התייחסות הגוף הפוליטי לעניינים חברתיים, כלכליים, לבעיות השכירים, אך גם על־פי החזון החברתי השוויוני, שהורגלנו לכנותו „סוציאליזם". „רצ" בוודאי אינה מפלגה סוציאליסטית, ואיני זוכר, אם מישהו מצמרת תנועה זו השתמש במונח זה כמנחה אותו בתפיסתו הרעיונית (לא עקבתי אחרי כל התבטאויותיו של ח"כ רן כהן, אך אפילו הוא מגדיר את עצמו כסוציאליסט, אין בכך כדי לייצג את מפלגתו). מבחינת התפיסה החברתית־כלכלית זוהי מפלגה ליבראלית ועמדותיה נקבעות בהתאם. די להזכיר את הימנעות סיעת „רצ" בכנסת בעת הדיון על המשבר בהתיישבות. גם הצטרפותו של ח"כ מרדכי וירשובסקי ל„רצ" לאחר שנטש את „שינוי", לא עוררה אצלנו כל בעיה. שכן, אין הבדל רב בין „שינוי" ו„רצ" בתחום החברתי. איני בא לקטרג כאן על „רצ", אך אני תמה על מי שחושב כי חיפוש השותפות איתה היא כאילו ביטוי ל„נאמנות השמאלית".

כאן לאחר שמבחינים בשוני בין „רצ" לבין מפ"ם אפשר וגם צריך לדבר על השותפות בין שתי המפלגות במאבק על הדמוקרטיה והשלום. זוהי שותפות, הקיימת בפועל בהסכנות, להבטחת זכותם של החילונים לאורח־חיים על־פי השקפתם. אלה הם מאבקים משותפים של שתי הסיעות בכנסת במאבק נגד התעוררות הלאומנות הקנאית, ובעד עמדות שפויות בנושאים מדיניים ובטחוניים. איש אינו מציע לוותר על השותפות הזאת ושאלת ההופעה בבחירות לכנסת היא בעיה טאקטית בלבד.

בסיס לתמורה פוליטית

אשר לשותפות עם מפלגת העבודה, דעתי היא, כי רק בעל גישה כיתתית־דוגמאטית יפסול אותה על הסף בגלל הביקורת שיש לנו על המפלגה הזאת, וכיתר שאת — בעקבות נסיון שותפותה עם הליכוד בממשלת אחדות לאומית. כדי למנוע אי־הבנות: באומרי שותפות, איני מתכוון כלל להתקשרות אירגונית כלשהי, ובוודאי לא להליכה משותפת לבחירות. כוונתי לשותפות הנובעת מן העובדה, כי מפלגת העבודה על כל פגמיה ופשרותיה מרכזת ציבור גדול בארץ, שבכוחו לעמוד כנגד התפיסות של ארץ־ישראל השלמה, נגד הלאומנות, נגד הכירסום במשטר הדמוקרטי. מי שמבקש באמת ובתמים להגיע למפנה שלטוני בארץ, למנוע את השתרשותה של שיטת האחדות הלאומית, חייב לראות במפלגת העבודה את הכוח הפוליטי, אשר בלעדיו אין בסיס לתמורה פוליטית. אפילו תזכה מפ"ם בהישג אלקטוראלי וכן גם „רצ", הרי לא תהיה לכך משמעות בלי השותפות עם מפלגת העבודה.

ובכן, כוונתי לשותפות שלאחר הבחירות; שותפות, אשר תשפיע על מפלגת העבודה ואף תלחץ עליה להקים ממשלה, שתעז לקדם את השלום לא במלים והכרזות, אלא במעשים וביוזמות אמיצות. צריך לזכור, כי בכל מקרה תוצאות הבחירות לא יביאו לנצחון מוחץ של אחד הגושים הגדולים במדינה, לא של הימין, שבראשו הליכוד, וגם לא של מפלגת־העבודה, העומדת בראש המחנה הנגדי, השמאלי (והגם שלא מעטים במפלגה זו מקבלים פריחה כאשר הם משויכים לשמאל). במפה הפוליטית הכל יחסי, ומפלגת העבודה, לעומת הליכוד, נמצאת בהחלט באגף השמאלי של המפה הפוליטית.

הקדמתי את הערכתי לחשיבותה הפוליטית של מפלגת העבודה, כדי שדעתי בעניין

> **מי שמבקש באמת ובתמים להגיע למפנה שלטוני בארץ, למנוע את השתרשותה של שיטת האחדות הלאומית, חייב לראות במפלגת העבודה את הכוח הפוליטי, אשר בלעדיו אין בסיס לתמורה פוליטית**

השותפות האירגונית (חידוש המערך וכו') לא תיראה תלושה מן המציאות. לדעתי, החברים המציעים זאת חדלו לראות את הייחוד האידיאולוגי והפוליטי של מפ"ם, או שנפלה עליהם אימת הבחירות. מי שאינו מבחין בייחוד של מפ"ם — יכול פשוט להציע „לסגור את החנות". הייתי מצפה מן החברים הללו שיסבירו, כי אכן הוכח כי הנחותיה של מפ"ם, סיסמאותיה העיקריות, ואף תחזיותיה, התבררו כמוטעות. כל מי שירצה לבחון את המציאות בארץ יגיע בהכרח לידי מסקנה, כי מפ"ם צדקה למשל, כאשר הזהירה מפני ממשלת האחדות, אותה הגדירה כממשלת שיתוק. היום הגדרה זו אינה טעונה כלל הוכחה, שכן העומד בראש מפלגת העבודה, שמעון פרס, מתריע זה חודשים נגד חוסר היכולת של הממשלה להכריע בעניין יוזמת השלום. הביטוי ‚ממשלת קיפאון' שגור היום בפי שרי מפלגת העבודה.

דיבור חד וקצר

יש אומרים, כי מפ"ם אומנם צודקת בעמדותיה, אך חסר לה „סקס־אפיל אלקטוראלי". רודפת אותה התדמית של מפלגה היסטורית, וההיסטוריה זה העבר. צידקת עמדותיה של מפ"ם מסתרבלת בהסברה, מפני שלמען הקונסנזוס הפנימי היא זקוקה לניסוחים שיירצו עמדות ותת־עמדות של זרמים שונים בתוכה. אני, למשל,

> **מי שהתנזר במשך שנים מן הקפיצה למים הקרים, נרתע עתה מפני נסיון מחודש זה, כאילו נשקפת לו סכנה של טביעה... צריך להעז... מבחן הבחירות, אפילו אם תוצאותיו לא יהיו מרשימות ביותר, יכול להוות שלב מבריא ומחשל עבור מפ"ם**

הייתי מסתפק בסיסמה אחת, המגדירה את מפ"ם כמפלגת השלום והשוויון. כמובן שמיד יבואו החברים וישאלו: היכן הציונות, ומה עם הכרה בזכויות הלאומיות של הפלשתינים? והיד נטויה לפירוט הגדרות נכונות רבות. את כל אלה אפשר לכתוב במצע מפלגתי פנימי, אך אל הבוחר צריך ללכת בדיבור חד וקצר.

איני בא לעשות חשבון עם תקופת המערך, אך אי־אפשר שלא לחוש את התוצאה האומללה, המתבטאת באותה חרדה מפני הליכה עצמאית לבחירות. מי שהתנזר במשך שנים מן הקפיצה למים הקרים, נרתע עתה מפני נסיון מחודש זה, כאילו נשקפת לו סכנה של טביעה. לא כן הדבר, צריך להעז. היכולת וגם החובה לשוות תוכית, כי אפשר להרים את הראש מעל פני המים. מבחן הבחירות, אפילו אם תוצאותיו לא יהיו מרשימות ביותר, יכול להוות שלב מבריא ומחשל עבור מפ"ם. שואלים אותי מדי פעם, ו„מה יהיה אם נקבל שלושה מנדטים בלבד?" כאילו תוצאה זו פירושה חיסולה של תנועה פוליטית. לדעתי, גם לאחר תוצאה כזאת יכולה מפלגה פוליטית — אם יש לה מסר רעיוני ופוליטי ייחודי — לצעוד בדרך להתחדשות ולצבירת כוחות לקראת המבחנים הבאים. לכן אני שואל את החבר: לאן אתה רצ? האם אתה מצפה, כי בשותפות זו או אחרת תזכה בכוח ייצוג גדול יותר בכנסת מאשר בהליכה עצמאית?

ההופעה העצמאית היא גם הנוסחה היחידה, שיש בה כדי לאחד את המחנות השונים במפלגה, ואין טעם להעלים את עובדת קיומן. מה שיכול לגרום לשינוי בעמדה זו הם רק שיקולים טקטיים, שיכולים להתעורר במשך השנה הקרובה. אביא רק דוגמה אחת: אם, למשל, המפלגות הגדולות יחליטו להעביר את אחוז החסימה בשיעור חמישה אחוזים, דבר שלא נראה ריאלי, בשל המחויבות של שתי המפלגות הללו למפלגות הדתיות.

אך כשלב זה, אם לרוץ, הרי כאן נרוץ ברשימה עצמאית, בלי רפיון ידיים ובאמונה בזכות קיומה של מפלגתנו. □

יש דיבור

יש מעשה

קמפוס העתיד

קמ אחר ממסוף הגבול לסיני. עד לפני פחות משנה — נקודת היאחזות של מושב קדש ברנע שתושביו פונו מסיני וישבו כאן בקרוונים. אחרי שעברו ליישוב הקבע שלהם, הפכו ה„בתים" הריקים — בעזרת עליית הנוער ומחלקת ההתיישבות של הסוכנות, ובראשותו של לובה אליאב — לבסיסו של כפר נוער המופעל בנוסח של מחנה עבודה של שנות ה־80.

במקום שוהים, במחזורים בני שבועיים כל אחד, תלמידי כיתות י' של מוסדות עליית הנוער, בני נוער מחו"ל וכל מסגרת נעורים לימודית או תנועתית המעוניינת ללמוד על הנגב ולחוש באווירתו.

השוהים במקום עוסקים במגוון עבודות

ופעילויות — בנסיונות לגידול צמחים במים מלוחים, בפיתוח גנים ויערות, בשיפוץ סכרים נבטיים שיאפשרו נטיעת עצים בעתיד ואחה"צ — בטיולים, מפגשים עם תושבי האזור, ביקורים במאהלים בדואים, תרגילי לילה, ועוד ועוד ועוד.

הרעיון העיקרי המתממש דרך כל אלה — אהבת העבודה בכלל ואהבת האזור בפרט.

תוך 10 שנים, חוזה לובה אליאב, יתפתח הכפר לקמפוס למדענים ולמרכז של חקירה ארכיאולוגית שיכלול כ־1500 תלמידים וכ־400 מורים ומדריכים, באותו מקום ששייך היה עד עתה למועצה האזורית הגדולה ביותר ומיעוטת התושבים ביותר בארץ.

ר.

דיבור שומרי

ניכור חברתי במוסדות החינוך הקיבוציים

בסוף השבוע הזה תפתח מועצת הקן הקיבוצי את רצף האירועים הקשורים בנושא התנועתי המשותף לשנה זו: „עצמאות הקן השומרי כבלי דינאמי לגיבוש אחריות".

המשתתפים במועצה יעסקו בבדיקת היסודות הרעיוניים חינוכיים של חברת הנעורים ותנועת הנוער, ובבניית דגם אקטואלי, הניתן ליישום במוסדות החינוכיים השונים. מוסדות, המתחלקים לפי שעה בנושא זה לשלושה סוגים עיקריים: אלה בהם קיים ניכור מוחלט של החניכים להשתייכותם השומרית, המתבטא בהיעדר קומה של חברת הנעורים ובהתייחסות סבילה של המערכת החינוכית לבעיה. כאלה בהם קיימת תודעה שומרית חלקית וכאלה בהם שוררת אומנם תודעה מלאה, אלא שהיא מתייחסת רק לחיים במוסד עצמו ואיננה מתמודדת כלל עם „תרבות הנוער" שמחוץ לו, כלומר מתעלמת לגמרי ממעגלי ההשתייכות ההכרתית הרחבים — עם מדינה, אזור.

הבעייתיות מתחילה בקן הקיבוצי שבמוסד החינוכי. אין זה סוד עוד שהחינוך בגיל הנעורים בקיבוצי השוה"צ שרוי במצוקה קשה. מערכות החינוך שמקיימים הקיבוצים כיום אינן בהכרח כאלה המתכוונות ארס שומרי מגשים, ועובדה זו מציבה בפנינו כחברי התנועה פרובלמטיקה קיומית קשה ביותר.

נקווה שחשבון הנפש שיערכו בעניין משתתפי המועצה, יהיה יסודי ונוקב, כזה שיוביל אולי לשינויים ממשיים. אולי.

בזאר סתיו

פרווה סינתטית

אחת הדרכים להתחמם בחורף היא להשתמש בפרווה סינטטית. פרוות סינטטיות, לאוהבי בעלי חיים, מהוות תחליף לפרוות העשויות לרוע המזל, מבעלי חיים מתים מאוד. לכן, שוחרי „צער בעלי חיים", גשו למפעלים של שטיחי כרמל וקבלו תמורת סכום סמלי שק גדול של שאריות. וכמובן גודלן של השאריות וגודלה של האמביציה יקבעו מה יהיה המוצר המוגמר.

כלים — שאריות פרווה סינטטית, מספריים חדות, מחט עבה וארוכה, חוט תפירה עבה (רצוי חוט נילון — חוט דייגים) דבק מגע ומרצע אם יש.

דרכי פעולה: גזירה — בשעת הגזירה מסמיכים את הלהב הצר ולא המעוגל של המספרים. קרוב עד כמה שאפשר לבסיס הפרווה, ומשתדלים לא לגזור את שערות הפרווה אלא ביניהן. לאחר הגזירה מסירים את שערות הפרווה הרופפות כדי שהחוטים לא ייאחזו בשערות שנועדו לנשור. אגב, את פעולת הגזירה רצוי לעשות במקום מואר וקל לניקוי.

תפירה — בשעת התפירה לוחצים את שערות הפרווה הצידה בעזרת שתי אצבעות (אמה ואגודל) כדי שהתפירה תהיה על בסיס הפרווה ולא על שערות הפרווה. אפשר להעזר במרצע ולחרר איתו חורים שיקלו על התפירה.

כמה רעיונות

נעלי בית — (מצורף הסבר מאוייר לדוגמא במידה מס' 39) מציירים על נייר קשיח את היקף כף הרגל ומקפלים באמצע, הקיפול שנוצר יהווה את קו האורך באזור מידרך־האצבעות יוצרים קו רוחב, מודדים את חציו של הקו (ראה רישום מס' 1 קו א'). לאחר מכן משרטטים מעין מגפיים (ראה שירטוט מס' 2). גם לקו האורך (במקרה זה המידה 39 — ראה קו ב') וגם לקו הרוחב (קו א') מוסיפים שני ס"מ מכל צד. תופרים את הסוליה ואת שני החלקים העליונים ב„תפר שיניים". סוליות הנעל יכולות להיות מפרווה סינטטית או מסקאי — עור סינטטי.

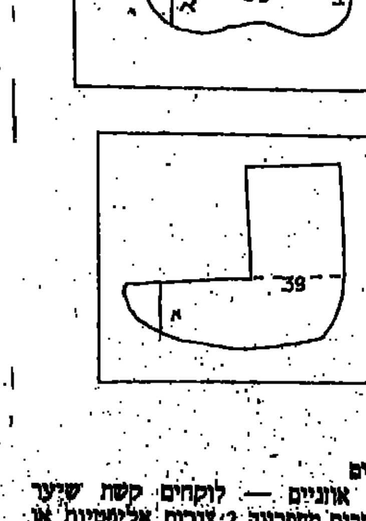

מחממים

מחממי אוזניים — לוקחים קשת שיער רגילה, גוזרים מהפרווה 2 צורות אליפטיות או עגולות, תופרים את הפנותיהן ויוצרים מעין כדורים פתוחים. מורחים דבק מגע על קצות הקשת ובצידם הפנימי המקובץ של הכדורים. מחכים 15־20 דקות ומדביקים היטב.

יש תגובה

אנא, פתרון אחר הפעם!

קיבוץ דן, כ"ט בנובמבר 1987 לפני כמה דקות „הקפיצו" את כל האזור על הרגלים. חשבו שראו גילשון או כדור פורח אבל לא מצאו כלום. 4 ימים אחרי הפיגוע הקטלני ליד קרית שמונה ועדיין לא נרגעו.

וכבר יש מי שמנצל מקרה זה כדי להצביע בפעם המי יודע כמה על הפחד המתמיד בו חיים אנשי ישובי הצפון ולדרוש שוב תגובות קיצוניות, קשוחות ואפילו אכזריות, כנגד מי ששלח את אותם רוצחים, כדי ששוב ייצאו מטוסים להפציץ „יעדי מחבלים" בלבנון, כלומר, מחנות פליטים ואזורי אוכלוסיה אחרים אשר בהם נמצאים קיני מחבלים.

ושוב ידווחו הטייסים על פגיעות מדוייקות. המטרות יהיו הפגיעות מדוייקות ככל שיהיו — הילדים הגדלים באותם „יעדי מחבלים" שיראו שוב מטוס ישראלי מפציץ את הכפר או את המחנה שלהם, יגדלו ויצטרפו, במוקדם או במאוחר, לאותם גורמים הלוחמים בישראל. ושוב יחזור הגלגל על עצמו.

מתי נצא מהמעגל המטורף הזה?

מתי נבין סוף סוף שזאת אינה הדרך?

לפני 40 שנה הכירה עצרת האומות המאוחדות בזכותנו למדינה משלנו בארץ ישראל, אבל באותה החלטה הכירה העצרת גם בזכותו של גורם אחר למדינה משלו.

במשך השנים בהן אני חי באזור הצפון, והן לא רבות, הספקתי לשבת הרבה במקלט. כל מה שראיתי שמעתי והרגשתי במשך תקופת חיי הקצרה, הביא אותי להבנה שבנקמה, בהקשחת עמדות ובהקשחת היד בשטחים הכבושים, ברצועת הבטחון ובשטחים הכבושים לשעבר (פנים דרום לבנון) לא הגענו עד כה לשום דבר. אולי סוף סוף נבין שצריך לחפש דרך אחרת.

דגן, קבוץ דן

זהירות, צרעת!

בתגובה לידיעה על הסתייגות חריפה של תלמידים והורים מהימצאותו של נער הנושא נוגדני איידס בבית־הספר היסודי, אומר רופא העור, פרופ' יעקב שסקין, מומחה למחלת הנסן (צרעת) ולמחלות טרופיות מדבקות אחרות: בכל מקרה של מחלה המסכנת את בריאות הציבור, ההמלצה והקביעה לגבי טיפול צריכה להיות בידי מומחים לנושא בלבד. דבר זה נכון במיוחד לגבי מחלה כמו איידס, שבגלל היותה מפגע חדש אין עוד מומחים ודאיים בתחומה. לפני שנה, למשל, התבטא מומחה כביכול, בהקשרה, בנושא צרעת, בצורה שהעידה על בורותו בשני הנושאים. מה שברור, שבאיידס כמו בצרעת ובדומה, אסור להשאיר את החולה ללא פתרון ובידיה של דעת הקהל.

ד"ר נ., העובד בפועל כיום עם חולי מחלת הנסן, סרב לחלוטין להביע את דעתו לגבי האיידס או הצרעת, מתוך חשש של זיהוי שלו ושל חוליו, שכבר קרה בעבר עקב גילוי־דעת עיתונאי בעקבותיו היו חולים שהוכרחו לשנות את מקום מגוריהם ואפילו את שמם ואת מספר תעודת הזהות שלהם כדי לברוח מנידוי החברתי לו „זכו" עקב החשפותם. האם אכן חזרנו בפחדנו וביחסנו האנושי לימי הביניים המאיירים?

יש דיבור על דיבור

חומר למחשבה

זה שבועות רבים נעדרי מרווחת זה משולחנך קורא/ת יקר/ה ואיתך הסליחות שלא תבין/י לא נכון, אני לא מתנצל מהסיבה שאני אף־פעם לא מתנצל (זה לא בריא). אמנם, הייתי רוצה להסביר את הדברים, אבל קיים חשש שזה יישמע כמו התנצלות.

לא קורה לכם שאתם משלים? אז אתם באים ומנסים להסביר את עצמכם. ישר זה נקלט כמו התנצלות, מי רוצה להתנצל קיבינימאט? — אז כבר לא מסבירים — ומצדק. אבל עזבו שטויות, בזבזנו הרבה זמן גם ככה בשלא הייתי כאן. הספקתם הרבה חומר. אז עכשיו אנחנו צריכים לרוץ בחומר כי בסוף אני רוצה שתשחו בחומר כמו בבית־חיד שלכם (כמו דגים במים).

שימו לב, קודם רצים בחומר ורק אחר כך שוחים בו. אם החומר הוא מים לדוגמה, אז יותר קל לשחות בו מאשר לרוץ בו. אם החומר הוא אוויר, אז קל מאוד לרוץ בו, אבל בשביל לשחות בו צריך כנפיים. בקיצור, בשביל לדעת את שלבי הלימוד של החומר צריך לדעת קודם מהו החומר הלימודי עצמו כדי שניתן יהיה לתכנן את שלביו — ולקיסר, כמו כל דבר חיים.

יהודה להב

גלישה לשונית

שתי התקיפות — זו במאהל הצבאי ב„ליל הגילשונים" וזו במרכז עזה, השבוע — כאילו אין ביניהן הבדל. בלשון כלי התקשורת שלנו, ובייחוד בלשון הפוליטיקאים שלנו, שתיהן „מעשי טרור", שתיהן מצדיקות גינוי באותה מידה, שתיהן ראויות לגמול ולנקם.

אבל, ההבדלים ביניהן הלא בולטים לעיני כל. את ההתפרצות לתוך מאהל צבאי בוודאי שאין לכנות „מעשה מוג לב", כמו את דקירתו בסכין של שלמה סקל בעזה. אולי כמעשה של אומץ־לב סהרורי. והאמנם תקיפת מאהל צבאי היא „מעשה טרור"?

אנו חוטאים ללשון על־ידי שימוש בלתי־נאות בה, המערפל מושגים ומטשטש את משמעותם. להרגשתי, חטא זה גולש גם אל מעבר לתחומי הלשון. עכשיו כבר גלוי לכל, כי בליל הגילשונים הכוננות היתה לקויה באותה יחידת נח"ל. נתגלו ליקויים בענייני נוהל ומשמעת, שבוודאי ניתן לתקנם. אבל אותי מעסיקה השאלה, אם האדישות לא נבעה, לפחות בחלקה, מהרגשת ביטחון, שבעצם שום דבר רציני לא יכול לקרות, שהרי שום טרוריסט ערבי לא יתקוף מחנה צבאי מלא חיילים חמושים? והאם הרגשת ביטחון זו לא נבעה, לפחות בחלקה, מן התיאור הרווח של הפלשתינים כטרוריסטים מוגי־לב, המתמחים ברצח מן המארב של חפים מפשע, בייחוד ילדים ונשים, ובורחים (בלי נעליים), כאשר צפוי להם עימות פנים־אל־פנים בקרבן אולי דימוי חד־צדדי מעוות זה, הוא מקור הכוננות המלאה ביישובי הסביבה ובאותה עת, מקור חוסר הכוננות המספקת במאהל הצבאי? כמובן, בעניין זה לא קיים מדד מדויק, לא קיים מדד בכלל. אך כשם שאי־אפשר להוכיח את חלקן של הגלישות הלשוניות בחוסר הכוננות במחנה, כן אי־אפשר גם להפריכו.

אם כך ואם כך, מטבעות הלשון השחוקות על „הטרוריסטים מוגי הלב" — יש בהן כדי ליצור דימוי מסולף לא רק על מבצעי הפיגועים למיניהם, אלא גם על מהות הסכסוך כולו. ותוצאותיו של דימוי מסולף זה עלולות להיות מרחיקות לכל וטראגיות הרבה יותר, מאשר התוצאות — הטראגיות מאוד — של ליל־הגילשונים. שום תנועה טרוריסטית, שחבריה מונעים על־ידי תאוות הרצח בלבד, אינה יכולה להחזיק מעמד עשרים שנה ולגייס לשורותיה כל הזמן צעירים נוספים.

על יסוד תיאורים אלה אין כלל להבין את נכונותם של כה רבים מהם לצאת למשימות של כמעט־התאבדות ושל התאבדות ממש. על יסוד תיאור זה ודאי שאי־אפשר להבין, שיש לנו עניין עם אנשים, המוכנים להקרבה למען השגת זכויותיהם הלאומיות, או מה שנראה בעיניהם כזכויותיהם. על יסוד תיאור זה אפשר בהחלט להגיע למסקנה הנואלת, שככל שנפליא מכותינו במחנות המחבלים או במחנות הפליטים, כן יגבר הסיכוי להכיס אותם; אבל על יסוד תיאור זה בשום אופן אין להבין את מהותו של הסכסוך בין שני עמים, שאין לו פתרון צבאי, אלא פתרון פוליטי בלבד.

„הגלישה הלשונית" מכשילה, איפוא, את הכוננות הבטחונית ב„לילות הגילשונים", וביתר שאת — מכשילה את הכוננות הפוליטית ליישוב הסכסוך בדרך האפשרית היחידה — על־ידי הסכם, שייבש את הביצה, שממנה יונק הטרור. כאן גם ההסבר לכך, שאת האשם ל„ליל־הגילשונים" מחפשים בכל מקום, החל בש"ג, דרך הקמב"ץ ועד המח"ט, מטילים דופי בנח"ל ובדרמטכ"ל ובמי לא, אבל מתעלמים מן האשם האמיתי: הפוליטיקאים, שכל מאמציהם מכוונים למנוע יוזמה מעשית כלשהי לפתרון פוליטי ולהשאיר על עומדם את המים העומדים של ביצת־הסכסוך המרעילה.

יש אנשים, שניתן לומר עליהם, כי אלוהים יסלח להם, כי אין הם יודעים את אשר הם עושים. לעומת זה, אצל ראשי „המחנה הלאומי" לא מדובר בסתם „גלישות לשון". הם יודעים־גם־יודעים את פשר מעשיהם. להם אלוהים לא יסלח. וחשוב יותר, שגם אנחנו לא נסלח להם.

גדי יציב

מאבק דורש היגיון

כל מאבק ציבורי יש הגיון פנימי, הנובע מן הזיקה בין מטרותיו, אמצעיו וסיכויי הצלחתו. מי שאיננו מכיר הגיון זה, ואיננו יורד לשורשיו על מנת לשלוט בו — עלול להיסחף במהלכו אל מעבר לכוונותיו המקוריות.

המאבק למען יהודי ברית־המועצות הוא דוגמה יפה לכך. מאבק זה מתנהל על־פי מודל מסורתי וישן, אשר הנחות היסוד שלו שוב אינן מבוססות. המודל הישן הוא מודל המאבק, שניתן לכנותבשם „ליברלי־ציוני": התביעה היא ליברלית באופיה — להניח ליהודים לבחור בעצמם את ארץ מולדתם אשר בה יחיו, ואילו המימוש הוא ציוני מובהק, משום שחלק מכריע מקרב היהודים הזוכים בזכות בחירה כזאת אכן בוחרים בארץ־ישראל הלכה למעשה. מודל זה היה ישים ובעל תוקף, למשל, בסוף מלחמת העולם השנייה, לגבי יהודי אירופה, וגם בתחילת שנות השבעים, לגבי הגלים הראשונים של העולים מברית המועצות. במאבק מסוג זה היו היהודים בישראל, והנהגתם בארץ, מוקד המאבק וחיל החלוץ שלו — ואילו יהודי העולם היו הכוח המסייע. המודל הזה היה בעל תוקף כל עוד רצו יהודים רבים מאוד לעלות ארצה, וכל עוד היו השלטונות בארץ המוצא ניתנים לשיכנוע על יסוד ארגומנטציה ליברלית־ציונית. תנאים אלה שוב אינם קיימים, ומן הצירוף „ליברלי־ציוני" ניטל התוקף בהקשר זה, והוא מתפרק עכשיו לשני מרכיביו.

במציאות של היום הלחץ היעיל ביותר על שלטונות ברית־המועצות הוא הלחץ שמפעיל הממשל האמריקני. דעת הציבור המשמעותית ביותר — היא דעת הקהל האמריקנית. היהדות הרלוונטית ביותר — היא האמריקנית. היעד הקוסם ביותר ליהודי ברית־המועצות היוצאים היא ארצות־הברית. הנימוק המשכנע ביותר את יהדות ארצות־הברית ואת אורחי ארצות־הברית האחרים, ואת כל העולם הלא־קומוניסטי, הוא הנימוק הליברלי־דמוקרטי בדבר זכותם של כל בני האדם לבחור להם בעצמם את מקום מגוריהם, יהיה במקום שיהיה.

כל אלה אין להם דבר וחצי דבר עם הרעיון הציוני, ועם רצוננו שיהודי ברית־המועצות יבואו אלינו לישראל. הרעיון שארץ־ישראל היא מולדתם ההיסטורית, האחת והיחידה, של היהודים, ולא ברית־המועצות, ולכן עליהם לחיות כאן ולא שם — שוב איננו רעיון שעשוי לשכנע את דעת הקהל הליברלית בעולם. דעת הקהל הישראלית, לעומת זה, וזעקות השבר של ראשי הממשלה בישראל — אינם מעלים ואינם מורידים לגבי שיקוליהם של ראשי השלטון הסובייטי. עיקר העיקרים: מדינת ישראל שוב איננה יעד קוסם לגבי מרבית היוצאים מברית־המועצות, ולגבי אלה שעתידים לצאת ממנה.

על יסוד מציאות משתנה זו ניתן בקלות להיסחף למאבק שעשוי להיות או יעיל או ציוני, אבל בשום ואופן לא יעיל וציוני גם יחד. היסחפות כזאת מתבטאת, למשל, בביסוס הטריטוריאלי הגדל והולך של פעילי העלייה הזאת, מסוגו של שצ'רנסקי, בארצות הברית: שם מוקד המאבק ולשם הם נסחפים, ושם הם שוהים תקופה ארוכה מדי מכפי שיאה למנהיגים הקוראים לזולתם לעלות לישראל. לעומת זאת, אפשר להחליט באורח מודע, לא להיסחף, ולבחור בין שתי האפשרויות הריאליות הקיימות.

האפשרות האחת — להסתגל למצב, ולהחליט על מאבק ליברלי למען תוצאת היהודים מרוסיה — לכל ארץ אחרת. במאבק ליברלי כזה — ארצות־הברית, על ראשיה ויהודיה, היא חיל החלוץ, ואנחנו כאן, יחד עם שאר יהודי העולם, כוחות מסייעים בלבד. זהו מאבק אנטי־סובייטי בעיקריו האידיאולוגים, ובקונסטלציה הבינלאומית הנוכחית הוא גם מאבק נגד ההפשרה והפיוס ביחסים שבין שתי מעצמות־העל. אין צורך לפרט מי הם בעלי חבריות שיהיו לנו ברחבי העולם במאבק זה. ליברלים אמיתיים לא יצטרפו בשעה זו למאבק הליברלי הזה.

האפשרות האחרת, לעומת זו, היא לשוות למאבק את האופי הציוני היאה לו, ולקבוע את ישראל כמפקדת המאבק. למאבק כזה — לא יועילו לנו כל מיני קונצים אדמיניסטרטיביים, אלא כאן דרושה החלטה מרכזית בעלת אופי פוליטי: לשלב את עליית יהודי ברית־המועצות בין היעדים הפוליטיים של מדיניותנו. שילוב כזה פירושו הלכה למעשה להציע לברית־המועצות יתרונות פוליטיים, אשר עשויים להניע אותה לשתף איתנו פעולה, במידה זו או אחרת, לשם קידום היעד שלנו. שילוב ברית־המועצות, על־פי יוזמתנו, בתהליך השלום באזור, בוועידה בינלאומית, הוא רק אחד הביטויים האפשריים למהלך מדיני כזה. דמיון פוליטי ברמה בינונית ומעלה עשוי להעלות עוד יתרונות פוליטיים שישראל עשויה להציע לברית־המועצות, בלי לפגוע ביחסים עם ארצות־הברית, ואולי אף תוך זכייה בתמיכתה. מכל מקום, אמת אחת צריכה להיות ברורה לנו: אי־אפשר יהיה להמשיך עוד זמן רב בניהול מאבק בניגוד להגיון הפנימי שלו — הגיון המבוסס על מרכיביה החדשים של המציאות אשר בה הוא מתנהל. למשל: אי־אפשר יהיה עוד זמן רב לגייס את יהודי ארצות־הברית כחוד החנית במאבק הזה — ובו בזמן לבקר ולגנות את היהודים היוצאים מברית־המועצות על רצונם והחלטתם להצטרף אל היהודים האמריקנים הללו, לחיות איתם ולא איתנו, ולהיות כמותם, מכאן ואילך, חלק מחוד החנית להמשך המאבק הזה.

רפי ברקן

חזית — מול הסירוב

אנחנו נמצאים כבר בפתחה של 1988, שנת הבחירות. כבר לא נותר זמן רב להתלבטויות. גם החזיתות הולכות ומתייצבות — ואיתן הנושאים המרכזיים שיהיו על סדר יומן וישמשו צירים מרכזיים להכרעה בהן. יותר נכון לומר: יהיה זה ציר מרכזי אחד, אשר פרס קורא לו הוועידה הבינלאומית כמסגרת למו"מ על שלום, והימין קורא לו המאבק על ארץ־ישראל.

מן הצד האחד נמצא מחנה השלום הישראלי, אשר אינו רוצה בשליטת עם אחד בעם אחר; אשר רוצה במדינה יהודית לאומית ולא במדינה דו־לאומית באופיה; אשר רוצה ברמות חברתית מסויימת מאוד של ישראל, שאינה חיה על עמלם של פועלים מהגרים במרחק שעה־שעתיים של נסיעה מבתיהם; אשר רוצה בביטחון המבוסס על שלום, ולא על צבא גדול ושירותי ביטחון יעילים; אשר רוצה בשבירת חומות האיבה והנידוי של ישראל על־ידי חצי עולם ויותר מכך (מחק את הפחות חשוב ו/או הפחות קרוב ללבך והדגש את העיקרי לדידך).

במצב פוליטי של תיקו פוליטי בעם אסור לפזר כוחות. יש להימנע מלהיגרר אחר יריבויות קטנות והבדלי ניואנסים. אסור להבליע בים של בעיות אחרות, מישניות.

במצב זה של דברים, מתיר אני לעצמי להפנות קריאה נרגשת אל מפלגת העבודה, אל מפ"ם, אל „רצ" ואל המרכז הליברלי החדש: הקימו חזית אחת לקראת הבחירות לכנסת ה־12 — החזית נגד הסירוב!

ארבע מפלגות אלה צריכות לחתום על הסכם מסגרת בתחום המדיני, כשהן מתירות את כל שאר הנושאים בגדר חופש הצבעה לחברי המפלגות השונות. בנושא החברתי־כלכלי יש ממילא חלוקת עמדות בקרב מפלגת העבודה „רצ" ואילו המרכז הליברלי נמצא מחוץ לתחום השמאל. את האיזון נגד דעות אלה אפשר להשיג על־ידי ההסתדרות, שתוכל לשמש כבלם מאזן (ובה יש ממילא מערך שמקיף כמעט את כל ארבע תנועות אלה). בשטח זכויות האזרח ישנם רק דגשים שונים ולא הבדלים מהותיים בין רוב חברי מפלגת העבודה לעומת כל שאר שלוש המפלגות.

השוני העיקרי הוא ביחס המדינה לדת ולמעמדה — שלוש מפלגות חילוניות לעומת מפלגה אחת שאינה מגדירה עצמה כך. חירויות הצבעה בנושאים הלא־מדיניים יבטיחו המירווח שיאפשר את שלמות החזית בנושא החיוני, החשוב באמת.

במפ"ם קיים כיום רצון כן למדוד את כוחה, אחרי 23 שנים של אי־הופעה נפרדת למשפט הבוחר. המגמה של הליכה נפרדת היא גם שיקול פנימי מכריע (במיוחד בקרב החברים מן הקיבוץ הארצי, החוששים מפני פיצול פוליטי של הבית הקיבוצי) — כאשר הגענו למצב של הכרעה על השלום ועל דמותה של ישראל, אלה הם מותרות יקרים מדי. אלה הם מותרות גם לדידה של „רצ" ובוודאי של המרכז הליברלי, המתגבש זו הפעם הראשונה.

ישנו גם הגורם האלקטורלי. מצד אחר, אם שמעון פרס, בראש מפלגת העבודה, ייצא בסיסמה: „האם אתה איתי ועם השלום, מול שמיר וסירובו?" — רק חברים נאמנים של שאר המפלגות ימשיכו להצביע באורח מסורתי. כל השאר — יגיבו על האתגר. דוגמה לכך אפשר למצוא בדרך הצבעה של הציבור הערבי בבחירות האחרונות, שהעדיף הצבעה בעד המערך ונגד הליכוד ולא את ההצבעה לחד"ש ול„חזית הדמוקרטית", מן הצד השני, תמיד ישנם קולות במפלגת העבודה שטוענים, כי הליכה במחנה אחד גורמת לסחף ימינה של חלק מן המצביעים שהיו מצביעים עבורה אילו הלכה בלי השמאל. לאלה יש לומר: אם שמעון פרס יציג את הברירה באופן חד ביותר: „אנחנו או הם", ולא „תנו קולכם לנו כדי שנוכל להיות חזקים יותר בממשלת ליכוד לאומי" — רק איחוד של כל מחנה השלום ייתן לו את המנדט הדרוש.

לגבי השאלה היא פשוטה, והיא נמשלת כהצגת האישים אלה מול אלה: מי עדיף — פרס או שמיר? שרון או, אפילו, רבין? התשובה שלי היא חד־משמעית. לכן הקריאה שלי היא: תוקם חזית נגד הסירוב — וכל [illegible]

נועם שפנצר

סקס, כסף ואלוהים

גיליון פלייבוי האחרון נחטף מן הדוכנים. כולם רוצים לקרוא את סיפורה של ג'סיקה האן ובהזדמנות, אולי, גם לראות את השדיים שלה. היא לא צריכה להתנצל, היא כבר התלבשה ולקחה הביתה מיליון דולר ובאמריקה אף אחד לא מתנצל על מיליון דולר. בשביל מיליון אנשים כאן ימכרו גם את השדיים של אמא שלהם. ושיהיה ברור, הרגש כאן הוא תמיד על המיליון. לא על השדיים. הסיפור שלה הוא וריאציה על ז'אנר מוכר ומשולבים בו שלושה מרכיבי יסוד קיומיים: כסף, סקס, ואלוהים אדירים. נציגו של אלוהים בסיפור הזה (וה„שם" מושך הקהל) הוא מטיף הטלוויזיה הצלופחי ג'ים בייקר, שביחד עם אשתו, תמי, הקים לעצמו אימפריית דת וממון ענקית. בייקר זה נאלץ באחרונה להתפטר בבושת פנים לאחר שהתברר שלפני מספר שנים בילה לילה־סוער בבית מלון קטן בחברת מזכירה צעירה מן הכנסייה שלו. מיותר לציין שהמפגש הנ"ל לא נשא אופי דתי או ספיריטואלי. שמה של המזכירה היה, כפי שניחשת, ג'סיקה האן.

מאז הסיפור מתגלגל. ג'סיקה האן טענה שסוממה ואף נאנסה על־ידי המטיף החסוד, שהקפיד לאחר מעשה לפצותה בסכום כסף חודשי נכבד בתמורה לשתיקתה. המטיף עצמו, עם פני הליצן העצובים שלו, התוודה לחוויה הבלתי אלוהית אך הכחיש טענת האונס, הציג עצמו כקורבן, התחנן למחילה ורחמים נוצריים, והניף אצבע מצטדקת אל עבר הנאשמים הנצחיים, השטן והעיתונות, וגם אל עבר עמיתיו למקצוע, מטיפים ערמומיים אחרים הזוממים, לדבריו, להשילו מנכסיו ולהשתלט על כנסייתו וממונו (בשם אלוהים, כמובן). ניתן להמשיך ולדרוש בפרטים עוד כהנה וכהנה, אולם דומה שהפרינציפ ברור. הסיפור הזה נוגע, מבלי משים, במגוון איפיונים אנושיים מעניינים. גרמה שקודקודי המשולש הנצחי, סקס, כסף ואלוהים, קשורים אף שלובים תמיד זה בזה על כמה מישורים, חלקם מסורתיים וקבועים וחלקם חדשים, קונקרטיים לכאן ולעכשיו של החברה האמריקנית. על המישור המסורתי, מדובר ברעב העתיק לקשר ומגע אינטימי (סקס), חברתי (כסף), ומטאפיזי (אלוהים). מדובר, כמובן, גם בחרדת המוות ובשאיפה לחיי נצח דרך הזרע והרחם, דרך מערכת הגנות בעולם הזה ודרך אספירציה לחיים בעולם הבא. על הרמה האמריקנית הקונקרטית, מדובר במאבק הישרדות קשוח בסיטואציה חברתית ממוקשת.

באמריקה היום, סקס, כסף ואלוהים מאופיינים בכך ששלושתם עטופים במעטה מיסתורין מלאכותי המכסה על מבוכה טבעית ובכוונות טובות המכסות על מציאות רעה. איכשהו, כשאמריקה מדברת על סקס, או כסף, או אלוהים, אתה נזכר בלבביותו הנואשת והתלהבותו המכנית של סוכן המכירות המלוקק שניסה למכור לך מונקי־שיט ביואיק על אחר ממגרשי המכוניות האינסופיים. הסיפור של ג'סיקה האן חושף אלמנטים מן המציאות הזו והציבור כאן, שרובו מאמין באלוהים, סוגד לסקס ומתפלל לכסף, נדרש לסוגיות שונות ומשונות: ג'ים בייקר, אנס או קרבן לתעלולי השטן (בדמות ידידים בוגדניים ונערה חשקנית)? ואם אנס, הילך לכלא? (אם לא ילך לכלא, האם משום כספו ומעמדו או משום רצון האל?) האם מחל לו אלוהים (כפי שהוא טוען, כמובן)? ומהו אחוז החסימה המוסרי של אלוהים שמתחתיו אין יותר מחילה? והיכן נגמר שלטון התנ"ך ומתחיל שלטון האל, או הכסף? ולמי ימחל הציבור? ולאיזו גירסה להאמין, כשהאלוהים מתמיד בשתיקתו וג'סיקה האן, האם נאנסה, האם מדובר במזימה מחושבת, נקמה מתוקה, אסרטיביות אמיצה, או כורח המציאות, בבחינת אין צדק אך למחות יש כסף? האם מדובר בשיקום הנשיות, או מכירתה?

ג'ים בייקר מדבר על אלוהים ועושה כסף. ג'סיקה האן מדברת על סקס ועושה כסף. לא ברור על איזה אלוהים מדבר ג'ים בייקר. לא ברור על איזה סקס מדברת ג'סיקה האן. ברור איזה כסף הם עושים. כסף גדול.

אמנות השקר

כולם שוברים את הראש כיצד להגדיר את המונח „אמנות". בכל אנציקלופדיה תמצא הגדרות שונות, ובדרך כלל, כל הגדרה ואפילו האבסורדית ביותר, יכולה להתקבל. הצייר מרסל דיושאמפ העמיד כמה אסלות וטען שזה מעשה־אמנות. כשלעצמי, המושג אמנות מהווה משהו החייב להשלים את חייו המוזרים של היצור האנושי, אשר עובר על פני כדור הארץ (כדברי המשורר) כמו צל חולף.

האם האמנות חייבת לחנך מישהו, או להיטיב עם מישהו אחר? תשובתי היא שלילית. האמנות היא צורך עמוק של האדם, לפענח את סוד קיומו דרך ראי, היוצר מיקסם־שווא. האמנות מאז ומתמיד הפחידה את השלטון ואוי לאותו אמן אשר שבר את הטאבו הקולקטיבי, בנסותו לגעת בשורשים האמיתיים של תקופתו. אנחנו יודעים, שאפילו הפסל המהולל פידיאס, נענש קשות בשעה שרצה לתת לפסליו משמעות אחרת שלא היתה מקובל על כוהני הדת האתונאים.

האמנות המצרית הקדומה, למרות היותה מרהימה, חסרה את המימד האנושי. האדם מתגמד נוכח כוחו המוחלט של האל וכוח זה מבטא גם את השלטון הפרעוני, המושל בזכות יחוסו הכביכול אלילי. האמנות הפשיסטית, שהתפתחה בזמנו של מוסוליני באיטליה ואחר־כך בגרמניה הנאצית, נושאת אותם סממנים מוחלטים, האופייניים לאמנות הפיסול של מצרים העתיקה. אולם, קיים הבדל מהותי בין שתי התפיסות: הפיסול המצרי הקדמוני משקיף לעבר האינסוף ואילו האמנות הפשיסטית מתרכזת אך ורק בכוחו הרגעי של האדם. עם זאת, האדם הפשיסטי, כפי שהוא בא לידי ביטוי באמנות הפיסולית האיטלקית והגרמנית, נטול כל סממן אישי. למען האמת, הוא נראה כמו רובוט שמתפקידו לציית לכוח העליון של המנהיג.

כדי להמחיש את אפסיותו של אדם חדש זה, הארכיטקטורה הפשיסטית מגביהה את עצמה והופכת את האדם למשהו אפסי ביותר, שבסופו של דבר אין לו כל ערך קיומי. האמנות הפשיסטית באיטליה ובגרמניה הנאצית לא הולידה שום יצירה של ממש. היא פרחה מהעולם כשם שהיא הופיעה, כבועת סבון מפוארת שמתפוצצת באוויר. גם ברוסיה הסובייטית השתלטה האמנות הפשיסטית, לאחר שסטלין וקלגסיו חיסלו באופן שיטתי כל יוצר אשר לא היה מוכן לציית לקו האידיאולוגי של המפלגה, כפי שקבעו אותו ז'דנוב וידידיו המנוולים. בדומה לאמנות הפשיסטית באיטליה, גם האמנות הסטליניסטית פיארה את המונומנטליות והעמידה את האדם כיצור חסר כל חשיבות, או יותר כמו חרק או נמלה, החייבת לשרת את הרעיון המרכזי, וליתר דיוק את המנהיג.

האם בחברה הישראלית קיימת מידה מסוימת של אמנות פשיסטית? לצערי הרב עלי להשיב בחיוב. כשבן־גוריון התייחס בזלזול לציורו האבסטרקטי של זריצקי, למעשה קבע עמדה בולשביקית מובהקת. הציור האבסטרקטי של זריצקי סימל בתקופתו את הרצון של האגו לשמור על אישיותו היוצרת, מבלי לשרת אידיאל קולקטיבי. לדעתי, החברה הישראלית לא השתחררה עד היום מאותה תפישה בך גוריונית שבסופו של דבר אין כל הבדל בינה לבין האסתטיקה האמנותית של אמנים שהשתייכו מבחינה מנטאלית לזרם הרוויזיוניסטי.

הביטוי העז ביותר של תפישה זו בא לידי מימוש מעשי מעל הבמה התיאטרלית. אומרים לי, שהציבור הישראלי עייף והוא אינו מסוגל לראות הצגות מיוסרות, המטפלות בגורלו של האדם. מצד אחר, תיאטרון המטפל באופן אכזרי (כמובן מבחינה אמנותית) בנושאים בוערים, כגון: היחסים בינינו לבין האוכלסייה הערבית, או האם מתרחש תהליך ברור של ריקבון חברתי ושלטוני, מוחזק בעיני הביקורת מוקצה מחמת מיאוס. האיש, אשר יעז לגעת בנושאים אלה, יזכה לטיפול אלים וברברי מטעם אותם קלגסים עיתונאיים (המכטאים מבחינות רבות תחושה כללית).

אינני מופתע, למשל, שיצירה ברכטית כמו „מעגל הגיר הקווקזי" תצליח דווקא כאן, כשעה שתהיה מוצגת כבידור נוסח ברודווי, היינו: מרוקנת מתוכנה האידיאולוגי והופכת מסכת של זיקוקי די־נור. הציבור רוצה לראות עושר על הבמה, לברוח מאיזור שהיא אמת פנימית. קל יותר לחיות בשקר מאשר להתמודד עם האמת. לא רבותי, בסופו של דבר לא תוכלו לברוח. עליכם להתבונן היטב מסביבכם והאמת תשרוט כמו חתול נמרי את העין.

לפני ימים אחרים נזדמנתי לשכונת התקווה, שבעבר הרחוק נראתה כמו המשך טבעי של חאן יונס. לאחרונה, יש להודות על האמת, השלטון השקיע מאמצים רבים כדי לשפר את חזות השכונה: כבישים מרוצפים ובתים משופצים. הנה, אני הולך ומחפש את האודיטוריום החדש, הממוקם בפאתי השכונה. לפתע, באחד הרחובות הצרים, עמד אדם מבוגר לבוש פיג'מה, ממש כמו דמות הלקוחה ממחזהו של בקט „אנו מחכים לגודו", ומתווכח עם השמים. הקשבתי בחטף לדבריו ואוזני קלטו רק כמה משפטים סתומים: הו, מה זה העולם? למה רע לי אלוהים? מה הפשע שלי? תסביר לי! „אני רוצה תשובה, אני רוצה תשובה!"

. התשובה שלך, איש מסכן, תימצא בהבימה, בתוך העושר השקרי.

נ.ב.: לא פלא, שגם הביקורת השקרית הזאת תתייחס להצגה כזאת בסלחנות ובכפפות משי.

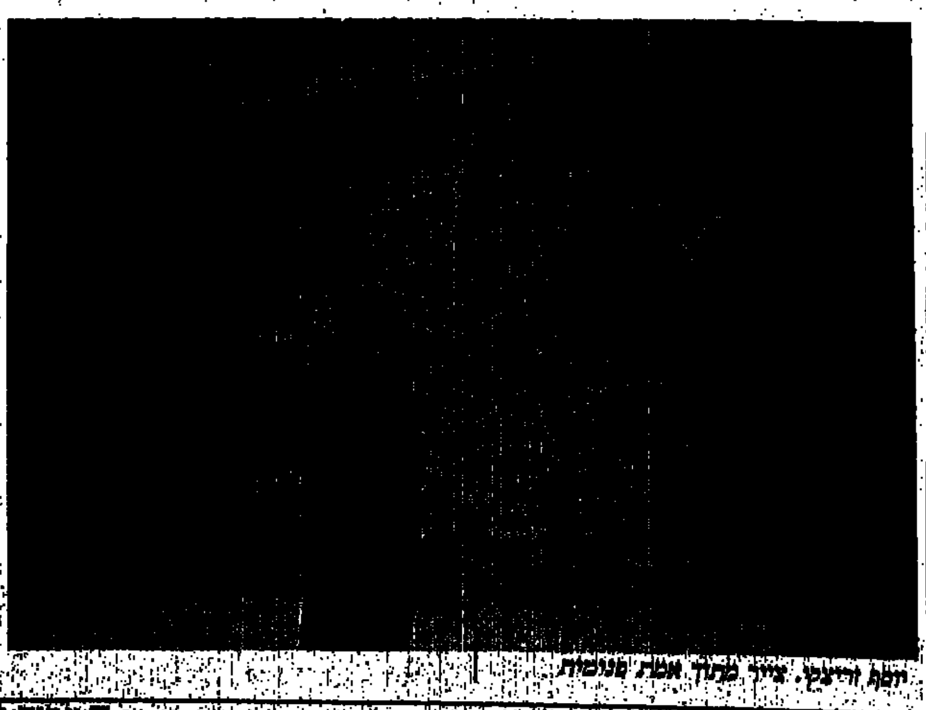

יוסף זריצקי. ציור מתוך [illegible]

ירושלים מעבר לדלת

תערוכת הצילומים „שבויה בחלומה" במוזיאון ישראל

ב מוזיאון ישראל מוצגת, עד ה־3.1, תערוכת הצילומים הגדולה „שבויה בחלומה", באוצרות ויויאן סילבר. התערוכה, הכוללת למעלה מ־100 צילומים, מתארת את ירושלים שלפני ואחרי 1967. התיעוד מסכם 20 שנה לאיחוד העיר, את המאורעות שלפני המלחמה ואחריה, על ההיבטים המדיניים והחברתיים, הקשיים הקיומיים, ההתלהטות הדתית, הטוב והרע.

הנושא, כשלעצמו, מעורר עניין רב, שכן הוא משמש, כאמור, תיעוד אקטואליה ומסמך היסטורי. מובן, שניתן להסתייג מן המושג „מסמך היסטורי", כי המציאות אינה אובייקטיבית לחלוטין והיא משתנה על־פי העין הצופה.

עם זאת, התערוכה בנויה היטב: היא מחולקת לנושאים, כגון: אירועים שלפני המלחמה, האיחוד, החיים בצוותא, המאורעות שלאחר האיחוד, הסכמים ואישים הקשורים לירושלים (ראה סדרת הצילומים המוקדשים לראש העיר — טדי קולק). כל חלוקה כזו נתפסת על־ידי אמנים שונים באופן שונה, וכך נוצרת איזו תמונה שלמה יותר, העשויה חלקיקי פסיפס — תוצר של ראייה אינדיבידואלית.

בעיה נוספת המתקשרת לתערוכה כגון זו, היא סימון הגבולות שבין צילום תיעודי לשמו לבין צילום אמנותי. ברור, שהמצב האופטימלי הוא של שילוב בין השניים. כלומר: תיעוד לשמו, שהוא, באותה עת, גם יצירה אמנותית, העונה על קריטריונים אמנותיים. כקו כללי, עבודות רבות המוצגות כאן מעוגנות בשילוב הזה.

כרזת התערוכה נלקחה מתוך צילום של ראובן מלון, המראה קטע מירושלים, כפי שהיא נראית מתוך פירצה בקיר (פירצה אקראית, או צריח ירייה). את „הקיר", שאינו אלא מסה כתמית בשחור, אנו מזהים מתוך ידע קודם (האמן־צלם מפעיל כאן הן את הראייה האופטית עצמה, והן הראייה מתוך התנסויות של הצופים.

התוצאה סוריאליסטית לחלוטין. האסוציאצ־יות הקשורות למקום מופעלות אף הן: עיר ניבטת, נצפית מרחוק, מלחמה, שיטות התרעה, סכנה ועוד.

דוד רובינגר, ב„שביתת מסחר ערבית", מתאר חיילים ישראליים, המסמנים חנות שתריסה הוגף ושכותרת ענקית מתנוססת מעליה — "TRANSJORDANIAN ENGINEER-ING". בינתיים, מה שנותר הוא המקצב החוזר של התריסים המעצבים קווים מאוזנים. שתי דמויות של חיילים מגבם יוצרים, עם צל של אחד מהם על התריס, מעין קומה יורדת. דמות רביעית, כהה אף היא, מביטה מנקודת תצפית קרובה יותר אלינו. כך, ניתנת ערכיות שווה לצל ולאדם המוצל בקומפוזיציה מינימלית, המפעילה

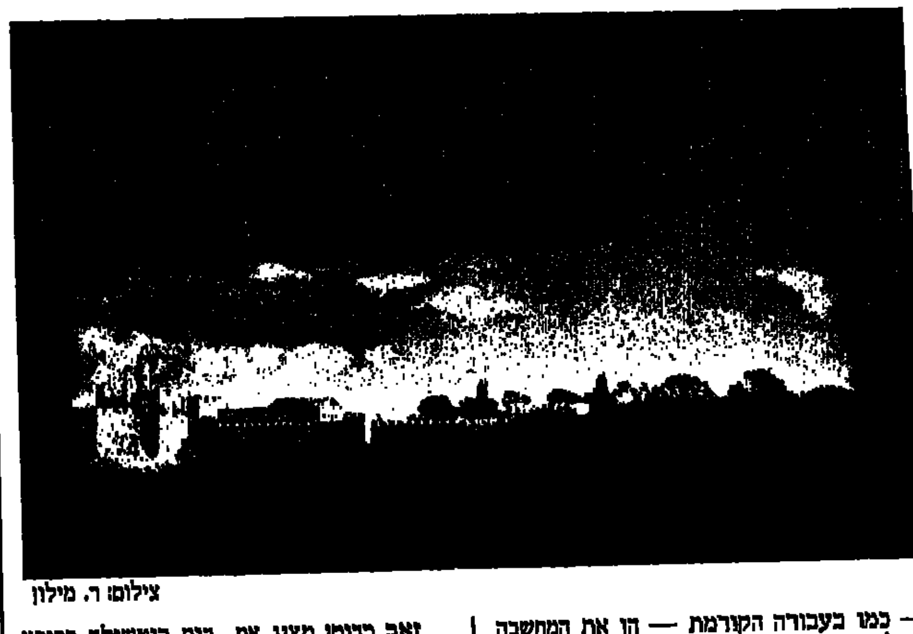

צילום: ר. מילון

— כמו בעבודה הקודמת — הן את המחשבה הפוליטית והן את הגירוי והמענה לקריטריון הצורני.

וורנר בראון ידע לתפוס „קריקטורות שצויירו על־ידי חיילים ישראלים בעת משימות סיור בתור הצופים במשך 19 שנות ניתוק". כאן תפס הצלם את משחק האשליה: ציור של שני חיילים שכמו עומדים על מעין קו, שאין לדעת אם הוא אכן קיים בזכות עצמו כתבליט, על הקיר, או שמא הוא מצויר גם כן. משום־מה, הדלת והקולבים, האמיתיים כנראה, נראים כציור, ואילו ציור של גדר תיל וחלק מעץ נראה אמיתי (דבר שאינו עולה על הדעת, כי החדר חסר חלונות גדולים.)

לפריטים אלו מתלווה העניין הפסיכולוגי— קריקטורה כפורקן, קריקטורה כמראה הנפש במצוקה, קריקטורה העושה שימוש בצחוק כיסוד מרפא. ואומנם, שני החיילים עומדים וצופים בתרנגולת המטילה ביצים. על גופה נכתב שם — „זמן" והביצה העומדת לצאת „35". אחד החיילים פונה לרעהו ואומר: „תמיד האחרונה הכי קשה"... שנת 35 למדינה קשה כמו זו שלפניה... פילוסופיה כזעיר אנפין, שלמעשה מביעה הכל.

זאב רדוטן מציג את „בית רוטשילד ברובע היהודי כפי שנמצא לאחר המלחמה". הבית, על תורבותיו, תופס את מרכז הצילום, פוער פיות — פתחים מקושתים גדולים, המתירים הסתכלות דרכם ומראים דלתות מקושתות אף הן. צבעו של הצילום בהיר מאוד וכך העזובה הטבעית והעזובה הארכיטקטונית מאזכרות מראות עיר עזובה. (ראה יצירות סוריאליסטיות של דה קיריקו). הבחירה בבית רוטשילד דווקא מדברת בעד עצמה: הממון והכבוד עומדים אף הם עירומים ועריריים.

עבודותיו של מיכה בר עם מצטיינות בחשיבה צורנית חזקה מאוד. „תצפית באבו טור לעבר הבית", או: „מראה העיר העתיקה ממשכנות שאננים", משקפים את העין האמנותית, המחלקת את הקומפוזיציה לקווי אורך עם שורת טליתות — שלכשעצמן יוצרות תצורות גאומטריות מעופפות באוויר (בעבודה השנייה). ב„תצפית" — הקומפוזיציה מדגישה את קו האלכסון של קיר אבנים כנקודת תצפית, הן של שלושת הנערים החרדים העומדים עליו, והן של המסתכל מבחוץ. העקומה הקרובה לחלק התחתון מזמינה גם את הצופה לעמוד על הקיר ומשמשת כרפוסואר (מונח באמנות הרוצה לשתף את הצופה החיצוני על־ידי פריט מצויר, שכוונתו „לדחוף" ו„להוביל" את עין הצופה אל תוך היצירה עצמה).

זווית הראייה הייחודית, התורמת למתח או למשמעויות, מצויה אף בעבודותיו של דוד חריס: „השכת הראשונה בכותל המערבי לאחר המלחמה". החיילים הראשונים ביחד עם הרב גורן הציבו בכותל ספר תורה שופר ותיבה". האנשים כמו מצולמים בתוך תעלות (תחושה המועצמת באמצעות הכותל עצמו, הענק במימדיו, ועל־ידי חומות המקיפות ותוחמות את האנשים). טקסטורת האבנים הענקיות של הכותל ודמויות האנשים — הנראות למרחוק כמשיכות־מכחול מקריות — הופכות את הצילום מעניין, זאת, עקב ההקשר האקטואלי ובזכות נקודת־המבט עצמה.

רחמים ישראלי מתרכז יותר באירועים עצמם. הוא בחר כנראה ברגעים הסואנים ביותר, לשם העברת האווירה רוויית המתח, שזורמת מתוך סידרת הצילומים שנעשו לאחר האיחוד, כמו גם מתח יומיומי לשמו (שוטרים וחרדים מתכתשים, דוגמא נוספת).

חנה ספיח השכילה אף היא לתפוס צילום פרספקטיבי חזק ב„מראה החומה המפרידה בשער שכם מן הצד הירדני של ירושלים", שבו החדש מהול בישן, מכוניות דוהרות על מקצב, המתקיים אף על־ידי תומכות הממוקמות בחומה. „הקרוב", החלק הישראלי „מואנש" על־ידי דמויות האדם, בשעה ש„רחוק" מתואר עם יסודות בנייה ונראה קשה להשגה.

בתערוכה מופיעים צילומים, העונים אך ורק על קריטריונים של אקטואליה, אבל האוצרת השכילה בהחלט לשלב בין שני הגורמים מבלי לפגוע יותר על המידה במימד זה או אחר.

תערוכת חובה לבתי־ספר לצילום ולחובבי צילום בכלל. □

נזירה אוהבת

„תרז" בבית ציוני אמריקה, תל־אביב

„ת רז" הוא סרט אחר, שונה מכל מה שהקולנוע מציע בימים אלה, ואחד הסרטים המעניינים המוצגים לאחרו־נה. השוני הוא בבחירת הנושא, באופן הטיפול בו, מבחינה סגנונית. הבמאי הצרפתי אלן קאבאלייה בחר לטפל בדמותה של תרז מרטן, נערה צרפתיה שבסוף המאה שעברה, בהיותה בת 15, בחרה להצטרף למנזר הכרמליטיות בליזייה, שבו היו כבר שתי אחיותיה הבוגרות ושאליו הצטרפה מאוחר יותר, לאחר מות אביהן, גם האחות הרביעית. תרז מתה ב־1897, בהיותה בת 24 בלבד, ממחלת השחפת. לאחר מותה התפרסמו הזכרונות שכתבה במנזר — „סיפורה של נשמה". היא נודעה בכינוי „הפרח הקטן" והיתה הגיבורה [illegible] חיילים צרפתיים בחפירות במלחמת העולם הראשונה. בשנת 1925 הכריז עליה האפיפיור פיוס הי"א כעל קדושה ומאז נודעה כקדושה תרז דה ליזייה. קברה היה לאתר עליה לרגל. קאבאלייה ושותפתו קמיל דה קאסאבינקה השתמשו בתיאורי היום־יום של המנזר, על־פי כתביה של תרז, בשניגשו לכתיבת התסריט. לכאורה, זה נושא שאין בו הרבה מה להציע, אך התוצאה, כאמור, היא יצירה קולנועית מרתקת מלאת אהבת אדם.

לפני „תרז" היה קאבאלייה (יליד 1931) במאי כמעט לא מוכר, למרות שפעל בקולנוע הצרפתי כבר מראשית שנות השישים. שלושה מסרטיו הוצגו גם כאן: סרטו הראשון „המאבק באי" (1961), שהוצג בארץ תחת הכותרת „המאבק על האשה" — בהשתתפות ז'אן לואי טרינטיניאן, רומי שניידר ואנרי סרה. גם סרטו השני, „האיש שאינו יכול לישון", נחשף אצלנו בשם „פעם רוצח תמיד רוצח" — סרט עם אלן דילון ולאה מאסארי, שעלילתו מתרחשת על רקע מלחמת אלג'יר. סרט פחות מעניין שהגיע לכאן הוא „פעימת לב" (1968) בכיכובה של קתרין דנב. למרות שבסרטים המוקדמים היה עניין, קאבאלייה לא הצליח להתברג בשורה המובילה של במאי הקולנוע הצרפתי, בדומה לבמאי הגל החדש הידועים, שהוא פעל לצידם. בסרטו, „תרז" הוא הצליח להיחלץ מהשוליים. למרות נושאו זכה הסרט להצלחה מפתיעה, הן ביקורתית והן בקרב הקהל. כמו כן, זכה בפרס מיוחד מטעם חבר השופטים בפסטיבל קאן 1986 וגם גרף שישה פרסי סזר (האוסקר הצרפתי).

הצלחתו המסחרית של הסרט מפתיעה משום שלא מדובר בסרט „קל". את סיפורה של תרז הקדושה בחר קאבאלייה להעביר בסגנון סגפני מחמיר, רחוק מאוד מהמקובל אצל הבמאים הצרפתיים העכשוויים, שנוטים בדיוק לכיוון ההפוך. די מעניין יהיה להשוות את „תרז" עם יצירה קולנועית מרתקת אחרת, סרטו של מוריס פיאלה „תחת שמי השטן". שני הסרטים עוסקים בנושאים נוצריים מובהקים, אבל מנקודת מבט לא דתית.

קאבאלייה מביא את קורותיה של תרז משעה שבה התגבשה בקירבה ההחלטה להצטרף למנזר הכרמליטיות. דרך לא קלה, מסתבר, שלוותה במאבקה העיקש להשיג אישור, עובדה שהביאה את עניינה עד לאפיפיור עצמו. הסרט של קאבאלייה נבדל ממרבית הסרטים שעסקו בנזירות, הוא נבדל מהגישה ההוליוודית, כמו זו של „סיפורה של נזירה" של פרד זינמן (עם אודרי הפבורן), או מסרטו האנגלי הידוע של מייקל פאול, „הנרקיס השחור" (עם דבורה קר). אין בו כל רמז לשיגעון הדתי של „יוחנה של המלאכים" של יז' קאבלרוביץ' הפולני, שלא לדבר שהוא רחוק מאוד מהטירוף ומההגזמה הפארודיים ב„שדים" של קן ראסל. קאבאלייה צילם את הסרט בסגנון מינימליסטי, הטיל על עצמו מגבלות מחמירות, מינימום של תפאורה, צימצום של ריהוט ואביזרים, תאורה מצומצמת ומודגשת, והאיפוק בולט גם במשחק. יש משהו תיאטרלי לאידיאליסטי בגישתו, אם כי הסרט רחוק מלהיות תיאטרלי, אם לנסות למצוא קולנוע קרוב לזה שמביא קאבאלייה ב„תרז" הרי זהו הקולנוע של רובר ברסון, יוצר קתולי מובהק, שעשה את המינימליזם לתיאוריה. אבל הקירבה היא רק בגישה, סגנונו של קאבאלייה אינו דומה לזה של ברסון והוא גם רחוק מקאטוי הקתולי של סרטי ברסון.

קאבאלייה מתאר חיים רצופי סבל, אבל זהו סבל מרצון. תרז מקבלת עליה באהבה את תקופי המחמירים של המנזר, הסעודות הדלות, השתיקות הכפויות הממושכות, סירוב להשתמש בתרופות גם כשמחלת השחפת מכלה את כוחותיה וגופה. הסבל מתואר בפירוטרוט, חלקי גוף, קרעי לבוש, חפצים. הכל מצולם על רקע נייטרלי, קירות חשופים או חללים מחשכים ובדרך זו זוכה להדגשת יתר. אבל, למרות קירבתה של המצלמה לפנים ולגוף, ההתעסקות הפיזית הזו אינה מעוררת סלידה. התמסרותה של תרז לאדונה ישו יש בה הבעת אהבה, תשוקה אירוטית. סצנה נפלאה היא טקס חניכותה של תרז, הלבשתה בבגדי כלה לבנים, כולה גרושת כמיהה לקראת כניסתה לעול חיי הנזירות.

בהמשך מרגיש הבמאי את שלבי הפיכתה לנזירה, גזירת שערה בידי האחיות הנזירות, לבוש הנזירות השחור, כל הטקסיות רוויית מיניות. קאבאלייה מנטרל את סרטו מסממני קדושה. תאור היחסים בין הנזירות ארציים, לעיתים אפילו מתערב בהם הומור מרומז. תרז מטפלת במסירות בנזירה קשישה וחולה. היא רוחצת באהבה את גופה המדולדל. לקראת סיום בולעת אחת הנזירות את ליחתה של תרז חשופנית. ושוב — טקס לבוש שבו תרז החולה מולבשת בבגדיה של ז'אן הקדושה, טרם עלותה למוקד לקראת הצגה שעורכות הנזירות, אך כותנותיה אינם עומדים לה. האהבה לישו משמשת תחליף לאהבה גופנית, לאהבת אשה וגבר, לאהבה רומנטית וגם לאהבה אימהית. בערב חג המולד מערסלות הנזירות בתיקו בובה המסמלת את ישו הילד. בתפקיד ראשי שהפתיע מושת תגליתו הנפלאה של קאבאלייה, כולה מלאת תמימות, רוך עם חיוך עדין על פניה גם ברגעים הקשים ביותר.

במלאכת העיצוב הסתייע קאבאלייה בצלם פיליפ רוסלו — הצלם שהוליא בצילומיו בסרט „דיווה". אבל, בסרט שלפנינו יש שוני מהותי מהסיגנון הראוותני של הסרט ההוא. כאן, בבנותו רקעים כהים, הוא מדגיש את הצבעוניות של הצבעים התואמים והחמים של הדמויות והחפצים שבתמונה — מה שמזכיר ציורים או צילומים עתיקים. אולי אין זה קולנוע גדול, אבל קולנוע יפהפה רב הערה, ולעיתים אף מעורר הערצה באיפשרותו. □

דפים לספרות

עורכת: יעל לוטן עורך משנה: אילן שיינפלד

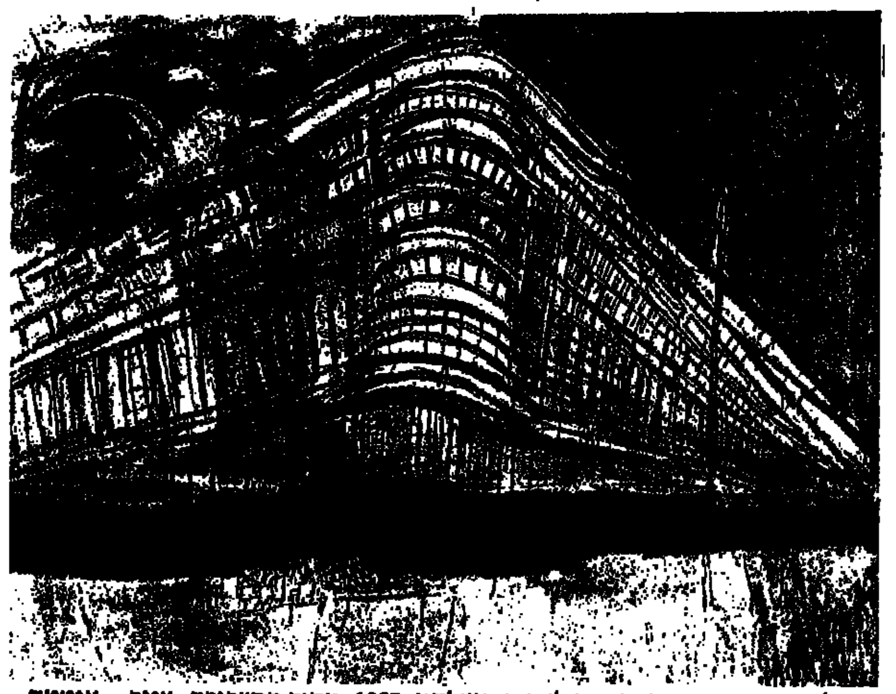

יגאל עוזרי, בנין מוסה, מחוות לאריך מנדלסון, 1987. מתוך התערוכה „ציור – ציטטה – ציור", במוזיאון לאמנות ישראלית ברמת־גן.

מילים מכושפות

יעקב סימן טוב

מנשה לוין, טחנת מים באביב (סיפורים) ספרית פועלים, 1987

חוויות קריאה יסודיות רבות של בני דורי מימי נעורינו, עת הכרנו לראשונה את מיטב ספרות המערב, זוקפות לזכות תרגומיו של מנשה לוין. משך חמישים שנה בקירוב פעל לוין בתחום הספרות היפה ונתן את מיטב חילו במעשה התרגום ואף זכה במהלך תקופה זו, פעמיים בפרס טשרניחובסקי לתרגומי מופת. מקום נכבד בעיצובם התרבותי והאסתטי של בני דורי, ברגישותם ובמעורבותם האנושית והרעיונית במתחולל בעולם, יש לספרות האירופית הגדולה, אליה באנו באמצעות מעשי התרגום של הסופרים המתרגמים החשובים, שפעלו בארץ למן שנות העשרים והשלושים, ובכללם מנשה לוין.

מה היתה דמותם הרוחנית של בני דורי אלמלא קראו את יצירותיהם של רוז'ה מרטין די גאר (בית טיבו), סנט אקזופרי (טיסת לילה), אנדרה מורואה (התקווה), המינגווי (למי צלצלו הפעמונים?) לואיג'י פירנדלו (שש נפשות מחפשות מחבר), ז'אן אנואי (באל הגנבים), תורנטון ויילדר (העיירה שלנו) וכן יצירות קלאסיות חשובות משל וולטר (זאדיג), דידרו (בן אחיו של ראמו), בלזאק (עור החמור), אויז'ני גראנדה) סטרינדברג (האבו), איבסן (גבריאל בורקמאן) ומולייר (תעלולי סקאפן) — כולן בתרגומו של מנשה לוין. בתוכן המכריע של היצירות הללו שליט הז'אנר הריאליסטי. אני מדגיש נקודה זו כדי לעמתה עם טיב כתיבתו הפרוזאית של מנשה לוין בהמירו את אדרת המתרגם באדרת הסופר.

פואטיקה חדשנית

מנשה לוין נימנה עם חבורת הסופרים והמשוררים שעלו ארצה ממזרח אירופה בשנות העשרים והשלושים ונסתופפו סביב כתבי העת הספרותיים „כתובים" ו„טורים", שעורכיהם ו„מנהיגיהם" היו שלונסקי, שטיינמן, אלתרמן. חבורת יוצרים זו הביאה עימה להט יצירתי רענן ועולם שלם של מושגים אמנותיים מודרניסטיים ומהפכניים ששלטו בכיפה באירופה.

בלהט של צעירים־חלוצים בשדה היצירה הביאו עמם „סער ופרץ" מרדני כלפי דור סופרי התחייה ואפיגוניה. המרד הזה התבטא במישורים שונים, תמטיים וצורניים. בני חבורה זו ברחו מעיסוק בשאלות לאומיות לעבר עולמו של ה„אני" היחיד, תוך סיגולו סיגנונם לציווי ה„מאניפסטים" הספרותיים למיניהם. תל־אביב הקטנה הסכה להיות מעין זירת התגוששות אקספרימנטאלית לגוונים אסתטיים שונים, פרי תקופה שעמדה בסימן היאוש והניכור שלאחר מלחמת העולם הראשונה. ניסיונות אסתטיים, שההיגיון והרצף הסדיר של הזמן שוב אינם הגורם העיקרי בם. ההתנצחות הפוליטית בין הגורמים הראשיים של היישוב והמימסד הציוני הרחיקה את היוצרים הללו מענייני הציבור, וגם התרחקות זו תרמה לסיגנון המנוכר לריאליה. בסוגיה זו, שהיא רחבה ודורשת עיון נפרד, עסק דן מירון במאמרו המצויין, הן מבחינת רוחב המבט ההיסטורי והן מבחינת עומק העיון, „מיוצרים ובונים לבני בלי בית" (נדפס לראשונה ב„אגרא" מס' 2 וכונס בספר מסותיו „אם לא תהיה ירושלים"), שעניינו פרשת היחסים וההתנגשויות בין התנועה הציונית כמערכת ציבורית־פוליטית של עוצמה שעיקרה אידיאולוגי־ירוחני־יצירתי.

באווירת החבורתא הספרותית הנ"ל התפתחה פואטיקה חדשנית ומשוחררת, שהדגישה את ערכם של הסמל והאימאג' ואת אפשרויות המטריקה של העברית הארצישראלית החדשה. לשירה ניתנה או תנופה כבירה ביצירות בני החבורה (אלתרמן, שלונסקי, פן, לאה גולדברג, אבות ישורון ואחרים). אווירה ספרותית זו היתה כר לקליטת הז'אנר הסוריאליסטי שנתן דרור לדימיון, קרא תיגר על ההיגיון, עשה שימוש בדימויים מתחומי התת־מודע, החלום והחזיה, ותפס את הזמן שלא בדפוסי הריאלי המקובל. באווירה זו פעל מנשה לוין, כל איתה שלבש את אדרת הסופרים.

סיפורת חמקמקה

הקורא אחד מפעלו של מתרגם חשוב, נעשה סקרן גם לדעת מה טיב כתיבתו האישית של אותו מתרגם. האם הסיגנון והגורמות הלשוניות של יצירתו שלו עולים בקנה אחד עם אלה שבתרגומיו? לגבי מנשה לוין, מרחק השנים שחלפו למן כתיבת סיפוריו ועד פרסומם עתה במקובץ בספר שלפנינו, מעיד כי הסופר שבו היה על „גל" אחר לחלוטין מהמתרגם שבו.

פעמים, למקרא הטקסטים המוזרים הללו, היגנך מתרשם כי יותר משהם סיפור הם אקספרימנט, מין תחינה למיצוי סיטואציות שונות ומשונות כחיבורן חריז ולוישקן בסיגנון פוריסטי. הקריאה בטקסטים הללו, כבשירה מודרנית, תובעת מאמץ של קשב והתבוננות יותר מקריאת טקסטים ריאליסטיים, שבהם פולים שורת ההגיון ורצף הזמנים.

לשרים ואחד סיפורי הקובץ הם משני תקופות: „טורים" שבשנות השלושים ומן התקופה המאוחרת, שנות השישים והשבעים. ככל שמן כתיבת הסיפורים מאוחר יותר כן הולכים ונעשים נושאיהם קשורים לתקופות היסטוריות מסוימות יותר, כגון „מנגן הנתית מהר אמרים" — הוא בלדה על בת יפתח הגלעדי, שנכתבה ב־1981. איני יודע אם תופעה זו היא פרי התאוששות פנימית שחלה בסופר או שיש כאן צירוף מקרים של טעם בבחירה ובעריכת הקובץ. מכל מקום — בכל הסיפורים שולט נוסח לשוני איזוטרי, מיוחד לעולמו הפנימי־הפרטי של לוין, בו משמשים בעירבוביה לשון שירית גבוהה ותמונות־נוף סוריאליסטיות. ודי בשמות הסיפורים בכדי לעמוד על טיבם: „הסוס הכחול", „נהר וראי ובת הגטו", „ליל הגיטרה", הרקדנית המעופפת", „עורבים על הירדן" וכדומה.

סיפורו של לוין חומק ומתעתע. כשאתה קורא, למשל, את „מנגן הנתית מהר אמרים", לפניך סיפור נופים ודמויות מן המקרא המספר בבת יפתח, כביכול. והנה, כמעט בלא לחוש בכך אתה נקלע לתוך תמונת בטקסט ונעשה עד־קורא של אגדה בהיווצרותה. אתה שומע את קולו של הסופר על דבר חיבור הבלדה על בת יפתח. המלה „בלדה" כשלעצמה מעבירה אותך מעולם אחד לעולם אחר. משהו משתבש — אתה נמצא גם בתוך הסיפור העתיק וגם בתוך סיפור המספר על היווצרות הבלדה העתיקה. עולם הזמנים והמראות מתערבל. בעלת האוב מראה לנגן־הנודד במראת הנחושת שלה גיא־חיזיון:

„״מה רואות עיניך עתה?״

„דמות אני רואה עתה, אשה, דמות של נערה המשוטטת בחן של איילה מהר אל הר, מהר אל הר...״;

והנה מאור התכלת בקע ויצא קול, קול ערב של נערה ששוטטה כצל מהר אל הר, כשטווה זמר של תוגה רבה מהר אל הר. קפץ המנגן הנודד על רגליו, ספק ירייו וצעק לעומת המראה: „הלא זה זמר־התוגה שאני מזמרו לכבודה של בת יפתח.״

אמרה בעלת האוב מתוך האפילה: „הלא אמרתי לך, מנגן־נודד, שבכמת חזיונות אתה אותה הנערה אשר במראה, היא היא בת יפתח״

„אך מי לימד את הנערה את זמר התוגה החובר בלבי ובכלי הנגינה שלי?״ ענתה בעלת האוב: „אולי אתה, מנגן־נודד, אולי אתה.״ הלה חש ששער ראשו סומר: „אמרתי, אשה, שאני... הלא מעודי לא ראיתיה...״

ובעלת האוב: „ראה ראית אותה, מנגן נודד, בחלומות יום או בחלום לילה, ובכלי רעת זימרת לה ומר זה...״

ואחר כך, בתוך מערבולת הזמנים הזאת, אנו נקלעים לסחרחורת של עולם האגדות...

„ויורדה הנערה מסלעיו של אחד ההרים הכחולים ובאה ונצבה כשולי הנחושת. הלמה שעה או חלוף ירח ימים, או חלפה שנה תמימה שהם עמות והביטו זה בזה [illegible] מעבר למראת־הנחושת.

הנגן־הנודד ממשיך [illegible] למעידה על מעשה בת יפתח.

„נערות הכפר היושבות במעגל שלא גרעו עיניהן מעיניו של המנגן הנודד אמרו בליבן: „הלך זה שהוא כולו חידה במקום ניכר, על אינו נערה פלאית מדבר הוא שירו זה? ומדוע יביט כה לתוך מרחקי הלילה? האם רואה הוא במרחקים אפלים כאלה, בכוח היין הרב ששתה או בכוח דמיונו של מנגן נע־ונד, חיזיונות־קסמים או חזיונות־תעתועים?״

ולהלן:

„תם בזה שיר הבלדה על בת יפתח, והמנגן הנודד היטה איפוא את הגתית שבידו ועמד והאריש נוכח הלילה, כאומר ללכת ולחבוש את חמורו וללוות את בת יפתח אל ההרים״.

זמן ההווה של הסופר וקולו מצטרפים אל בליל הקולות, שבסופם נעצר המנגן־הנודד „ועמד והביט אחר שלוש הדמויות (הנערות המקשיבות לסיפורו — יס״ט) ואמר אל נפשו: „הלא הן בנות השיר שלי״...

לא רק בסדר הזמנים יוצר הסופר מערבולת ותעתוע, אלא אף במוטיבים סיפוריים, בדימויים, באסוציאציות. בסיפור „צבאים דוממים", למשל, שכולו שרוי באווירת מיסטיקה יהודית של בית כנסת במזרח אירופה, אתה מוצא כי פלש לתוכו עולם דימויים מן הרומנטיקה הגרמנית, כמו באו מתוך אגדות האחים גרים:

„כל הנרות כבו, והצבאים הדוממים שבחלונות בית הכנסת ראו את הסוס השחור דוהר אל היערות שהגירו את אופלם, וסודר משי, סודרה של סבתא מתנפנף בשחור הירוק, שעל סיפו גורדים גבריאל המקובל״.

כדי ליהנות מן הפרוזה של לוין הגדושה סמלים, אימאג'ים וציורים אבסטרקטיים, חייב אדם לעצום עיניו, לאמץ את כוח הדמיון כדי לחדור אל תוך הטקסט. אלא שגם מי שקלט טקסטים אלה לא יוכל לשחזרם במלותיו. שכן, כפי שהסביר פול ואלרי, הלשון המשרתת פונקציות מעשיות נעלמת בבחינת גורם מרכזי מהותי, מרגע שהרעיון הובן והמילים בו מילאו את תפקידן. לאמור, המילים ממירות עצמן בתוכנו למשהו אחר, למילים אחרות, ואילו בשירה — ולענייננו, בסוג כתיבתו של לוין — הטקסט אינו מת בכלות חיוו. הוא נוצר, בעליל, כדי להיוולד מחדש מאפרו... השירה נוטה להיות משוחזרת כל פעם מחדש בצורתה הראשונה. היא מעוררת אותנו לשיחזורה הווה כמדוייק. ואכן, לא תוכל להמיר קטעים רבים בלשון הטקסט של לוין: „האופק פיח קיצות ללא עציץ רועד במהל חורו", על שכבר תצטרך לדרוש בתוכך דימוי זה ולחזור עליו במלותיו.

מהלך זה בספרות מעטפתנו, שהיתה לו שעה עגנה קצרה, לא מצא לו ממשיכים בשנים המאוחרות. ברם, פרסום עזבונו הספרותי של מנשה לוין לא זו בלבד שהוא גואל מן השיכחה נוסחו ספרותי אוואנגארדי בלשוננו, אלא מאפשר לנו לעמוד מקרוב על עולמו האינטימי של סופר בעל המזיח אפריו, שהמילים שיצאו מתחת ידיו הן ממכשפות [illegible]

מרדכי הרטל

הקריה היא כמו יריחו

הקריה היא כמו יריחו.
לא הקמנו סביבה חומה
שרחב לא תגור בה אלא מתחנו
גדר ועליה אמצעי אזעקה.

וכל מטח קטיושות שנורה לעברה
כתקיעת שופר נפין;
סביונים עפים כמשאלות או
כיוני שלום מעבר לגדר.

ובכל פעם שחוליית מחבלים מנסה
לפרץ ולתור את הארץ פורחת
על עורי שושנת יריחו. לא להתנהג כענק,
לא לאבד עשתונותי אף שעוקבים אחרי.

פזירתו עמדו על החומה החשוכה.
כאן כל תושב ככורה פרש על מצחו פנס.
אולי אחרים נמלטו והגיעו
לים המלח. אני יודע מה קורה לאדם
בים המלח. אם תראוני מתכופף
זה כדי לקטף פרח.

אך שלא כביריחו עצי הקריה פולטים המצן
גם בלילות כי אין מכבים את פנסי הרחוב
המאירים את השלטים:
זהירות, שטח מישב.
זהירות, אנשים נושמים.

שלא כחוברת עבודה לילדים

על הבריכה
שער ראשך על כר כמטאור שנפל והתפזר.

ובעמוד אחר
שערותיך בקבוקי שבר מעונת בציר
קודמת. עוד האמאון.

עור גופך — במקומות מסימים מרעו צבע.
עלי לטבל מכחולי, להמיסו ולפזרו.

עבודה נוספת: צבע עיניך כענבי שועל.
בסוגריים: נא לא לבלבל בין ענבים לשועל.

שלא כחוברת עבודה לילדים
לעולם אינני משלים את ציורי שאינם מתיבשים.
כשאינני מנסה מחי בציור אני רוכב על
ההר שהוא אפך של הרי דרום לבנון,
ובשנתי כפות ידי פתוחות
וצפרי רכש פאות ומלקטות מפתחי אהבתנו.

ספי שפר

עקבות זמן אהבה

פניו היו קדימה
אבל מאחוריו שמע, טריקות מאד,
את פסיעותיה של אהבתו.

הוא לא ידע שקדום שלו
עוד עתידה להתפור.
שהמלה הזה הקרש על רגליו
אינו אדמת השאול הרגילה.

הוא עוד ימנה ראשה, הפתל.
הוא עוד יראה סטיר שלו הולך אחריו.
עושה קולות כצעדי אהבתו.

אולי לא קדום נאמת, לא עמורת.
אולי לא אהבה נאמנה,
השיר לא שיר
אבל וקש התשוקה פה
ותמלת עד־

מתוך ספר השירים „מות האיל" שיופיע בהוצאת הקיבוץ המאוחד.

אדמונד ז'אבס — אורח בישראל

א.ב. יפה

השבוע הגיע אלינו לביקור קצר הסופר הצרפתי־היהודי אדמונד ז'אבס. הוא בא כאורח המכון לתרבות צרפת, הירצה באוניברסיטת תל־אביב, נתן ערב קריאה מיצירותיו במכון הצרפתי, נפגש עם סופרים ואנשי־רוח. השנה הופיע בתרגום עברי "ספר השאלות" (מצרפתית אביבה ברק, הוצאת שוקן), שהוא הראשון בסידרת ששת ספריו שהופיעו במקורם הצרפתי בהוצאת גאלימאר החל משנת 1963. בצרפת זכה ז'אבס להערכה ולהוקרה בעיקר בחוגי העילית הרוחנית. הוא נחשב לסופר מקורי, חדשן, בעל מסר, אחד מיוצרי הנוסח הפוסט־מודרניסטי בספרות הצרפתית. במיגזר היהודי היו ספריו שנויים במחלוקת, בעיקר בשנות הופעתם הראשונות, עוררו ויכוחים חריפים ואף נמצאו מבקרים שמרנים ששללו אותם לחלוטין. אך, תודות לאותו קומץ חסידים שהביעו את הערכתם לז'אבס ללא הסתייגות, נתייחד לו מקום נכבד בספרות בת־זמננו.

אדמונד ז'אבס הוא אדם חביב, נעים־הליכות, בעל שיחה הקולחת ללא מעצורים, משיב ברצון על כל שאלה. הוא נולד במצרים לפני שבעים וחמש שנה, בן למשפחה יהודית מיוחסת. במצרים של שנות העשרים והשלושים חיו כמה משפחות יהודיות נכבדות (קטאוי, מנשה, סוארס, ועוד) שבניהן, האמונים על מסורת התרבות הצרפתית, למדו בפאריס ואחדים מהם נעשו סופרים בזכות־עצמם, כגון ג'ורג' קטאוי, שהיה ידידו של מרסל פרוסט וכתב עליו כמה ספרים, או קארלוס סוארס, ואל מניינם הצטרפו גם כמה צעירים יהודים שלא נולדו במצרים אך נקלעו לשם ועשו שם שנים רבות, כגון אליאן פינבר (הוא יהושע פינגברג, יליד ראשון־לציון) או אלבר יוסיפוביץ' (יליד רומניה, הוא אביו של גבריאל יוסיפוביץ', מספר ומבקר אנגלי).

ז'אבס (שם משפחתו נגזר, לפי דעה אחת מ"יעבץ", ולפי דעה שניה הוא שיבוש של שבת־שאבעס) נולד ב־16 באפריל 1912 בקהיר, סיים שם את לימודיו התיכוניים ויצא ללמוד בסורבונה ב־1930, אך נטש את לימודיו האוניברסיטאיים כעבור שנה. בפאריס היה פעיל באירגונים אנטי־פאשיסטיים ובליגה למלחמה נגד האנטישמיות, החל לכתוב שירה ופירסם כמה ספרי־שירה קטנים. זמן מה היה מקורב לסוריאליסטים, בעיקר התיידד עם פול אליואר, אך מעולם לא השתייך בצורה מחייבת לקבוצה זו. הוא ראה במשורר היהודי מאכס ז'אקוב — שלימים המיר דתו אך סופו שניספה במחנה דראנסי בימי המלחמה, כיוון שהחליט לענוד את הטלאי־הצהוב לאות הזדהות עם אחיו היהודים הנרדפים — את מורו־ורבו בשירה. חליפת המכתבים של ז'אקוב עם ז'אבס פורסמה במצרים במהדורה ביבליופילית שאזלה מזמן מן השוק, אך חוקרי־השירה מעידים שזוהי תעודה יקרת־ערך המוסיפה כבוד למורה ולתלמידו.

בפרוץ מלחמת העולם השניה חזר אדמונד ז'אבס למצרים, ובשנת 1942, כאשר חילותיו של רומל התקרבו במדבר והיה חשש שיכבשו את מצרים כולה, יצאו כמה אישים ממצרים, לפי יוזמת השלטונות הבריטיים, לארץ ישראל. ביניהם נמצא גם ז'אבס, ששמו נמצא ברשימה השחורה של הגרמנים, בגלל

פעילותו האנטי־פאשיסטית בצרפת, שנים אחדות קודם לכן. תשעה חודשים ישב ז'אבס בירושלים, קשר קשרים עם כמה ממנהיגי הישוב (ביניהם משה שרת), אך לאחר שהסכנה שריחפה מעל מצרים וארץ־ישראל חלפה, לאחר תבוסת הגרמנים במדבר, חזר לקהיר. משם בא בקשרים עם אנשי צרפת־החופשית וסייע בקידום השפעתה של התרבות הצרפתית במצרים. באותן שנים ישב בקהיר הסופר־הפרופסור הצרפתי רנייה אטיאמבל ואף הוציא שם כתב־עת ספרותי בצרפתית: VALEURS (ערכים). ז'אבס שיתף עמו פעולה, כשם שנמנה גם עם משתתפי כתב־העת הסוריאליסטי "חלקת חחול" שנוסד בקהיר על ידי ז'ורז' הנייןן. לאחר 1945 החלו שירים מפרי־עטו להתפרסם גם בירחונים הספרותיים שיצאו לאור בצרפת לאחר שיחרורה. בעיקר פירסם בכתבי־העת בעלי היוקרה "מרקיר דה פראנס", "לא נובל רווי פראנסייז", "לטר נובל". אך השירים שכתב אז היו שונים לחלוטין מן הנוסח שעיצב לעצמו בסוף שנות החמישים: היו אלה בעיקר שירים בסגנון מאלארמיי, בודלר והסימבוליסטים. כל השירים האלה קובצו יחד ביוזמת ידידו של ז'אבס, גאסטון בונר, פילוסוף ומבקר שלימד באוניברסיטה של ביירות, בספר "אני מקים את מעוני" (1959). היתה זו מעין פרידה מן הנוסח הקודם שלו, פתיחת עידן חדש ביצירתו.

גרעין סיפורי מוסתר

"ספר שאלות" וכל יתר הספרים של ז'אבס שהופיעו לאחריו, מצטיינים במקוריותם, אינם דומים לשום דבר אחר בספרות הצרפתית. ישנו בספר גרעין סיפורי, אך הוא מוסתר היטב בין השיטין, ואינו מתגלה אלא למי שקורא בעיון ומוכן להקדיש תשומת־לב מרובה לגילוי נסתרות. "ספר השאלות" הוא לפי עדותו של המחבר עצמו "סיפורם של שרה ושל יוקאל, באמצעות שיחות והגיגים המיוחסים לרבנים מדומים, הוא סיפורה של אהבה, שבני־אדם והמלים החריבוה". הסיפור אינו סיפור רגיל. קשה לסכמו, בעיקר שהוא ניתן למקוטעין ומתמשך מספר לספר בדרך לא שיגרתית. מה שידוע לנו הוא כי גיבוריו של ז'אבס הם אנשים צעירים, שהוגלו על ידי הנאצים לאחד ממחנות ההשמדה, היא יצאה מדעתה וזעקותיה התערבו בזעקות כל קרבנות הנאצים, ודומה כי מותר לומר — כל היהודים שהיו קרבנות הרדיפות והפוגרומים במשך כל הדורות. בספר השני היא שולחת יד בנפשה והכל מתרחש כאילו אחרי מותה. אך ב"ספרו של יוקאל" מתערבב הזמן שלאחר־המוות עם הזמן שלפני־המוות, כמו בזכרון, שבו תמיד קיים משהו שהיה "לפני". וכאן משלב ז'אבס את דברי ה"רבנים" (בעברית מוטב היה לומר חז"ל) המביעים את הרהוריהם, פירושיהם, תמיהותיהם, לפעמים נזקקים למשלים ולפאראבולות, לסיפורים בנוסח סיפורי־החסידים. בקריאה ראשונה עלולים דברים אלה להיראות תמוהים ואפילו בלתי־מובנים. אך הקורא המתגבר על הקושי הראשוני יבין, כי בעצם יש כאן מעין דו־שיח גדול המתנהל בתוך

(המשך בעמוד 18)

כלאדם

יעל לוטן

רוביק רוזנטל: צעקה שקטה, הוצאת ספרית פועלים, 1987

אחת התכונות המוזרות בטבע האדם היא הקושי שאנו מתקשים לתפוס ולחוש אהדה לסבל כאשר מדובר במספרים גדולים. ידיעה על מותם של עשרות או מאות בני־אדם, במלחמה או באסון טבע, אינה נקלטת כדעת כמו שנקלט סיבלו של אדם אחד. ככה זה, מימי קדם ועד ימינו. אסונו של איוב אינו קשה מאינספור אסונות אחרים, אך התיאור האישי, הספציפי, הוא המעורר חמלה ומחשבה. גם בימינו יותר קל לבני־אדם להתייחס לסיפורה של אנה פראנק מאשר למה שקרה למליוני האנשים שניספו כמוה. גסיסתו המיוסרת של רוק הדסון עוררה את הציבור לחרדת האיידס יותר מכל חרדותיהם האבסטרקטיים על ריבוי הקורבנות ממחלה זו.

טרשת נפוצה היא מחלה נוראה, המכרסמת בגוף האדם עד שהיא מכלה אותו סופית. לא מכבר מתה ממחלה זו הצלנית הידועה ז'אקלין דה פרה, אשתו של דניאל ברנבוים. התהליך האישי, הבלתי־נמנע, לקראת המוות, תואר בפרוטרוט — גם על ידה — והציבור התחלחל. שום סטטיסטיקה על קורבנות המחלה לא יכלה לעורר בציבור את המודעות שעוררה בו אשה אחת.

חיים כפולים

ערן שחם נולד בקיבוץ נחשונים בשנת 1961. בהיותו בן שש אובחנה אצלו מחלת ניוון שרירים. מכאן ועד מותו בגיל 24, חיו חייו סיפור כפול: צירו האחד — חייו של ילד, נער ובחור צעיר, ישראלי בדימוגנו, אוהב הברה, לומד, קורא וכותב שירים, מתעניין בהתורה, אוהב לטייל, מפתח דיעות פוליטיות. במקביל, הוא נעשה יותר ויותר חסר־אונים ומוגבל בתנועותיו, יותר ויותר תלוי באחרים ובמכשירים לביצוע הפעולות הפשוטות והשגרתיות ביותר, נאבק על חייו במשבר אחרי משבר, התקווה היחידה היא להדוף את הקץ הבלתי־נמנע עוד יום, עוד שבוע, חודש ואולי שנה.

סיפורו של ערן שחם, כפי שסופר על ידי רוביק רוזנטל, מציב שאלות שאין עליהן תשובה, ושלמרות זאת עלינו להוסיף ולשאול אותן. הקשה מכולן היא השאלה הכללית, התיאורטית, "מה הטעם?". בעבר הלא־רחוק היתה תמותת התינוקות והילדים גבוהה מאד בכל שדרות החברה. ילדים שלקו במחלה קשה, או בפיגור שיכלי חמור, לא הגיעו לבגרות, וממילא לא העמידו צאצאים. בדורות האחרונים חל שיפור עצום ברמת ההיגיינה הבסיסית — הטיפול בתינוקות והפיתוח המזורז בשיטות הריפוי גרמו לכך שהיום מגיעים אנשים רבים לבגרות, שבעבר היו מתים באיבם. הגנטיקנים אינם מאושרים מכך. לדבריהם, הניפוי הטבעי, הדואג לאיכותם של המינים, נפגע, וכך נפגע חוסנו של הזן החי הזה הקרוי "הומו סאפיינס", כי הטבע שוב אינו מורשה לסנן מתוכו את הפרטים החלשים.

אם דברים אלה נשמעים קשים ואפילו אנטי־הומאניים, יש לזכור כי לעומת האפשרות של חיי אדם אחד מוכשר, שעל אף נכותו יש בו סגולות יקרות, קיימת העובדה שהידרדרות כללית של המין האנושי — גם מבחינה מספרית (היינו, התרבות מופרזת ללא אמצעי־מחיה מספיקים) וגם מבחינה איכותית, יש בה כדי לגרום סבל נורא למיליונים ואולי מיליארדים של בני־אדם.

לעומת סוגיה זו — שהדיון בה חייב להיערך תמיד על מישור אבסטרקטי־פילוסופי והעולם לא פרטני־אישי — ניצבת סוגיה אחרת לגמרי, שסיפור כגון זה של ערן שחם מחדד מאד, והיא השפעת הסבל על הנפש. מוסכמה עתיקה היא ומשותפת לתרבויות ודתות רבות, שהיסורים מזככים את האדם ומעלים אותו לדרגה מוסרית גבוהה. למרבה הצער, אין תורה זו עומדת במבחן המציאות. מעטים האנשים שלמדו מסיבלם שלהם להיות יותר פתוחים ורגישים לסיבלם של אחרים. לעומתם, רבים האנשים שסיבלם עושה אותם יותר אטומים, ולעיתים אף נקמנים — כאילו העוול שנגרם להם, מיד אדם או מיד הגורל, רודף אותם לנקום בבני־אדם שמזלם שפר עליהם, ולהקל ראש במסכנים מהם.

הצער והיומיום

בספרו של רוביק רוזנטל נעשה מאמץ שיטתי לקלוט את מהות חייו ואישיותו של ערן שחם מזוויות ראייה שונות. אנו פוגשים לא רק את הוריו ואחותו, אלא גם את האנשים שטיפלו בו, חברים וחברות, ביניהם נשים שנקשרו אליו קשר רגשי ואף ארוטי במהלך שנות בגרותו הקצרות.

ערן לא היה, כפי הנראה, אישיות יוצאת־דופן, לא מבחינת כשרונותיו הטבעיים ולא מבחינת אופיו. אין כאן סיפור כסיפורה של הלן קלר, למשל, שהתגברה על נכות נוראה והפכה לאישיות שהשפעתה הורגשה ברחבי העולם. גם אין זה סיפור המקביל לזה של התיאולוג היהודי־גרמני פראנץ רוזנצוויג, שהמשיך בעבודתו האינטלקטואלית במשך שבע שנים בהן היה משותק לחלוטין. אין אנו מוצאים בערן תכונות שהיו מושכות את תשומת ליבנו אילו היה נער ובחור בריא. אפשר שהיה היום מורה בקיבוץ, או בעל מקצוע בעיר, או שמא היה מצטרף לרבים מבני דורו בקליפורניה ונעלם שם מן העין. המיוחד בסיפור, אם כך, אינו האדם הספציפי, כי אם ה"כל־אדם", אותו Everyman המשמש גיבור במחזות־מוסר משלהי ימי־הביניים, אשר דווקא בהיותו אדם רגיל הוא ממחיש בדרך חיין את גורלו של כל המין האנושי. גם בכך הוא מזכיר יותר את אנה פראנק מאשר את אלה שכשרונותיהם בוקעים ועולים מתוך אפלת נכותם. שהרי אנה פראנק היתה, ביסודו של דבר, ילדה רגילה למדי, אף אם נבונה ובעלת כושר ביטוי טוב — ובכך נעוץ כוחו של סיפורה, ולא בהשערה שאלמלא הנאצים היתה אנה פראנק תורמת רבות לתרבות הכללית, וכדומה. כלומר, המסר במקרה זה נעשה עוד יותר פשוט וישיר, כי הוא נוגע לכולנו, כי כל אחד מאיתנו וכל אחד מאחינו, אחיותינו וילדינו יכול היה להיות אנה פראנק או ערן שחם, האחת קרבן לרשעותם של בני־אדם השני קרבן הגורל הביולוגי.

מתחת לשטיח

הסיפור, אם כן, אינו סיפורו של ערן שחם בלבד, כי אם מעין משל על הקיום האנושי, שרוב הזמן אנו מצליחים לראות רק חלק קטן ממנו. הנכים, החולים קשה, המפגרים, חולי־הנפש, הזקנים הסניליים, שוב אינם חלק מן הנוף החברתי. הכנסנו אותם למוסדות מיוחדים ובכך טיטאנו אותם אל מתחת לשטיח, כדי שלא יפריעו לנו, כדי שהנוף האנושי שעינינו רואות יהיה יותר אסתטי, פחות מבעית, וירחיק מאיתנו את אימת החיים והמוות. הרבה יותר קל לנו להתמודד עם האומללות, עם הזוועה, כאשר הם מופיעים בצורה של כתבות־צבע, מעין אקוואריום רעיוני שאנו מציצים לתוכו מדי פעם בפעם, מתחלחלים, משליכים פנימה אי־אילו פירורי חמלה, והולכים לדרכנו. האסתטיקה הסטרילית הזו היא אחד המאפיינים הבולטים ביותר של החברה המודרנית, ולצד יתרונותיה הברורים קיים גם הריחוק המזוייף מצידם הקודר של החיים. התוצאה היא הסיסמה "מגיע לך", החביבה מאד על הפירסומאים, המבטאים לרוב את המוסכמות הפסיכולוגיות של החברה: "מגיע לך חופש באלפים", "מגיע לך יין מבציר טוב", "מגיע לך ביטוח עם ביטחון", וכיוצא באלה.

אבותינו ידעו שלא מגיע לנו שום דבר. מותם של תינוקות, מגפות, בצורות, ארבה, מלחמות, צרעת, כל אבני־הנגף שבעולם, היו מנת חלקו של האדם, והוא עיבד לעצמו מיני תיאולוגיות כדי להתמודד עם המציאות הבלתי־מוסברות. שום אדם לא העלה על דעתו ש"מגיע לו" לחיות חיים ארוכים ומאושרים, ללא פגע — אפילו לא מלכים ורוזנים. ואם הריאליזם הזה הוליד הרבה אכזריות, הוא הוליד גם כוח נפשי בדרגה הנעלמת מעולמנו. גם בכך יש הידרדרות באיכותו של המין האנושי — חולשתו הנפשית מקבילה לפגיעותו הפיזית, וכמו אותם זני חיטה מושלמים, שפיתחו המעבדות המודרניות, שאין בהם חיות ויש לעדן אותם מדי פעם ע"י הכלאה בזנים פראיים, כך גם אנו, בני־האדם המפונקים, ש"מגיע להם" לחיות חיים טובים ובריאים ועשירים, הולכים ומתנוונים.

סיפורו של ערן שחם מזעזע לא רק משום שהסבל של הצעיר הנעים הזה, שידע כל כך הרבה סבל ומכאוב בשנים בהן האדם מפיק את המקסימום מהגוף והנפש, כי אם גם משום שכמוהו־כולנו אנו יודעים, כמו אותו תיאולוג אנגלי בן המאה ה־16, שרק חסד האל (או הגורל העיוור) הוא שגרם לכך שאנו קוראים על ערן, ולא הוא עלינו, וכשם שלא מגיע לנו להיות בריאים, כך גם לא הגיע לו לחיות חולה, וכולנו יחד נסחפים באותו הזרם, שאיננו יודעים מנין הוא בא ולאן הוא הולך.

עוד על פטמה נאסרי

איך העזתם?!

איך לא רעדו ידיכם ופניכם איך לא כוסו בושה בהקרישכם ברוחב־לב "שי לחג" הארבעים לתקומתנו — שתי שבתות רצופות עמודים גדושים ל"אני, פטמה" של ארבעים שנה בקבר". צרובת רגשי־כלימה תהיתי: למען מי הודפסו הדברים האלה? כלום קוראי "על־המשמר" קהויי־חושים ומטומטמים ר"ל, או שמא נפרץ חלון־ראווה ב"דפים לספרות" לשוקי־הפצה לפרסם ולהתפרסם בהם, או אפשר הינם קרש־קפיצה לזרועות המיליונים המדברים בכל לשונות תבל, שנפשם מתמוגגת לשמוע ביטויי־שנאה לישראל?

יעל לוטן, עורכת "דפים לספרות", עושה בעמודי עיתוננו כבתוך מבצרה הפרטי, כאילו היו ירושת־אבותיה ובשם ההומניזם הנאור מקדישה מספר עמודות בולט למחקר כיצד מתגלגלת פטמה המדומה עד פתח ביתנו — "...אם לפתע יציג שמעון צמרת את המשוררת פטמה נאסרי ויספר כיצד תיכננו ביניהם את התרגיל הזה" — (סוף ציטוט). שומו שמיים והאזיני ארץ!! את מי זה מעניין?!

כיצד העזו ידיך, ש.צ., לגעת ברקמת־שיר־התהו"ה העדין של המשוררת רחל "רק על עצמי לספר ידעתי"? איך הרהבת עז להלביש על 12 שורותיו הצנועות את אדרתך הכבדה המסורבלת — 84 שורות רחבות ומלאות רימויי־שנאה־עצמית, 15־16 בתים של חלקאה טבועה במלותיך ולצדם כאין התנצלות מתחסדת: סליחה, גבירתי הצעירה, שאני עדיין חי וקיים בארץ הזו... באיזה מקום על כדור הארץ נוכל אנחנו לקונן על בית־הקברות של ארבעים שנה ויותר, המשתרע על פני ארצות וערים וכפרים ויערים וביצות ושדות וערבות, ואין גבול לו, לא קצה ולא סוף? היכן נבכה אנו קברי־אבות ובנים ונכדים ונינים ואמהות וילדים ותינוקות וזקנים וטף, שנקברו חיים בקברי־המונים בלי שם ובלי זהות?

נותרנו אחריהם לקונן קינותינו, לזכור ולא לשכוח את מתינו — בארצנו שהיא לנו לצמיתות ובביתנו העומד איתן עד עולמי־עד!

בעלבוני — מצאתי און בי, בזעקתי — זכות דיבור, למחאתי — דלת כניסה ולמלותי — אכסניה.

אסתר וינוגרד־גלברד

קיבוץ אילון

הערת העורכת:

יגונה וכאבה של אסתר וינוגרד־גלברד מובנים לי היטב, ודומני ש"הדפים לספרות" בעריכתי אינם מתעלמים מן השואה, כפי שאין מתעלמים ממנה בשום מקום בישראל. מה שלא מובן לי לחלוטין הוא זעמה הנורא של הכותבת — עלי, על שמעון צמרת, על פטמה נאסרי (האמיתית או הסימלית).

האם סיבלו של העם היהודי מבטל כל סבל אחר? האם הזעם המחלחל מאז השואה ועד היום צריך להיות מופנה כלפי הערבים הפלסטינים, ולמנוע מאיתנו להבין את סיבלם? היתכן שבשעה שישראלים משתתפים בחגיגות העיר ברלין ומדינתנו מוכרת פגזים לצבא הגרמני, אנו מתחשבנים דווקא עם האשה הערביה בעניין השואה? את זאת לא אבין.

את שירה של אסתר וינוגרד־גלברד אנו מפרסמים כאן מאותם הטעמים שפירסמנו את שירי פטמה נאסרי — היינו, משיקולים ענייניים בלבד. על ההתקפה האישית עלי ("עושה בעיתוננו כבתוך מבצרה הפרטי" וכו') לא אגיב, אם כי הדברים נראים מוזרים למדי.

יעל לוטן

שם לאחי

בחיק הזמן האובד וקרי ימים חסוכים, באמתחתי מעט מוער אותיות ומלים
בינות שרשי מעשי ותאריכי הלדת עם זכרוני הקלוש שעוד עמדי חי
אשוב לביתי הישן ידי להושיט ושמה להגות אחי יחידי מרדכי
אלך אל דמותך הגלית לפני חרף עיני הסמויה רגלי שכבדו וכחות יכלתי הדלים.

ונתקבצו סביבי יקירי חנוקי אימה באו עלו בעננת מרוה וצללים
אחורי כל עץ רוצח בכל קרן רחוב חנק והרג. ארץ פולין שדה דם.
בבואתך אחי תועה ביער בשרך סומר בזעקה עדי לבך הצעיר לנצח נדם.
ביתי הישן בכבשן נאצי נשרף בקבר אבות ובנים נקבר בתפת שטן מולך אכזר ואלים.

בין דור יתום מכה חזון וזעות לכור סיוטים ובכי
עקור נעורים אחי, אבדן וכליה סגרו שמורות עיניך
ילד של חשך. טללי תחיה ונר נשמה יאירו פניך.

לא עוד מלבושי עינויים. נר זית ושבלים לאחי
מרדכי. שמך משחזר באבני חן המקום ומשכם בעטרת זה"ב.
איכה וזהרת עצבת תפלת אבלותנו. נוגנה תוגה קינת ט' באב.

אסתר וינוגרד־גלברד

משוררות ערביות בבית הגפן

אני מבקשת להוסיף טיפת דיו משלי לסוגיה — האם היתה או לא היתה בישראל משוררת ערביה כמי שעוקבת מקרוב אחרי התרגום הספרותי מערבית לעברית ומנהלת רישום מסודר בביבליוגרפיה מעודכנת של כל הפריטים שאני מצליחה לאתר, אני רוצה לגלות את אוזנכם כי:

א. קיימת משוררת ידועה, סיהאם דאוד, בת רמלה ושוכנת חיפה, שפרופ' ששון סומך כיבדנו מזמן בקובץ מצויין של תרגומי שירתה, "אני אוהבת בדיו לבנה", ספרית פועלים 1981.

ב. בערב שבו קראו משוררים יהודים וערבים משיריהם במקור ובתרגום לשני הכיוונים, ב"בית הגפן" בחיפה, במסגרת שבוע התרבות הערבית לפני חודשים אחדים, ראיתי במו־עיניי מספר משוררות ערביות צעירות. לכולן היתה זו הופעה ראשונה בפני קהל מעורב, יהודי־ערבי, וכולן זכו לתרגום ראשון מפרי עטי.

התרשמתי במיוחד משתיים. זוהא בהלול, המביעה ערכים מסורתיים בשני שיריה, תפילה ואוצרות העולם, ונאיפה עווד, ששירה המתריס, אני כמו פרפר, הוא מודרניסטי, קצת פמיניסטי בעיניי. השירים מובאים בזה. במקור תורגמו עבור "בית הגפן" בחיפה.

זוהא בהלול (תרגום — חנה עמית־כוכבי)

תפלה

בכל פעם שאני פוגשת בך
הנה אתפלל כפלים
תפלת תודה לרבון העולמים
על חסד הפגישה

ועם הפרידה ממך
הנה אתפלל כפלים
תפלת תקוה לרבון העולמים
כי פרידתנו לא תארך

כי אחרי אלהים והדת
וכבוד הורים
אין לי דבר מלבדך
בעמק ישותי

נאיפה עווד

אני כמו פרפר

(תרגום — חנה עמית־כוכבי)

אל תאמר־העמדתיך בפני ברירה
ואת לבחור חיבת
אל תאמר־התרחקי, התקרבי, התרגשי
אל תגיד־התפוצצי, חיכי
ואת לבחור חיבת

כמו פרפר אני
כמו פרפר של עץ חשוף
ידעתי את חיקך
ידעתי את אהבתך
ידעתי את גופך אשר כפני
ידעתי את לבך אשר חשק בי
פרשתי את כנפיי עליך
מולדתי נצבת למולך

אל תאמר־תש כחי
אל תאמר־אני סוחרת
אל תאמר־עוד רחוקה דרכי

אל תאמר־רחוקה דרכי
אליך כי העמדתיך בפני ברירה
ואת לעוף וגם לבחור חיבת.

אהב אותך כשנות דור
אהב אותך בכל שמחה ועצב
אהב אותך בלי פחד משכנותי
אבי אמה ואהובי ומשפחתי.
ואיך תפרק את על כל השמות האלה
ותאמר שתשכחני בעתיד?

בוא, אהובי, חזור אלי!
בוא, אהובי, חזור אלי!
גם אם העמדתני בפני ברירה
אני אומרת־ישותי שלך
בך בחרתי
בך בלבד מכל הגברים
אתה התרגשותי
אתה הוא שלותי
אתה הוא כל ימי
אתה כל שמחותי
ואשאר כמו פרפר
ואשאר כמו פרפר
ותהיה אתה חפשי

אוצרות העולם

(תרגום — חנה עמית־כוכבי)

מה ערך
לעשר
לכבוד ולתפארת
המתרות
למחשבות על העתיד
אלמלא היה
לפני
פועם מלא אהבתך
כי לי אתה, אהובי
אוצרות תבל וכל אשר בה

התנין, הגמד והפיה

יגאל תומרקין

"הסיכלות מאריכה את הנעורים ומרחיקה את הזיקנה."
אראסמוס מרוטרדאם

שולמית לפיד: סיפורי כמליים או התנין ממצרים, הוצאת כתר 1987

שולמית לפיד כתבה סיפור ילדים נחמד, על תנין היוצא לו מן הגרון בתל־אביב. תנין זה, על פי לפיד, נולד בחוות התנינים שבחמת־גדר היא אל־חמה, השתכשך במי המוביל־הארצי עד שהגיע לעיר הגדולה. כאן גדל וגדל התנין הנחמד בתוך הסיפור הנחמד הזה.

יצאה חמתם של אנשי חמת־גדר, חלוצים קשוחים, מיישבי שטחים ומגדלי תנינים, על אותו תנין ששמו מצרים, שהעזו להתחמק בדמיונה של שולמית לפיד מחמת־גדר השמורה היטב — והרי שמה יעיד עליה שגדר סביב לה!

ולא עוד אלא שגם מן המוביל־הארצי לא נרתע התנין הצעיר שעשה דרכו אל הנצרות התל־אביבית. כיצד קרה שמצרים זה הפר את כל החוקים? איזה מין דמיון חולה יש לה, לשולמית לפיד? מה תעשנה עכשיו האימהות עם הדמיון הזה? יש לצנזר את הדמיון, יש להפעיל מיד לובוטומיה על העניין הזה. כי דינו של תנין מחמת־גדר, תנין ששמו מצרים ויהי דמיוני ככל שיהיה, אינו כדין הדרקון, הגמד, המלאך או הפיה מן האגדות, ואפילו לא כדינה של הדלעת המעוצמת או האפונה שצמחה עד הירח. (אני תוהה מה יגידו ב־N.A.S.A, מי צריך אותם ואת תקציבי הענק שלהם כשגור מגיע לירח בעזרת אפונה בלבד?)

אנשי חמת־גדר הם אחרים. הם רוצים התנצלות והבהרה שאכן הדברים דמיוניים, שהם אינם קורים בעולמנו, ואפילו לא בדמיונם של הדרין של ראשון לציון (תנין ראשון לישראל). לאנשי חמת־גדר אין דמיון, ואין חיות. הם רואים את העולם דרך משקפת מבצעת עור תנין. האיש עוד לא נמלט מאי־השורים, מן הגולאג ומחמת־גדר, אפילו לא ברמיזה.

עם אנשי ההתישבות העמל אין על מה לדבר. הם לא אוהבים את הדמיון והחזיר, הם אוהבים את "קולה של אמא" לקשר עם שרבלת שרת. זה סקס זה רמיזה

בשבע עיניים

תערוכות בקיבוץ הזורע

בשבת 12.12.87 תפתחנה במוזיאון וילפריד ישראל בקיבוץ הזורע שתי תערוכות. אילנה מיכאלי: קדרות וצילום בצבעון חפצי מצווה יהודיים בסביבתם (בהשאלת מוזיאון ישראל, ירושלים).

התערוכות תהיינה פתוחות עד מוצאי שבת, 16.1.88.

שעות הביקור: בשבתות מ־10.00־12.30. בשאר ימות השבוע 17.00־18.30 9.00־11.30 או לאחר תיאום טלפוני מוקדם 04־899311.

ספרות ילדים בגיל הרך

כנס בנושא זה יתקיים ביום ג', ו' דחנוכה 22.12.1987, בשעה 9.00, במרכז תרבות עמים לנוער, ירושלים, רחוב עמק רפאים.

בתוכנית הרצאות בנושאים הבאים: שירי משחק לילדים (לאה חובב), סיפורים "בשעת סיפור" ותגובות ילדים עליהם (מנחם רגב), השיר הלירי בספרות העכשווית (מירי ברוך), אלמנטים של דרמה בספרות לילדים (סלינה משיח) וטקסטים בספרות ילדים ליום העצמאות ה־40 (גרשון ברגסון).

כדי להיערך כראוי לקראת הכנס ולהימנע מצפיפות יתר יש להודיע על מספר המשתתפים מכתב לקרן בית הנשיא, רחוב אבן גבירול 17 ירושלים, או טלפונית 238204/2, 02־639984.

★

שיריה של מיכל סנונית, שהופיעו במדור זה ביום ו' שעבר, לקוחים מספרה החדש "מי מפחד משירים רומנטיים", היוצא לאור בימים אלה בהוצאת "כתר".

אדמונד ז'אבס —
(המשך מעמוד 16)

הזמן ומחוצה לו. והחכמים שבשמם מביא ז'אבס את הקטעים האלה משוחחים זה עם זה עם מעבר לזמנים.

המימד הנוסף

כל יצירה של ז'אבס היא בעצם „ספר בתוך ספר", ככל שהקליפות מתקלפות מגלה הקורא מימד נוסף החבוי מאחורי הסיפור, מאחורי ההגות, מאחורי המובאה. הספר כולל גם הגדרה עצמית: הוא מתעלה לערך־עצמאי, נהפך לישות עצמית בעלת שליחות משלה, כדברי המחבר:

„אני מאמין בשליחותו של הסופר. מן הדיבּר ניתנה לו, והדיבּר נושא בו את ייסוריו ואת תקוותו. דורש הוא במלים הדורשות בו, מתלווה אל המלים שאותו מלוות. יוזמה משותפת וכמו לפי־תומה. וכשמשו לפניהן, וכששתמשו בהן, נותן הוא משמעות לחייו ולחייהן הן, כי הן מוצא חייו" (עמ' 56).

ספריו של ז'אבס מחייבים קריאה קשובה, מאומצת, כספרי־שירה לכל דבר. אך זוהי שירה אבסטראקטית, בלתי מובנת או חסרת־מסר. כך אנו מגלים בתוך „ספר השאלות" גם תשובות לשאלות אישיות לגבי המחבר. כידוע, הוא היגר לצרפת אחרי מלחמת סואץ, אך לא בא שם אל המנוחה, כיוון שגילה גם ברחוב הצרפתי גילויים של שנאת־ישראל. הנה, כיצד משתקף הדבר בספר:

„פנסי מכונית משלחים אורותיהם בחזית־הבית — באיזה רחוב? רבים כמותו מאחוריו ומלפניו, והוא לא עוד ידע על־גב מי מהם קרא:

מות ליהודים

„כתוב בגיר לבן, באותיות קידוש־לבנה. „באיזה רחוב? ברחובות אחרים, על הרבה כנפות־קיר. שקד לפענח ולקרוא את כל הכתובות כולן. קרא, ושב וקרא:

מות ליהודים

„מְרִי עומדו, ליד כל ציון־דרך: ליד אותו ציון־דרך גופו, מרי עומדו.

„עיניו דבר לא ראו, בלעדי שתי המלים על הקירות — ומי יודע? אולי לא היו כלל בנמצא, הוה־אומר, בעיני עוברים־ושבים. לא ראה עוד דבר בלעדי י' הסימנים, צלולים ושקופים על לוח־הזכוכית של זכרונו.

„צופרים נזעקו, ציירו קשת של ייאוש באויר העולם. ורסיסי־פגזים סביב הגבר ובבשרו. ויציאה לגלות, אחת ועוד אחת על־פני האדמה ובים, ושיבות גלמודות אל מעונות שהיו למשיסה, או אל לִבּה המחולל של הנשמה. „וגיאיות־הריגה היו, עשב אותם יכסה, ושדה. הפרחים לקחו חלק במעשה. מעצָמות גיוונו, מהרהורי עצמות. וניחוחם חילול־השם.

„אלוהי שבשמים", ימלמל האיש, „מחוגי־השנים מציינים אותה שעה עצמה." (עמ' 48)

היהדות והיצירה

הרבה דובר על „הזהות היהודית" ביצירתו של ז'אבס, בספרי הפרשנות שנכתבו עליו, במחקרים ובהרצאות עליו במסגרת ימי־העיון שהוקדשו לו באוניברסיטאות בצרפת, בארצות־הברית וגם בישראל. פרופ' מאכס בילן מאוניברסיטת תל־אביב הקדיש לנושא זה את הרצאתו על ז'אבס, במסגרת רב־שיח שהתקיים בִּסְריסי (צרפת). הוא ערך הקבלה בין „היות יהודי" ו„היות סופר", ופיתח את התיזה שלו: כיצד הגיע ז'אבס להבנת יהדותו תוך כדי תהליך כתיבתו. אמנם אין זהות מוחלטת בין שני מצבים אלה, אך ישנה קירבה־שבמהות בין הפואטיקה המודרנית והמחשבה היהודית, בעיקר כשזו נשענת על יסודותיה האֶתיים. „כמו היצירה הספרותית כן גם היהדות היא נסיון שצריך לחיותו ומטמורפוזה שיש לחוללה, אחריות וההתהוות שאדם חייב ליטול על עצמו. הניגוד בין החיים והיעוד קיים תמיד, אך יש לשאוף לביטולו, לשנות את מהות האדם, את מהות החיים."

אדמונד ז'אבס עשה זאת בדרך מקורית משלו. לא מתוך בקיאות מופלגת במקורות היהדות יצר את ספריו, אלא מתוך תחושה עלומה של המהות הכמוסה במקורות אלה. יש כאן נביעה ממעמקים שהיא אינטואיטיבית ולא פרי ידיעה למדנית. ואולי דווקא חֶסר זה בארודיציה הוא שאיפשר לו ליטול מידה של חירות בהמצאת חכמי־תורה מדומים ולשים בפיהם אימרות־שפר ודברי־הגות מקוריים, שסיגנונם מזכיר אולי את המדרשים, אך תוכנם הוא מודרני.

מדובר בחור ז'אבס בדרך זו משום שחש כי אי אפשר לכתוב בזמננו בלי להיות מודע לשואה, אך מצד שני אי־אפשר, לדעתו, לכתוב במישרין על מה שאירע. הברח הוא, איפוא, למצוא דרכי עקיפין, מוצאות צדדיים, כדי לתת בטוי בעיקר למשמעות הפילוסופית של הזמן הזה. אין הוא סומך ידיו על אמירתו הידועה של אֲדורנו כי לאחר השואה שוב אי אפשר ליצור ספרות. אמנם, אי אפשר להמשיך לכתוב כפי שכתבו לפני השואה, אך אין לסתום את מעיינות היצירה. והברח הוא להעמיד קודם כל במבחן־השאלה את מלאכת הכתיבה עצמה, לפני שבאים לומר כל דבר אחר. וזהו בדיוק מה שעשה ז'אבס ב„ספר השאלות" ובספריו האחרים, שכתב לאחר מכן, „ספרו של יוקאל", „השיבה אל הספר", „יעל", „אליה", „אלי", „אל" ואו הספר האחרון). השימוש באנאגראמות ובמשחקי־מלים אינו שייך לתחום שעשועי־מלים של בלשן חובב, אלא בא לחשוף אף הוא מהויות נסתרות החבויות מאחורי המלים ומשמעותן. תהליך הצימצום והאלם המשתלט אט־אט על היוצר (יחד עם חוסר האפשרות לשתוק), מקרבים את ז'אבס אל סמואל בֶּקט, כשם שהמצאת חכמי־התורה והמובאות הבדויות מדבריהם כביכול, מזכירים את שיטותיו של בורחס. אך בשעה שבקט ובורחס עוסקים בעיקר במצבו של האדם בכלל, מתרכז ז'אבס בעיון במצבו של האדם היהודי, הן כאדם והן כיהודי. חוקר אמריקני, פול אוסטר, בדק ומצא כי המלים החוזרות ביצירותיו של ז'אבס הן: מדבר, היעדרות, אלם, אלהים, אין, חלל, הספר, המלה, גלות, חיים, מוות. והרי לך מחזור מילולי אופייני לתיאור „המצב היהודי" בתקופתנו. זהו גורל שאין מפלט ממנו:

„כל יהודי ויהודי נושא עמו חלקת־גטו, חלקת־אדמה ניצולה, מקלט בעת צרה. השלשלאות מעם העולם אותו מכורדות. ואולם, השלשלאות ארצה יפולו, עת היהודים יתריו ישבו." (עמ' 84).

מחתות לקירוב הגאולה

בקרוב יופיע בהוצאת בית ברל, הספר „מדינת ישראל וארץ ישראל". הספר נכתב על־ידי 14 מחברים, אנשי אקדמיה ואינטלקטואלים. אחד הפרקים המרעישים בו נכתב על־ידי הרב פנחס לדרמן, בו טוען הרב כי גוש אמונים הינו „מחתרת לקירוב הגאולה". כותב הרב לדרמן, שהוא רב אורטודוקסי, מתלמידיו של הרב סולוביצ'יק: „אנשי המחתרת היהודית" מקרב אנשי „גוש אמונים" רצו להחיש את תהליך הגאולה, כביכול. אולם אם עיתוי הגאולה קבוע מראש, כיצד אפשר להחיש אותה? וכאן מצטטים בגוש, מספר הרב לדרמן, את הפסוק מישעיהו, „אני ה' בעיתו אחישנה", הנותן כביכול בידי „גוש אמונים", ל„החיש" את הגאולה במעשים, כאילו מעשיהם ומעשה אלוהים חד הם. כן טוענים אנשי „גוש אמונים", אומר הרב לדרמן, כי „החזרת שטחים על־פי תפיסה זו מאחרת, כביכול, את הגאולה".

בפרק אחר של הספר, שנכתב על־ידי הגיאוגרף פרופסור ארנון סופר, מגיע מחברו, מתוך חישובים של מקורות כתובים של „גוש אמונים", כי תביעותיה הטריטוריאליות, לו מומשו, היו מביאים את מדינת ישראל לכלול בתוכה 8 מיליון ערבים.

במקום אחר בספר מצטט עורכו, ההיסטוריון ארם דורון, דברים משל ברל כצנלסון, המוכיחים בעליל כי ברל כצנלסון לא היה כלל איש ארץ ישראל השלימה. „כוונתי", אומר ארם דורון, „לדברי ברל כצנלסון בישיבת מרכז מפא"י בחודש פברואר 1937, דברים השמורים בעמודים 13, 14 ו־15 בפרוטוקול בארכיון בית ברל, שעיקרם אמר: „אילו באמת הציעו האנגלים, כלומר ועדת פיל או הממשלה, מה שמציע בן גוריון, כלומר מדינה תוך חלוקה, הייתי רואה בזאת חיוב."

עוד בספר פרק מאת חבר הכנסת אהרון הראל, הדן בכוונות היהודים הערבים בא"י ובעמדות הפלשתינאים כיום לנוכח רעיונות ארץ ישראל השלימה, וכן פרק על היחס בין יהודים וערבים על־פי גדולי הרבנים בארץ, מאת הרב אברהם ביק. אברהם טוען, כי עמדות הפוליטיקאים במפלגות הדתיות בימינו, סותרות את עמדות המנהיגים והרוחניים שלהם, כביכול.

כן, מופיעים בספר פרקים בנושא התנחלויות גוש אמונים לעומת התיישבות תנועת העבודה (מאת זאב צור), עמדת השמאל הזמין בשאלות ארץ ישראל ומדינת ישראל (מאת פרופ' צבי לם), תנועת ז'בוטינסקי וארץ ישראל השלימה (מאת ד"ר אברהם ולפנזון) ההבדל שבין אסכולת אלון לבין אסכולת דיין בשאלות ארץ ישראל השלימה (מאת ד"ר יגאל וגנר).

יהושע מהקום

חלון ראווה

רוחות השינוי

אריה אהרוני: „חברה אחות מבוכה", ברית המועצות בעידן ה„גלאסנוסט" וה„פרסטרויקה", רשמי מסע, הוצאת אל״ף, 1987

אריה אהרוני, איש בית־אלפא, שתירגם מיידיש לעברית את כתבי שלום עליכם, ומרוסית לעברית יוצרים מרכזיים בשירה הסובייטית (וגם מאנגלית לעברית כמה סופרים חשובים בלשון זו), ביקר לאחרונה בברית המועצות — ופירסם בעיתון רשמים מסיור זה. עתה הוא הרחיב את המסגרת ופירסם ספר של כמה עשרות עמודים של טקסט ותמונות המגוללים את אשר ראה וחש בשעת הביקור בקיץ 1987.

הדברים כתובים ברגישות רבה למצבה המיוחד של יהדות ברית המועצות ובעין פקוחה לתמורות ולשינויים המתחוללים בארץ זו בעקבות מהפך ה„גלאסנוסט" וה„פרסטרויקה", שעליהם הכריז גורבאצ'וב. הוא נפגש עם מסורבי־עלייה ועם סתם יהודים, שלא ניתקו עצמם מיהדותם, עם המשוררים בלה אחמדולינה (הפתיחה לביקור הלילי בביתה מתלווה אליה מעט מתח ומסתורין) ויבגני יבטושנקו, עם עורך „סאוועטיש היימלאנד" אהרון ורגליס ואחרים.

אשה ויהלום

פאטריק מודיאנו: „ימי ראשון של אוגוסט" מצרפתית: אביטל ענברין, הוצאת „מסדה", 1987

פאטריק מודיאנו, מספר צרפתי יליד 1945, בן לאם צרפתיה ולאב יהודי־ספרדי, פירסם את ספרו הראשון „ככר האטואל", בעודו בן 20, ומיד דובר בו ככוכב חדש בשמי הספרות הצרפתית. מאז נתפרסם שמו בעולם, ספריו זוכים להצלחה רבה והוא מוכתר בפרסים ספרותיים. מאז „ככר האטואל" עוסקים ספריו בחיפוש אינטנסיבי אחר הזהות היהודית ואחר הזהות המשפחתית על רקע השואה — וגם אחר זהויות אחרות, המתקשרות בסיטואציות שונות ומשונות.

רוב ספריו החשובים הופיעו בתרגום עברי בעשור האחרון: „שדרות הטבעת" הופיע בספר אחד עם „ככר האטואל" ובעקבותיהם באו „רחוב החנויות האפלות", „משמר הלילה", „וילה נוגה", „נעורים", „ממורי ליין", „בתורים טובים היינו" ו„תעודת־זהות משפחתית".

„ימי ראשון של אוגוסט" הוא ספרו החדש, שראה אור במקור הצרפתי רק בשנה שעברה והוא הופיע בעברית במסגרת הסידרה החדשה לספרות צרפתית בת־זמננו של הוצאת „מסדה", בעריכתו ובתירגומו של אביטל ענבר. גם בספר זה, השונה בכמה יסודות עיקריים מרומאנים קודמים שלו, מפגין מוריאנו את

ספר חדש בהוצאת מסדה.

יכולתו לנהל ולפתח מעין חקירות בלשיות, ליצור מזיגה של זכרונות, עולמות פנימיים וסביבה חיצונית עם אלמנטים „מטורפים", ריאליזם ודמיון אמנותי.

הפעם לוקח אותנו המספר לריוויירה הצרפתית, לעיר ניס, שבה מבקש הגיבור למצוא מקלט ומסתור. במרכז הפרשה יהלום ואשה אהובה, שהרדיפה אחריהם יוצרת מתח מן הסוג שהורגלנו למצוא בכתיבתו של פאטריק מודיאנו. אולם כל המכיר כתיבה זו יודע, שמודיאנו אינו נזקק לאלמנטים אלה רק כדי לפתח עלילה סיפורית לשמה, תהיה מורכבת ככל שתהיה — הם לובשים אופי של סמלים, יש מאחוריהם גם משמעויות אחרות, המתקשרות בסודות והוויה שהמספר משתוקק לגלות. והוא אומר לקראת סוף הסיפור, כאשר הגיבור כבר מחזיק בידיו את האשה ואת האבן היקרה: „כשהשתרעה סילוויה לצדי, לא יכולתי למנוע את עצמי מליטול את היהלום בין אצבעותי, או לזון עיני בנצנוצו על עורה, ולומר אל לבי שהוא יישא לנו מזל רע. לא, לא. אחרים לפנינו נלחמו בעדו, עוד אחרים אחרינו יישאוהו למשך שעה קלה על צווארם או על אצבעם, וכך יגמא מאה אחרי מאה, קשה ואדיש לזמן שרץ קדימה ולמתים שהוא מותיר אחריו. לא. לא ממגע האבן הצוננת בעלת הבהקים הכחולים נבעה מועקתנו, אלא, מן הסתם, מהחיים עצמם."

מ. אבישלמה

יהושע אורנשטיין, הוצאת ספרים „יבנה" בע"מ
תל־אביב, רח' מזא"ה 4, טלפון 297856

לציבור המורים והמחנכים!
יצאו לאור ונמצאים למכירה

● **טיפוח הבנת הנקרא**
מגן לבית־הספר – שלב המוכנות
מאת עדה ישי
לקראת קריאה, כתיבה וחשבון

● **טיפוח הבנת הנקרא**
מאת עדה ישי
3 חוברות מיועדות לילדים בכיתות א', ב', ג'
חוברת א' בצבע אדום, מבססת את שלב המלה ● חוברת ב', בצבע ירוק – את שלב המשפט
● חוברת ג', בצבע צהוב – את שלב הקטע.

● **תורה לילד למתחילים – בראשית**
מאת פרופ' ש. זקס, ב. אביבי
ספר בראשית כתוב בשפה קלה בליווי ציורים של ליאת בנימיני־אריאל.

● **חשבון לשעות הפנאי א־ב**
מאת שרה בורק
שתי חוברות, האחת לכיתה א' והשניה לכיתה ב', מיועדת לביסוס החומר הנלמד בכיתה. בהתאם לתכנית הלימודים החדשה. תחת מכבש הדפוס: חשבון לשעות הפנאי ג'.

● **טיפוח הבנת התורה – בראשית**
פירש ועימד פרופ' שלמה הרמתי
על־פי שיטת „שיכתוב הדידקטי" לשיפור הבנת הנקרא.
בהתאם לתכנית הלימודים המעודכנת של משרד החינוך והתרבות.

● **תורה לילד – מן האגדה**
נסדר על־ידי ברוך אביבי
אגדות לילדים בצירוף פרושים בליווי ציורים של ח. חבטקופף.

להשיג בהוצאה ובחנויות הספרים בארץ

תל־אביב

אסתר
הבטלנים מאישתר
שישי: 10.00 בערב
מוצ"ש: 7.30 – 9.45
חול: 5.00 – 7.30 – 9.45

אורלי
שגעון בחלל
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.20 – 7.15 – 9.30

בית ציוני אמריקה
תרז
שישי: 10.00 בערב
מוצ"ש: 7.30 – 9.30
חול: 4.30 – 7.30 – 9.30
יום ו' חצות: בית האמיצים
מוצ"ש: 11.40 הזלילה הגדולה

בן־יהודה
אבא גנוב
שישי: 9.40 – 12.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

גת
הקיסר האחרון
שישי: 10.00 בערב
מוצ"ש: 6.30 – 9.30
חול: 3.30 – 6.30 – 9.30

גורדון
לאבד הבתולים בטיחואנה
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

דקל
סילבראדו
שישי: 10.00 בערב
מוצ' וחול: 7.00 – 9.30

דראייב אין
מלתעות 4
שישי: 10.00
מוצ"ש וחול: 7.15 – 9.30

הוד
ריקוד מושחת
שישי: 9.45 – 12.00 בערב
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

לימור חדש
ללא מוצא
שישי: 10.00 – 12.00 בערב
מוצ"ש: 7.15 – 9.30 – 12.00
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

פאר
יופיו של החטא
שישי: 10.00 בערב
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 5.00 – 7.15 – 9.30

מוזיאון תל־אביב
יום א' 18.00 שואה חלק א'
יום ב' 18.00 שואה חלק ב'
יום ד' 19.15 נהר הבוץ
יום ד' 20.30 טרט לילה

סינמה 1
סגור לרגל שיפוצים

סינמה 2
משפחת המלוכלכים
שישי: 10.00 בערב
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 5.00, 7.15 – 9.30

פאריס
לא יכולה בלי זה
שישי: 10.00 – 12.00
מוצ"ש וחול: 7.15 – 9.30

חן 1
מחלון חדר המיטות
שישי: 9.50 – 12.15 בערב
מוצ"ש: 7.30 – 9.50
חול א', ד': 5.00 – 7.25 – 9.50
יום ה': 7.25 – 9.50

חן 2
מטאל ג'אקט
שישי: 9.50 – 12.15 בערב
מוצ"ש: 7.30 – 9.50
ימי א' ד': 7.25 – 9.50
יום ה': 7.25 – 9.50

חן 3
הוליבוד בשחור
שישי: 9.50 – 12.15 בערב
מוצ"ש: 7.30 – 9.50
חול: 5.00 – 7.25 – 9.50

חן 4
המכשפות מאיסטוויק
שישי: 9.50 – 12.15 בערב
מוצ"ש: 7.25 – 9.50
א' ד': 11 – 2 – 5 – 7.25 – 9.50
יום ה': 7.25 – 9.50

חן 5
חנות מעבר לפינה
שישי: 9.50 – 12.15
מוצ"ש: 7.30 – 9.50
חול: 11 – 2 – 5 – 7.30 – 9.50

שחף
חבלתי משוחדים
שישי: 9.40 – 12.00
מוצ"ש: 7.00 – 9.30
חול: 4.30 – 7.00 – 9.30

תכלת
ג ב י
מוצ"ש: 7.30 – 9.55
חול: 4.45 – 7.15 – 9.40

תל־אביב
מלתעות 4
שישי: 9.45 – 12.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

לב 1
מגדל הדבורים
שישי: 9.45 – 12.15 בערב
מוצ"ש: 7.30 – 9.50
חול: 2 – 5 – 7.30 – 9.50

לב 2
ה מ ש פ ח ה
שישי: 9.45 בערב
מוצ"ש: 7.10 – 9.40
חול: 2 – 4.40 – 7.10 – 9.40

לב 3
זקוף ת'אוזן
שישי: 9.50 – 12.00 בערב
מוצ"ש: 7.40 – 9.50
חול: 2 – 5 – 7.40 – 9.50

לב 4
טמפופו
שישי: 9.50 – 12.10
מוצ"ש: 7.30 – 9.55
חול: 2 – 5 – 7.30 – 9.50

צוותא

„צוותא" נהריה
יום חמישי, 17.12.87 שעה 20.30 פרופ' ישעיהו ליבוביץ על בעיות הדתיים והחילוניים במדינה.
שבת, 19.12.87, שעה 19.00 הצגה לכל המשפחה „החלילן מהמלין" בהשתתפות: רחל רביד, פולי רשף, אמיר סלע (חליל).
יום חמישי, 24.12.87 שעה 21.00 מפגש עם השר עזר וייצמן.

„צוותא" ירושלים
ליל שבת, 11.12.87 המוסיקאי מיקי גבריאלוב.
מוצאי שבת, 12.12.87 שעה 20.30 יוקרן הסרט „הכפיל". עולם לחובבי הקולנוע מבעד העדשה.
יום ראשון, 12.12.87 שעה 20.30 „המכבים – גיבורים או בחורים מטורפים". דיון בהשתתפות פרופ' ישעיהו ליבוביץ וד"ר מאיר פעיל.
ליל שבת, 18.12.87 שעה 22.00 הזמרת חני ליבנה בתכניתה – „מקלט ללילה".

„צוותא" באר שבע
ליל שבת, 11.12.87 שעה 21.30 „הרגלי תזונה – למען בריאות תקינה". ד"ר ברור – שאלות ותשובות.
ליל שבת, 18.12.87 שעה 21.30 מסיבת חנוכה לפעילי ואוהדי „צוותא". (אצל משפחת סיוון).

„צוותא" רמת־השרון
ליל שבת, 11.12.87 שעה 22.00 דני סנדרסון בתכניתו – „חכם על קטנים". קטעי קישור – דני סנדרסון ומאיר שלו. מלווים – ניורא קנת – גיטרה, דורון פיקר – קלידים, דוד לוין – תופים, דני צוקרמן – גיטרה בס. שירה – גני תמיר ואופירה יוספי.
מוצאי שבת, 19.12.87 שעה 21.00 ערב בקצב דרום־אמריקאי עם: „שלישיית מפלסים". משתתפים: דוד ארז, מרדכי ידלין, יוסף חלפי.

„צוותא" חיפה
מוצאי שבת, 12.12.87 שעה 21.00 ערב זמר עם אמנון שילה.
יום רביעי, 16.12.87 שעה 21.00 „יש תקוה לועידה תבין־לאומית" עם המזרחן צבי אלפלג, מומחה לסכסוך היהודי־ערבי ובעיות המזרח התיכון.

„צוותא" קרית־חיים
מוצאי שבת, 12.12.87 שעה 21.00 (בית נגלר) ערב ג'ז ואילתורים עם שלישיית יצחק שפינגר.
ליל שבת, 18.12.87 שעה 21.30 להקת „קטיפה שחורה" במוסיקה אחרת. התכנית כוללת מנגינות ושירים שחלקם תורגמו לעברית.
שבת, 19.12.87 בשעה 07.00 בבוקר טיול פעילים בעקבות המכבים.

„צוותא" ראשון־לציון
ליל שבת, 11.12.87 שעה 22.00 אבנר שטראוס בתכניתו „על אש קטנה". אבנר מגיש תכנית ובה שירים וקטעי נגינה בגיטרה.
שבת, 12.12.87 שעה 11.00 בבוקר „[illegible]". מגישים עודד בארי וחבריו להצגה.
ליל שבת, 18.12.87 שעה 22.00 אהוד בנאי והפליטים. מופע רוק חדש.
שבת, 19.12.87 שעה 11.00 בבוקר „שלגיית הקוסם". [illegible] את הסיפור על שלגיית הקוסם.

חיפה

חן
ז'אן דה פלורט
שישי 10.00 בערב
מוצ"ש: 6.45 – 9.15
חול: 6.30 – 9.00

פאר
הבטלנים מאישטר
שישי: 10.00 בערב
מוצ"ש: 7.00 – 9.15
חול: 4.30 – 7.00 – 9.15

אורלי
מגדל הדבורים
מוצ"ש: 6.45 – 9.15
חול: 6.30 – 9.00
אגדות נילס אילגרסון
יום חמישי 11.00 בבוקר
ו־4.30 אחרי־הצהריים

רון
אבא גנוב
מוצ"ש: 6.45 – 9.00
חול: 4.30 – 6.45 – 9.00

אמפי
מלון לצעירים
מוצ"ש: 7.00 – 9.15
חול: 4.30 – 7.00 – 9.15

אורה – שבוע 3
ריקוד מושחת
שישי: 10.00 בערב
מוצ"ש: 7.00 – 9.15
חול: 4.30 – 7.00 – 9.15

עצמון 1 – שבוע 7
ללא מוצא
שישי: 10.00 בערב
מוצ"ש: 7.00 – 9.30
חול: 4.30 – 6.45 – 9.15
קרוקודייל דנדי
שמתי ברז למורה
2 סרטים בכרטיס אחד
יום ה': 17.12 ויום ו': 18.12
בשעה 10.00 בבוקר

עצמון 2 – שבוע 3
מלתעות 4
שישי: 10.15 בערב
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.00 – 9.15
יום ה' 17.12: איתי, מכוכב אחר
יום שישי 18.12: קרטה קיד מס' 2
בשעה 10.00 בבוקר
(2 סרטים בכרטיס אחד)

עצמון 3
חבלתי משוחדים
שישי: 10.00 בערב
מוצ"ש: 7.00 – 9.30
חול: 4.30 – 6.45 – 9.10
ח ט ו ר ף
יום ה' 17.12 ויום ו' 18.12
בשעה 10.00 בבוקר

רון
אבא גנוב
מוצ"ש: 7.15 – 9.40
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

קרן אור המחודש
מותו של סוכן
מוצ"ש: 6.30 – 9.00
חול: 4.00 – 6.30 – 9.00
מוצ"ש: 11.45 הרולד ומוד
יום ה': 11.45 1941

הרצליה

היכל
אבא גנוב
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

גבעתיים

הדר
שגעון בחלל
שישי: 10.00 בערב
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

ירושלים

אדיסון
ריקוד מושחת
מוצ"ש: 7.00 – 9.15
חול: 4.30 – 7.00 – 9.00

אורגיל
הקיסר האחרון
מוצ"ש: 9.00
חול: 6.00 – 9.00

עדן
אבא גנוב
מוצ"ש: 7.00 – 9.00
חול: 4.30 – 7.00 – 9.00

אורנע
הפורצת מסן־פרנסיסקו
מוצ"ש: 7.00 – 9.15
חול: 4.00 – 7.00 – 9.00

מיטשל
שגעון בחלל
מוצ"ש וחול: 7.00 – 9.15

סמדר
תזקוף את האוזניים
מוצ"ש: 7.00 – 9.15
חול: 7.00 – 9.15

כפיר
ללא מוצא
מוצ"ש: 7.00 – 9.15
חול: 4.30 – 7.00 – 9.15

בית אגרון
יום שישי
14.00 שודדי הכיורים
15.45 בעקבות האוצר הרומנטי
מוצאי־שבת
18.00 ילדים חורגים לאלוהים
20.00 החברים של אלכס
22.00 משוע אתמול והיום
24.00 השוטר מבברלי הילס 1

תיאטרון ירושלים
מאנון +
ז'אן דה פלורט
שעות: 6.45 – 9.30

פתח־תקוה

היכל 1
אבא גנוב
שישי: 10.00 בערב
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 5.00 – 7.15 – 9.30

היכל 2
ללא מוצא
שישי: 10.00 בערב
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 5.00 – 7.15 – 9.30

היכל 3
ריקוד מושחת
שישי: 10.00 בערב
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 5.00 – 7.15 – 9.30

רמת־גן

אואזיס
הצייד
שישי: 10.00 בערב
מוצ"ש וחול: 7.30 – 9.50

ארמון
הבטלנים מאישתר
שישי: 10.00 בערב
מוצ"ש וחול: 7.30 – 9.45
חול: 5 – 7.20 – 9.45

לילי
יופיו של החטא
שישי: 10.00 בערב
מוצ"ש וחול: 7.15 – 9.30
ימים א' – ה' יומיות
עוץ לי גוץ לי

רב־גן 1
מחלון חדר המיטות
שישי: 10.00 – 12.15 בערב
מוצ"ש: 7.30 – 9.50
חול א' – ד': 5.00 – 7.30 – 9.50
יום ה': 7.30 – 9.50

רב־גן 2
הוליווד בשחור
שישי: 10.00 – 12.15 בערב
מוצ"ש: 7.30 – 9.50
חול: 5.00 – 7.30 – 9.50

רב־גן 3
האלמנה השחורה
שישי: 10.00 – 12.15 בערב
מוצ"ש: 7.30 – 9.50
חול: 5.00 – 7.30 – 9.50

רב־גן 4
ללא מוצא
שישי: 10.00 – 12.15 בערב
מוצ"ש: 7.30 – 9.50
חול: 5.00 – 7.30 – 9.50

עפולה

היכל התרבות
מי הנערה הזו?
מוצ"ש וחול: 9.00

בת־ים

עצמאות
מלתעות 4
שישי: 10.00 בערב
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

באר־שבע

חן
המקצוען 2
שישי: 10.00 בערב
מוצ"ש: 7.00 – 9.30
חול: 4.30 – 7.00 – 9.30

ראשון־לציון

רון 1
אבא גנוב
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

רון 2
ריקוד מושחת
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

נתניה

שרון
אבא גנוב
מוצ"ש וחול: 7.00 – 9.15
יום א' בשעה 5.00:
קינג קונג 2

סטודיו
החנות מעבר לפינה
מוצ"ש וחול: 7.00 – 9.15
ימים א' – ג' בשעה 5.00:
ב מ ב י

חולון

ארמון
אבא גנוב
שישי: 10.00 בערב
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

סבוי
מלתעות 4
שישי: 10.00 בערב
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

מגדל
הבטלנים מאישתר
שישי: 10.00 בערב
מוצ"ש וחול: 7.30 – 9.30

מתנ"ס קרית שרת
סינמטק
מוצ"ש: 7.00 – 9.00
ולנטין ולנטינה
ב', ג': 7.00 – 9.30
קדמת עדן

מועדון קולנוע לנוער
בימים ב', ג', בשעה 4.00:
סוניה האדומה
בימים ד', ה': 11.00
סוניה האדומה

הבימה
התיאטרון הלאומי
מחר מוצ"ש, 12.12
מעגל הגיר הקווקזי: 21.00
אנשים קשים: 21.00
מגדלת אפרת –
באר־שבע: 20.30

שרותים ● עזרה ● התחבורה

תורנות בתי־מרקחת

שישי
בת־ים: מוזר — חנינה רייק 20
חולון: חורי — סוקולוב 70
ירושלים: קופ"ח — מרפאת רוממה, רח' המ"ג 28
נתניה: קופ"ח כללית — ברודצקי 51
פתח־תקוה: קופ"ח כללית — חיים עוזר
רמת־גן: הרצל — הרצל 52
תל־אביב: ארלוזורוב — ארלוזורוב 76
מעיין חיים — ירושלים 98
חיפה: סבנור — סבנור 27

שבת
בת־ים: מוזר — חנינה רייק 20
חולון: תקוה — כפר סטרומה
ירושלים: „הר הזיתים" — הר הזיתים (שבת)
קופ"ח — מרפאת רוממה, רח' המ"ג 28 (מוצ"ש)
נתניה: מקסים — סלומון 2
פתח־תקוה: מרכז השרון — אהרון קציר 40
רמת־גן: רמת יצחק — שד' ירושלים 96
תל־אביב: כס — פרישמן 66
מרפאת סיטי — איינשטיין 1 — רמת־אביב
חיפה: שפרינצק — דרך פרשת 57

משטרה

ירושלים, תל־אביב, חיפה, רמת־גן, בני־ברק, חולון, פתח־תקוה — טל' 100; באר־שבע, נתניה, נצרת — 100; [illegible] — 244; [illegible] — 22444

תורנות בתי־חולים

תל־אביב והמרכז
● בית החולים ע"ש שיבא תל־השומר – כל המחלקות – כל השבוע.
● בית החולים בילינסון, פתח־תקוה – כל המחלקות – כל השבוע.
● בית החולים ע"ש רוקח, תל־אביב – בימים ב', ד', ו' – כירורגיה ופנימית. ילדים – כל השבוע.
● בית החולים איכילוב, תל־אביב – בימים א', ג', ה' שבת – כירורגיה ופנימית.
● בית החולים וולפסון, חולון – כל המחלקות – כל השבוע.
● בית החולים אסף הרופא – כל המחלקות – כל השבוע.

נתניה
● בי"ח לניאדו נמצא בתורנות למקרים דחופים – כל השבוע, כולל שבת.

ירושלים
שישי
הדסה ע"כ – כירורגיה, אורטופדיה, עיניים, א.א.ג. נשים
שערי צדק – ילדים, פנימית
שבת
הדסה ע"כ – פנימית, כירורגיה, אורטופדיה, עיניים, א.א.ג.
ביקור חולים – ילדים, נשים

„ער ביה" – ארגון קשבת בטלפון לילד ולנוער – קו לנוער במצוקה
ירושלים – 02-248348
ת"א – 226027 (24 שעות)
חיפה – 04-229488 (11:00–20:00)
גליל מערבי – 04-922222
„קו פתוח" לחיילים במצוקה
ביפו: בי"ח – טל' 282722
„קו פתוח" – ארגון קשבת לילדים ובני נוער 03-622733 (24 שעות)

עזרה ראשונה

עזרה ראשונה לשיניים שליד החברה לרפואת שיניים בישראל
בתל־אביב — בימים א'–ה' בין השעות 21.00–23.00, בלילות שבת וערבי חג בין השעות 18.00–24.00, בשבתות ובחגים בין השעות 15.00–21.00.
הכתובת: רח' ברקוכבא 49, טל' 384649.
בחיפה: רחוב הנמל 26, קומה ב', טלפון 523366. פתוחה מדי יום ביומו, כולל ערבי שבתות, שבתות וחגים מ־20.00 עד 21.00 בערב.

מרפאות שיניים לעזרה ראשונה
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים בין השעות 24.00–9.00. אחרי חצות בתשלום מלא בלבד.
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) קומה א', טל' 03-285822, 294869.

מרכז סיוע לקורבנות אונס
לרעננה ואיזור השרון, טל' 052-92432 בימים א'–ה' בשעות 17.00–21.00.

עזרה ראשונה נפשית
ער"ן ירושלים — טל' 02-232121
ער"ן תל־אביב — טל' 03-5461111
ער"ן ילדים ונוער — טל' 261113
ער"ן חיפה — טל' 04-672222
ער"ן באר־שבע — טל' 057-418111
ער"ן נתניה — טל' 053-35316

[illegible]
מוקד עת"א לפקחים חושים — טל' 106

מד"א

ירושלים, ת"א, חיפה — טל' 101; רמת־גן, בני־ברק, גבעתיים — טל' 781111; רמלה — טל' 054-21022; עפולה — טל' 193333; קרית־גת — טל' 051-881333; באר־שבע — טל' 057-74767; אשדוד — 055-51333; שה"ל בנשם [illegible], טל' 03-530848

44 נקודות של גאליס הכניסו מתח שיא, לפני שאריס נוצחה בקרב דרמטי — 95:91

מבצע־מאגי בסיום הציל את מכבי

מאגי ובארלו סחפו את מכבי ת"א להצגה נפלאה במחצית הראשונה — 42:52 ● לאחר ההפסקה הפכו גאליס ויאנאקיס ל־69:74 לאריס ● הסיום היה שייך למאגי ודניאל

מאת ישראל פז

קווין מאגי היה אמש גיבור־נצחון מכבי ת"א בדו־קרב המרתק והמסמר בבית־הגמר בגביע־אירופה, כאשר 12 שניות לסיום קטף כדור, קלע סל וסחט עבירה והותיר את אריס סלוניקי, העקשנית והשאפתנית על הקרשים — 91:95.

היוונים „הוציאו לנו את הנשמה" עד שראינו את שחקני מכבי ת"א צוהלים. היוונים — אמרנו. אבל כל משחקה של אריס נע סביב שחקן ששמו ניקוס גאליס. לעתים נדמה שכל השאר הם „פועלים שחורים". גאליס הוא לא מנהיג. הוא סוליסט. כשהכדור בידו לא רואה את חבריו ומחפש את הדרך לסל. למרות חילופי שיטות השמירה עליו שנקט מאמן מכבי ת"א, ראלף קליין, אי אפשר היה להוציא את גאליס משווי־משקלו. במו־ידיו הוליך כבר את אריס ליתרון 5 נקודות, אך בסיום הצליחה התקפת מכבי ת"א — שהיתה חלשה במחצית השנייה — לסחוט את הנצחון. ממש בשיניים.

אגרוף — וטירוף

היה זה קרב גדול. אחרי נצחון־הנקודה על ברצלונה לפני שבועיים כבר אי־אפשר לומר כלום את דרמה. בכל זאת היה מאבק־אדירים. לרבבת הצופים שמילאה את היכל־הספורט ביד־אליהו לא היה משעמם אף לרגע. היוונים סיפקו לא מעט „חוויות". הספסל מסלוניקי השתולל. המאמן יאניס יואנידיס אפילו הסיר את מקטורנו ושיגר אגרוף לחזהו של הכדורסלן הצעיר ליפרידיס, שנותר המום. אבל נראה כי זו „שיטה פסיכולוגית" אצל היוונים, שכן לאחר־מכן נכנסו שחקניו ל„טירוף" ממש, והרסו לחלוטין את הגנת מכבי ת"א.

אריס מתבססת על גאליס, שחקן שהוא תופעת־טבע. כשהכדור בידו הוא הולך לסל בהטעיות, לעתים ממש אומנותיות. אינו חושש משחקנים העולים עליו בגובה. קולע מעל ענקים תוך כדי שהיה נפלאה באוויר.

גם יאנאקיס היה מעולה, וכל אימת שהיה חופשי זרק את הכדור מטווחים שהעניקו ליוונים סלי 3 נקודות.

הקברי וילצר, שחקן־התיגבור של אריס, היה טוב בהגנה. בהתקפה לא פעל כמו שצריך לעשות ענק כמוהו (2.13).

כל היתר היו חלשים, כולל היוגוסלבי סובוטיץ' ושחקני נבחרת יוון, פיליפו ורומנידיס. עובדה, גאליס ויאנאקיס קלעו 72 נקודות מתוך 90.

מכבי ת"א שיחקה כהלכה במחצית הראשונה. משחקה שוטף. כל החטאה יוונית נסתיימה בהתקפה מתפרצת של מכבי ת"א. קווין מאגי וקן בארלו היו מצויינים במחצית זו. השניים (מאגי 25 ובארלו 16) קלעו 41 מתוך 52 הנקודות של קבוצתם. נוסף להם שיגר מיקי ברקוביץ „אסיסטים" מצויינים.

ההתקפה נחלשה

בהפסקה נראה היה נצחון ישראלי ברור. אבל מי מכיר את היוונים, את העקשנות שלהם ויכולת הלחימה, עדיין חשש. ואכן, עם פתיחת המחצית השנייה היתה כבר התמונה שונה. היוונים נכנסו לאקסטזה, והתקפת מכבי ת"א נחלשה מאוד, והפער לא רק שהצטמצם אלא שהיוונים רכשו יתרון של 5 נקודות. ואז החלה ההתעוררות הגדולה של מכבי ת"א, לא מעט בזכות לחימתו של מוטי דניאל, שהכניס „פילפל" למשחק ההתקפה של קבוצתו. מאגי נסחף בהתלהבות של דניאל, בעוד שבארלו נותר בצל. וכך נחלצה מכבי ת"א מעמדה נחותה — וניצחה.

מכבי ת"א עברה מכשול גבוה בבית־הגמר. אריס השאפתנית מתחה את האלופה הישראלית עד לשניות הסיום ממש. אמנם נצחון־בית אך בבית־הגמר האירופי גם הוא חשוב, שכן כל הפסד ביתי עלול להרחיק את הקבוצה מארבע הראשונות העולות לפליי־אוף.

אריס סלוניקי לימדה את כולנו כיצד לא להישבר. היו דקות שמכבי ת"א שעטה קדימה, ויצרה הפרש של 10 נקודות, אבל היוונים לא ויתרו ובהתלהבותם לא היו רחוקים מנצחון.

צמד השופטים, זרר מאנגליה ופויגר מאוסטריה, העביר איכשהו את המשחק ללא בעיות מיוחדות. יש רק לגנות את אותם צופים המתפרחחים ביציעים ומטילים שקיות אשפה לעבר המגרש. זה עלול לעלות לנו ביוקר.

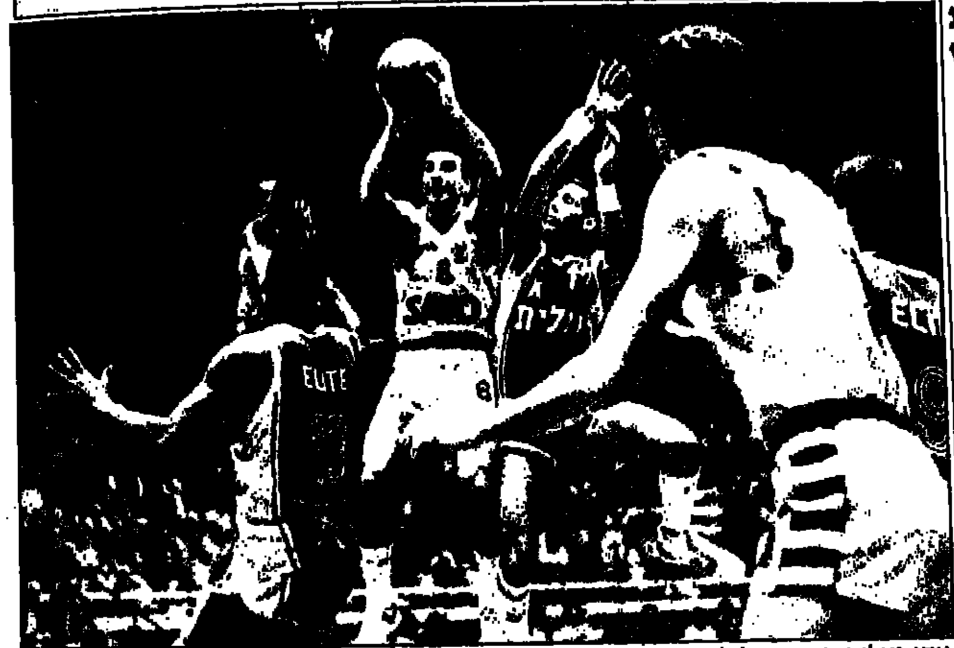

ניקי גאליס מנתר מעל לג'מצ'י, סימס ומאגי בדרכו לסל במשחק המרתק אמש (תצלום: אריה קנפר)

נדנדת הסלים של מאגי וגאליס

כדורים חוזרים), השלימו רק חמישייה.

מכבי ת"א פתחה את המחצית הראשונה במהירות תוך שניצלה התקפות מתפרצות. בדקה ה־5 — 10:16 ו־19:29 כעבור 12 דקות. מאגי ובארלו הגנו מתחת לסל אריס ובמחצית — 42:52.

עד לדקה ה־30 הוליכה מכבי ת"א. בדקה זו צימק גאליס הכל־יכול לנקודה — 68:69, וחמש וחצי דקות לסיום 69:74 ו־74:78 לזכות אריס. אז באו הדקות הנפלאות של מאגי ודניאל שהביאו את הנצחון — 91:95.

אלופות

מאת יצחק וימרוף

חמש דקות לסיום הוליכה אריס — 74:78. מוטי דניאל, בסל של 3 נקודות, הצליח לצמק עד כדי נקודה — 77:78. דניאל, בסל נוסף, הצעיד את מכבי ת"א ליתרון — 80:81 וסימס, בסל של 3 נקודות, מול צליפות של יאנאקיס, מאותו טווח השבו את המשחק שקול — 88:88. ג'מצ'י קבע — 88:90, אך גאליס חישוה ל־90:90.

הדרמה הגדולה החלה כאשר הלוח הורה על דקה ו־8 שניות לסיום. מוטי דניאל, מגורמי הנצחון, פרץ כטנק לסל וקלע — 90:92, הקברי וילצר הצליח לקלוע נקודת־עונשין 45 שניות לסיום — 92:91.

כשנותרו 12 שניות לסיום הימר דורון ג'מצ'י על זריקה, למרות שלא היה במצב קליעה נוח. שעון 30 השניות תם ודורון נאלץ לזרוק. הכדור פגע בטבעת. למזלו של ג'מצ'י, ולמזלה של מכבי ת"א, היה במקום קווין מאגי. מאגי השתלט על הכדור החוזר, התרומם לסל ובקור־רוח השחילו לטבעת וגם סחט עבירה, שגם אותה ניצל — 91:95.

גאליס ניסה לזרוק והחטיא. ההיכל צהל. מכבי ת"א ניצחה.

אמש היה זה הלילה של שחקני־הפנים של מכבי ת"א: קן בארלו וקווין מאגי. מאגי, שהיה יציב בשתי המחציות, היה בערב גדול: 14 כדורים חוזרים (7 בהגנה ו־7 בהתקפה) בתוספת 36 נקודות (25 במחצית הראשונה). קן בארלו היה מצויין במחצית הראשונה עם 16 נקודות, ובשנייה נעלם כמעט כליל — רק 3 נקודות.

דורון ג'מצ'י התעורר בסיום, ואילו מיקי ברקוביץ היה „המבשל" במכבי ת"א במחצית הראשונה, כששיגר 6 „אסיסטים" מצויינים, שנסתיימו בסלים וגם הוסיף 12 נקודות. מוטי דניאל האיש של מכבי למשימות מיוחדות, ניסה גם הוא לשמור על גאליס תאיום, ולא בהצלחה, כמו היותר: סימס, ליפרן, אריאסטי. בהתקפה גילה דניאל תעוזה כשקלע 10 נקודות במחצית השנייה.

מכבי ת"א פגשה קבוצה של שני שחקנים. גאליס זרק לסל מכבי 30 פעם ודייק ב־17 (סל אחד של 3), ובעונשין 9 מ־11. חברו יאנאקיס, עם 28 נקודות (6 סלי 3), היו המוציאים והעיקריים לפועל. יתר חבריהם, לבד אולי מהקברי וילצר שלחם בהגנה (8)

המשחק במספרים

מכבי תל־אביב 95 (52)

	קליעות־שדה	3 נקודות	עונשין	ריבאונד	נקודות
קווין מאגי	22־15	0־0	7־6	14	36
קן בארלו	13־9	0־0	2־1	12	19
דורון ג'מצ'י	10־6	2־0	2־2	6	14
מיקי ברקוביץ	9־4	3־1	1־1	2	12
מוטי דניאל	3־2	2־1	4־3	2	10
ווילי סימס	4־1	2־0	3־2	3	4
סך הכל	61־37	9־2	17־15	88	95

אריס סלוניקי 91 (42)

	קליעות־שדה	3 נק'	עונשין	ריבאונד	נקודות
גאליס	30־17	3־1	12־9	2	44
יאנאקיס	8־4	10־6	2־2	5	28
וילצ'ר	7־3	0־0	6־3	8	9
סובוטיץ'	11־3	3־0	5־1	4	7
רומנידיס	2־1	0־0	0־0	2	2
ליפרידיס	3־0	0־0	2־1	9	1
סך הכל	61־28	10־7	27־16	30	91

ברצלונה נוצחה בקלן 103:98

ברצלונה הספרדית נחלה הפסד שלישי רצוף כשנוצחה אמש בקלן ע"י אלופת גרמניה, סאטורן — 103:98 (55:49). יקל קלע 30 נקודות לסאטורן. סיביליו 25 ונוריס 24 הירבו לקלוע לברצלונה.

● פרטיזן בלגראד — אורתז 81:94, לאחר 50:56 לצרפתים במחצית.

● טרסר מילאנו — רן־בוס הולנד 92:96.

משחקי השבוע הבא: יום רביעי: רן־בוס — אורתז; ברצלונה — פרטיזן בלגראד; יום חמישי: מכבי ת"א — טרסר מילאנו; אריס סלוניקי — סאטורן קלן.

ה ט ב ל ה (אחרי שלושה מחזורים)

1.	קלן	3	281־300	5
2.	פרטיזן	3	288־270	5
3.	מכבי ת"א	3	301־305	5
4.	טורסר	3	277־267	5
5.	אריס	3	269־272	5
6.	אורתז	3	281־272	4
7.	רן־בוס	3	300־289	4
8.	ברצלונה	3	300־293	3

● טניס

וידנפלר ניצח סוביטי במיאמי־ביץ'

הטניסאיות הישראליות העפילו לרבע־הגמר בתחרות הגדולה במיאמי־ביץ', ארה"ב, על שם „אורי הרי".

דליה קוריאט זכתה בשני נצחונות, כשגברה על קטנצה קוקו ממינלגר — 2:6, 1:6, ועל מרטה סטרלנר, המדורגת מספר 2 בשבדיה — 3:6, 2:6. יעל סגל העפילה גם היא לרבע־הגמר. היא גברה על קרולין וייר, אלופת הולנד — 1:6, 2:6, ועל השבדית יונרוס — 5:7, 0:6. הגית אוחיון נוצחה על־ידי דרנדה מצ'ילה — 6:4, 6:1.

רביב וייבנפלד היה היחיד בין הבנים שניצח. הוא גבר על מבח סגראבן מברית־המועצות — 3:6, 4:6. גועו ברנשטיין ואורי וינברג נוצחו בסיבוב הראשון.

● פאולו רוסי, כוכב נבחרת איטליה, שהעניק לה את הגביע העולמי לפני חמש שנים הודיע אתמול על פרישתו מכדורגל.

הפועל ת"א תשחק מחר בגליל במשחק ליגה שהוקדם

● כדורסל

במשחק צמרת במחזור ה־10 בליגה הלאומית בכדורסל בין קבוצות הפועל תל־אביב והפועל הגליל־העליון ייערך כבר מחר ב־8 בכפר־גלעדי. המשחק הוקדם בגלל משחקי שתי הקבוצות בשבוע הבא בגביעי־אירופה.

שחקני הגליל מעודדים מנצחונם המזהיר השבוע בבלגיה (57:83) בגביע אירופה יעשו מאמץ עליון לנצל את ביתיותם מול הפועל ת"א חסרת היציבות.

קרית־אתא — וייבודינה מחר בגומלין

משחק־הגומלין בסיבוב השני בגביע־הקונפדרציה בכדורעף בין קבוצות הפועל קרית־אתא ווייבודינה נובי־סד ייערך מחר ב־7.30 באולם החדש בגבעת־הרקפות בקרית־אתא. במשחק הראשון ניצחו היוגוסלבים ללא מאמץ — 0:3.

מחזור בליגה לנשים

מחזור מלא יהיה מחר בליגה הלאומית לנשים בכדורעף. המשחקים: הפועל בת־ים — קרית־חיים (7); הפועל עין־המפרץ/עמק־חפר — הפועל כפר־סבא (7); הפועל שער־הנגב — הפועל איחוד עירון (8); אס"א באר־שבע — אליצור יבנה (8.30).

● במשחק־דחוי בליגת הכדורעף לנשים ניצחה קבוצת הפועל עין־המפרץ באולמה את אס"א באר־שבע — 1:3 (13:15, 15:4, 12:15, 20:18). המשחק נמשך שעתיים. והשחקנית הטובה במגרש היתה יפעת בלוך מעין־המפרץ.

● כדוריד

מחר: דרבי כדוריד בראשל"צ

מוליכת הטבלה הלאומית בכדוריד, מכבי ראשל"צ, תארח מחר ב־7.30 באולמה את הפועל ראשל"צ בדרבי־פסגה. המשחק יהיה במחזור ה־9 בליגה הלאומית והוא נדחה מאמצע השבוע. מכבי ראשל"צ טרם נוצחה העונה. ישפטו דני נוטמן ונחום זכצקי.

● תקרדיות. המחזור הראשון בליגה הארצית בהרמת־משקלות ייערך מחר ב־10 במתנ"ס תל־כביר.

● אליפות הפועל בהיאבקות לקרטים, סגנון סאמבו, תיערך מחר ב־10 באולם הפועל בנס־ציונה.

● אליפות הפועל לנוער בטניס־שולחן תתקיים מחר ב־9.30 בבוקר באולם הפועל ראשון־לציון.

בפתיחת הסיבוב השני בליגה הלאומית — מחר

חמש הראשונות בחוץ

מכבי נתניה תשחק בשכונת התקוה; הפועל ת"א בבאר־שבע; כפר־סבא בפ"ת; מכבי ת"א וביתר ת"א בבלומפילד ★ ארבע האחרונות במאבקים בינן לבין עצמן: מכבי חיפה — חולון; לוד — מכבי פ"ת (היום)

חמש הראשונות בטבלת הליגה הלאומית בכדורגל יפתחו מחר את משחקי הסיבוב השני במשחקי־חוץ. במחזור ה־14 תשחק מכבי נתניה בשכונת־התקוה נגד בני־יהודה ת"א; הפועל ת"א תדרים לבאר־שבע; הפועל כפר־סבא תתמודד בפ"ת עם הפועל פ"ת; מכבי ת"א, נגד שמשון ת"א וביתר ת"א, נגד בית"ר ירושלים, בבלומפילד.

שני המשחקים הנוספים יהיו בין ארבע האחרונות בטבלה: בקרית־אליעזר תארח מכבי חיפה את הפועל צפריירים חולון, ובלוד יתמודדו כבר היום קבוצות הפועל לוד ומכבי פ"ת.

● חיים קשים צפויים מחר למובילה, מכבי נתניה, שתבוא לאיצטדיונה החדש של בני־יהודה ת"א. המארחים, שהפתיעו בשבת בנצחון גבוה על הפועל כפר־סבא (0:3), ינסו להפתיע גם את הנתנייתים המצטיינים. מאבק סתות, שעשוי להיות מלהיב. בסיבוב הראשון — 0:1 למכבי נתניה. ישפוט: יצחק בן־יצחק.

● משחק קשה צפוי גם לשנייה בטבלה, הפועל ת"א, שתתמודד בבירת הנגב עם הקבוצה הצעירה והשאפתנית של הפועל באר־שבע. כדורגלני הפועל ת"א יצאו בעבר לרוב בשלום מהאיצטדיון בבאר־שבע אולם נראה שהפעם יהיו מרוצים גם מתוצאת תיקו, כמו בסיבוב הראשון — 0:0. באר־שבע תשתדל לנצל את ביתיותה ולנצח. ביום טוב היא מסוגלת לכך. ישפוט: יוסף דיאמנט.

● מאבק־צמרת יהיה בפ"ת, בין קבוצות הפועל כפר־סבא (3) והפועל פ"ת (6). שתי נקודות מפרידות בין היריבות, שנוצחו בשבת (כפר־סבא בשכונת־התקוה 3:0 והפועל פ"ת במגרשה ע"י הפועל ת"א 1:0). המארחים מהפועל פ"ת יעשו כל מאמץ לגמול לכפר־סבאים שניצחו בסיבוב הראשון — 0:1. ישפוט: אריה פרוסט.

● בראשון משני המשחקים בבלומפילד, ב־12.30, ייערך דרבי תל־אביבי זוטא בין מכבי ת"א ושמשון ת"א. חניכיו של המנהל גיורא שפיגל ממכבי ת"א חסרים יציבות. גם שמשון נוטה לקיצוניות במשחקה. בסיבוב הראשון ניצחה מכבי ת"א 1:2. הפעם קרב שקול עם יתרון למכבי ת"א בהתקפה. ישפוט: צבי שריר.

● בסיבוב הראשון הפתיעה בית"ר ת"א בנצחון על האלופה, בית"ר ירושלים 1:2. מחר, במשחק השני בבלומפילד, ישתדלו הירושלמים לחזור למיטבם לאחר שכשלו בשבת נגד קבוצת־התחתית של מכבי פ"ת (2:1). בית"ר ת"א היא קבוצה שאינה נוטה לוותר. היא תבקש להפתיע שוב את האלופה. ישפוט: חיים ליפקוביץ.

● הקבוצה המאכזבת של מכבי חיפה, שמצבה בתחתית הטבלה רחוק, תשתדל להותיר מחר את הנקודות באיצטדיון בקרית־אליעזר כשתארח את הפועל צפריירים חולון. האורחים מחולון ניצחו בסיבוב הראשון את מכבי חיפה 0:1 — והיה זה נצחונם היחיד בכל הסיבוב. תהיה זו הפתעה גדולה אם חולון תחזור הביתה גם עם נקודת־ליגה אחת. ישפוט: יעקב שיינר.

● קרב־תחתית נוסף ייערך כבר היום בלוד (2), בין קבוצות מכבי פ"ת (12) והפועל לוד (14, אחרונה). לוד לא ניצחה לאורך כל הסיבוב וגם הפעם תתקשה לעשות זאת מול קבוצה פתח־תקואית מתאוששת, בניצוחו של המאמן צבי רוזן, בעונה שעברה מאמן... הפועל לוד. בסיבוב הראשון — 1:1. ישפוט, עוזיאל בן־יצחק.

משחקי השבת, לבד מהמשחק הראשון בבלומפילד, יהיו ב־2.30.

הטבלה הלאומית (לאחר 13 מחזורים)

1.	מכבי נתניה	15־28	28
2.	הפועל ת"א	9־12	25
3.	הפ. כפר־סבא	12־16	21
4.	מכבי ת"א	14־23	20
5.	בית"ר ת"א	12־15	19
6.	הפועל פ"ת	15־15	19
7.	בית"ר י־ם	20־21	18
8.	שמשון ת"א	9־11	17
9.	הפ. ב"ש	10־11	17
10.	בני־יהודה ת"א	8־11	16
11.	מכבי חיפה	14־13	11
12.	מכבי פ"ת	20־11	11
13.	הפועל חולון	11־6	10
14.	הפועל לוד	33־10	5

משחקי המחזור

היום: ● הפועל לוד — מכבי פ"ת.

מחר: ● מכבי חיפה — הפועל חולון. ● בית"ר י־ם — בית"ר ת"א. ● שמשון ת"א — מכבי ת"א. ● הפ. באר־שבע — הפ. ת"א. ● הפועל פ"ת — הפ. כפר־סבא. ● בני־יהודה — מכבי נתניה.

בסרט המשחזר ועידת ואנזה

כיצד ישבו הקצינים הגרמנים סיפרו בדיחות ודנו בפתרון הסופי

ניו־יורק. — מבט חטוף על פרוטוכל ועידת ואנזה שיכנע את מפיק הסרטים מנפרד קוריטובסקי, שעליו להפיק סרט על נושא זה. הצופה בתיאור מזעזע זה של הפגישה, שנערכה ב־1942 כדי לתכנן את הרצח השיטתי של יהודי אירופה, חש שהדם קופא בעורקיו.

„לפני ארבע שנים הכנתי סרט אחר," אמר קוריטובסקי. „היה זה סרט תיעודי על משפט פושע־המלחמה הנאצי אייכמן בירושלים, 25 שנים אחרי המשפט. שוחחתי עם הרופא, הסוהר, החוקרים, השופט, הקורבנות. שעה שעסקתי במחקר ביד ושם, ראיתי את הפרוטוכל של ועידת ואנזה," סיפר. קוריטובסקי, יהודי, קרא את תיאור הוועידה, גילה את הרשימות המקוריות והחליט: „עלי להפיק סרט זה".

בסרטו, שהוצג לראשונה בחודש שעבר בניו־יורק, נעה מצלמה סביב שולחן הוועידה, שלידו יושבים קצינים גרמניים, המחליפים ביניהם בדיחות, ואגב כך הם מציעים הצעות שונות כיצד ניתן להשמיד יצורי־אנוש. „זה מסמך, זה שיחזור, שיחזור ישיר של מה שהתרחש במהלך שתי השעות האלה בברלין," אמר קוריטובסקי.

הסרט „ועידת ואנזה" הוא קלאוסטרופובי, השפעתו מושגת אך ורק במילים. אין בו אלימות מצולמת. יש להניח, שיזכה במספר צופים מינימאלי. אך הסרט כבר הוקרן בהצלחה בקנדה, יפאן ודרום־אמריקה וגם במרכז של שיקאגו, סקוקי, שבו מרוכזת אחת הקהילות הגדולות ביותר של ניצולי השואה בארה"ב.

„השחקן שגילם את דמותו של אדולף אייכמן — גרד בוקמן — בא אלי במהלך צילום הסרט" — סיפר קוריטובסקי — „ואמר לי, ,האם אתה יודע שאינני יכול לישון בלילות?' שאלתי אותו למה, והוא השיב, ,מפני שבכל לילה אני חושב שאני אייכמן, ולכן אינני יכול לישון.' הוא שאל אותי, ,למה אתה עושה סרט זה?' ואני אמרתי, ,אתה יודע למה? כדי שלא תוכל לישון.' או ידעתי שאני עושה את הסרט הנכון." (עי"ר)

הרצוג בלונדון — ייפגש עם המלכה וגב' תאצ'ר

מאת דפנה ורדי, כתבת „על המשמר" בבריטניה

לונדון. — נשיא המדינה, חיים הרצוג, פתח אתמול את ביקורו בבריטניה בארוחת־ערב חגיגית עם חברי „אגודת בריטניה־ישראל", לציון היובל להצהרת בלפור. באירוע זה העלה הנשיא על נס את חלקה של הקהילה היהודית בבריטניה בהצהרת בלפור, שהוליכה להקמת מדינת ישראל.

„אפילו להט המאבק (במנדט הבריטי) לא מחה את הכבוד הרב שלנו לעקרונות ולערכים של התרבות הבריטית," אמר הרצוג.

ביקורו של הנשיא יימשך שבוע ימים, ובמסגרתו הוא יקבל תואר „שופט כבוד" ב„לינקולן אין" ותואר חבר כבוד באוניברסיטת לונדון, שבה למד.

הנשיא ייפגש עם המלכה ויהיה אורח ראש הממשלה מרגרט תאצ'ר לארוחת־צהריים רבת־משתתפים, שתתקיים זמן קצר אחרי פגישתה עם שר החוץ האמריקני, ג'ורג' שולץ.

ג'יינס: ישראל נטלה על עצמה סיכון גדול כאשר נטשה „הלביא"

לונדון. — ישראל קיבלה על עצמה סיכון גדול, כאשר החליטה לנטוש את התוכנית היקרה לייצר את המטוס „לביא" ולרכוש במקום זאת מטוסים אמריקניים — קובע עורך „ג'יינס, כל מטוסי העולם", ג'ון טיילור, במהדורה חדשה שיצאה אתמול לאור.

„אומה, המנהלת מריבות בינלאומיות השנויות במחלוקת, כפי שעושה ישראל, מקבלת על עצמה סיכונים גדולים, כאשר היא סומכת על מטוסי־קרב הנרכשים בחו"ל" — קובע טיילר, בהקדמה לספר־עזר זה לשנים 1987־1988.

„יכולתה לנהל מערכה ממושכת תהיה תלויה מעתה בהחלפת ציוד שהושמד ובהספקת חלפים מבחוץ, שעליהם אין לה שליטה" — מציין טיילר.

התקדמות בבריה"מ

להלן כותב העורך, כי בריה"מ השיגה התקדמות משמעותית בקידום עוצמתה האווירית ופיתחה מטוס־קרב מדור חדש, בעל ביצועים המשתווים לאלה של המטוסים הטובים ביותר במערב.

„יהיה זה מוטעה מצד נאט"ו להאמין, שכוחות הברית המערבית עדיין עליונות ברורה בכוח־אווירי קונוונציונלי" — כותב העורך. הוא מציין, כי שעה שממשלות מערביות מחפשות דרכים לחדש את חילות־האוויר שלהן בדרך הזולה ביותר, יצרה מוסקווה יחידות חדשות להגנה להתקפה אווירית, המקדימות בדרך רות את אלה שהוחלפו.

טיילר מזכיר גירסה מתוקנת של מטוס היירוט הסובייטי „סו־27", כדוגמה להתקדמותה של בריה"מ במישור זה, ומציין, כי המטוס החדש אינו נופל בביצועיו מהמטוסים הטובים ביותר שבידי המערב. יתר על כן, הטייסים הקרביים של בריה"מ החלו להפגין חוצפה ובטחון עצמי, שתוארו עד כה כתכונות המאפיינות את טייסי המערב, ואין לזלזל בהם כיריבים — כותב העורך. (עי"ר)

צרפת מספקת מטוסים לעירק למרות העיסקה עם טהרן

מאת ארנון יפה, כתב „על המשמר" בצרפת

פאריס. — צרפת מספקת מטוסי „מיראז' פ־1" חדשים לעיראק, חרף עיסקת בני־הערובה עם טהראן. העיסקה כוללת מטוסי מיראז' להחלפת מטוסים שאבדו לחיל־האוויר העיראקי.

בפאריס ובטהראן כאחד מושמעת ביקורת על העיסקה. הנשיא מיטראן עצמו ציווה אתמול, במהלך ישיבת הממשלה, על שר הפנים פסקואה, להציג לו את כל הפרטים על גירוש 21 איראנים חברי „מוג'אהדין". 14 איראנים גורשו ביום ג' לגאבון ושבעה נעצרו. אחרים גורשו לעיראק. הגירוש תואר כחלק מן העיסקה.

פסקואה הכחיש, בשיחה עם עיתונאים, כי שלושת בני־הערובה האחרונים — שני דיפלומטים והעיתונאי ז'אן פאול קופמן, „יהיו בבית לפני חג המולד".

הגירוש גירושם של מתנגדי חומייני הוצג כבלתי־חוקי, מאחר שהאיראנים המגורשים היו בעלי מעמד של פליטים פוליטיים. עוד לפני שהיה סיפק בידיהם לפנות לערכאות משפטיות, כבר הוכלו אל המטוס.

עליטי החוקה הצרפתית, חייבת הממשלה להעניק מקלט מדיני לפליט פוליטי. ראש ועדת האו"ם לפליטים דרש ממשרד החוץ הצרפתי לקבל פרטים על סיבת גירוש האיראנים.

אין הבדל גדול

פסקואה מסר באסיפה הלאומית, כי „המוג'אהדין" הקים בפאריס מטה של אירגון־מחתרת, להכנת פעולות טרור. הוא האשים את האירגון בסחיטת כספים מגולים איראניים. אכן, אנשי המוג'אהדין אינם מלאכים. זה אירגון פאשיסטי, הסוגד למנהיגו מסעוד רג'אווי. אין הוא שונה בהרבה מהמשטר האיסלמי בטהראן. ההבדל היחיד, הוא, שארגון זה אינו רק איסלמי, אלא גם מרקסיסטי.

בחירות כלליות בהאיטי

פורט או פרינס. — מועצת השלטון בהאיטי הודיעה על עריכת בחירות כלליות במדינה ב־17 בינואר.

הבחירות הקודמות, שעמדו להיערך ב־29 בנובמבר, בוטלו בעקבות מעשי־הטבח שביצעו כנופיות מזויינות של תומכי דיבאליה. באותו יום נהרגו לפחות 24 אנשים ו־74 נפצעו.

לאחר ביטול הבחירות, הדיחה מועצת המימשל את ועדת הבחירות הזמנית וביטלה את חוק הבחירות. (עי"ר, ועי"צ)

מונטאן עומד להודיע על מועמדותו לנשיאות?

פאריס. — השמועות גוברות, שחקנה הנערץ ביותר בצרפת, איב מונטאן, מתכוון להציג בשנה הבאה את מועמדותו בבחירות לנשיאות. מונטאן, בן 65, עומד להופיע מחר בתוכנית טלוויזיה, השמורה בדרך כלל לפוליטיקאים, אך הוא סירב לאשר או להכחיש ידיעות, כי ינסה ללכת בעקבותיו של רונלד רייגן — שחקן שהיה לנשיא.

המראיינת שלו בתוכנית זו, אן סינקלר, אמרה: „תוכן השיחזור סודי ביותר ואינני יכולה לומר דבר על האפשרות שיכריז על עצמו כבעל מעמד."

מונטאן, אוהד מאוכזב של הקומוניזם, שזכה במוניטין כמגן מעמד הפועלים וזכויות־האדם ברחבי העולם, אמר בראיון ביומי אשתקד, כי הוא עשוי להציג את מועמדותו לנשיאות.

העתון „לה פארסיין" כתב אתמול, כי 29 אחוז מהצרפתים יהיו מוכנים להצביע בעד מונטאן. אם אכן צפויים לו 29 אחוז מהקולות, הוא יהיה מתחרה של ממש לאישים פוליטיים ידועים, כגון ראש הממשלה שיראק וראש הממשלה לשעבר בארר, שיציגו כנראה את מועמדותם לנשיאות.

המועמד העיקרי הוא הנשיא הסוציאליסטי הנוכחי, פרנסואה מיטראן, אך הוא עדיין לא הודיע רשמית שאכן יתמודד. (עי"ר)

זכו בפיס

בהגרלת רב־פיס של מפעל הפיס מס. 50/87 שהתקיימה ביום 10/12/87 זכו הכרטיסים הבאים: ב„וילה + וולוו" זכה המספר 492191. בסך — 10,000,00 ש"ח זכו המספרים 022273; 03741; 215269; 865311; 405414; 698414; 721807; 816153.

בסך — 1,000,00 ש"ח זכו המספרים: 007947; 038489; 050715; 057380; 058654; 069805; 073723; 096544; 112472; 118224; 137678; 155593; 180605; 194881; 195416; 212769; 213355; 241242; 241299; 259461; 265243; 267057; 297086; 322180; 364727; 414526; 419437; 445379; 458087; 467385; 473281; 483943; 499607; 507630; 522480; 527329; 527756; 534959; 545285; 577979; 601229; 607555; 628428; 628693; 647935; 655338; 663627; 677098; 682440; 702709; 702825; 715257; 721391; 724966; 744324; 791289; 795275; 802445; 808911; 812147; 836599; 854385; 888551; 894350.

בסך — 200,00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 0424; 1884; 4591; 6085.

בסך 100,00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 787; 619.

בסך — 25,00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 551; 012; 818; 91.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 1, 2, 5, זכו בסך של 2.50 ש"ח.

מחר הגרלת משחקי הגביע העולמי בציריך

גרמניה, ספרד, אנגליה, ברה"מ, דנמרק, בלגיה וצרפת — בראש

פיפ"א, ההתאחדות הבין־לאומית בכדורגל, הודיעה אמש על הדירוג לקראת ההגרלה שתיערך מחר למוקדמות משחקי הגביע העולמי, שיהיו ב־1990 באיטליה.

המדורגות ראשונות בין 32 ההתאחדויות האירופיות הן: מערב גרמניה, ספרד, אנגליה, ברית־המועצות, דנמרק, בלגיה וצרפת. ראשונות בדרום־אמריקה: ברזיל, פאראגוואי ואורוגוואי.

הטורניר המוקדם יחל באביב הבא, וכוונת הדירוג היא להבטיח, שהמדורגות ראשונות ישובצו בבתים שונים, וכך יווצר איזון מסויים בין הטובות יותר והטובות פחות בכל בית.

לאירופה מובטחות 14 קבוצות במשחקי הגביע באיטליה, כולל המארחת; דרום־אמריקה תשלח שלוש נבחרות לפחות, אחת מהן האלופה המגינה על כתרה, ארגנטינה, וייתכן שיובטח מקומה של נבחרת רביעית מחלק זה של העולם, במשחק „פליי־אוף" בין נבחרת דרום־אמריקנית לבין המנצחת בבית האוקיאני (הבית הישראלי).

לאסיה מובטחים שני מקומות; לצפון ומרכז אמריקה ולקאריבים שני מקומות ולאפריקה שניים.

התוכנית כולה תובא היום לאישור הוועד הפועל של פיפ"א. (איי.פי)

נצחונות לקאנטו ולבולוניה בבתים הישראליים בקוראץ'

קוראץ'

קבוצת ארקטנס מקאנטו זכתה בנצחון ביתי על קבוצת יוגופלסטיקה סטליט — 76:93, בבית בו משחקת הפועל ת"א ברבע־הגמר בגביע־קוראץ' בכדורסל.

היוגוסלבים הוליכו במחצית 44:52. טרנר קלע 33 נקודות לקאנטו, ריכה 19 ודרוזה 18. ביוגופלסטיקה סטליט, שתארח בשבוע הבא את הפועל ת"א, הצטיינו ראדה, שקלע 24 נקודות וכן איוונוביץ — 20; סאביץ' 11 ושקיץ' 10.

טבלת הבית

1.	קאנטו	2	153־187	4
2.	הפועל ת"א	2	190־180	3
3.	יוגופלסטיקה	2	176־162	3
4.	סרגוסה	2	189־179	2

במונקו, צרפת, בבית אחר ברבע־גמר קוראץ', בו משחקת אליצור נתניה, ניצחה קבוצת דייטור בולוניה את מונקו — 86:94 (46:52).

טבלת הבית

1.	ריאל מדריד	2	129־156	4
2.	בולוניה	2	162־156	3
3.	מונקו	2	176־174	3
4.	אלי. נתניה	2	168־149	2

במשחק נוסף בקוראץ' ניצחה ציבונה זאגרב את ראסינג פאריס — 64:81 (41:42). פטרוביץ קלע 27 נקודות לציבונה; שוטיקאנין 25 ווארקוביץ 12. לראסינג: סטפי 19; ג'קסון 14; הארדי 10 ודוויסון 10.

הלייקרס והסלטיקס נוצחו

אלופות האן.בי.איי., לוס־אנג'לס לייקרס ובוסטון־סלטיקס, נוצחו אור לאתמול. הלייקרס נוצחה בוואשינגטון על־ידי הבולטס — 112:120, לאחר הארכה, ובוסטון הפסידה בדנבר לנאגטס — 119:124.

תוצאות נוספות: הפיניקס — אטלנטה 117:105; גולדן סטייט — קליבלנד 113:112; דאלאס — סאקרמנטו 125:98; פילדלפיה — פורטלנד 94:86.

* במשחק קדם־אולימפי בכדורגל, שנערך באנקרה ניצחה בולגריה את תורכיה — 0:3.

גם בארצית ישחקו ארבע הראשונות בחוץ

● ארצית

גם בליגה הארצית בכדורגל, כמו בלאומית, יפתחו המובילות את משחקי הסיבוב השני במשחקי־חוץ. אלופת הסיבוב, הפועל ירושלים, תקיים מחר משחק צמרת ברמת־גן נגד הפועל רמת־גן.

בסיבוב הראשון נאלצו שחקני הבירה להתאמץ בימק"א כדי לגבור על הרמת־גנים 0:1. הפועל רמת־גן תיכנת להיזהר במיוחד מחלוצה לשעבר, יעקב (שוקו) גומרר, מלך־השערים בליגה הארצית, המשחק בהפועל ירושלים.

● גם לשנייה בטבלה, הפועל חיפה, צפוי מחר מאבק קשה בחולון, נגד הפועל בת־ים, המשתדלת להתאושש ולפרוץ קדימה. בסיבוב הראשון — 0:1 להפועל חיפה.

● השלישית, הפועל טבריה, תתמודד מחר בעכו עם הפועל עכו, סגורת הטבלה, עדיין ללא נצחון. תהיה זו הפתעה אם טבריה לא תנצח. בסיבוב הראשון — 1:0 לטבריה.

● הרביעית, מכבי יבנה, תשחק מחר בחוץ, ברחובות, עם מכבי שעריים, המנסה להימלט מהתחתית. יבנה טובה יותר. שעריים — ביתית. בסיבוב הראשון — 1:2 ליבנה.

● כדורגלני מכבי יפו ישתדלו לנצל היום את מגרשם כדי להנחיל להכח רמת־גן הפסד תשיעי רצוף. סיכוייהם לכך טובים. בסיבוב הראשון — 0:0.

● מאבק מעניין יהיה מחר ביהוד בין קבוצות הפועל יהוד ומכבי רמת־עמידר. יהוד עדיפה אבל עמידר מסוגלת להתעלות. בסיבוב הראשון — 1:1.

● דרבי של השומרון בליגה הארצית ייערך מחר בנתניה, בין קבוצות בית"ר נתניה מהתחתית והפועל חדרה ממרכז הטבלה. בסיבוב הראשון — 1:1.

הטבלה הארצית (לאחר 13 מחזורים)

1.	הפועל ירושלים	14־28	31
2.	הפועל חיפה	11־16	27
3.	הפועל טבריה	21־27	24
4.	מכבי יבנה	13־18	24
5.	הפועל רמת־גן	13־14	21
6.	הפועל חדרה	19־21	19
7.	הפועל יהוד	20־21	18
8.	מכבי יפו	9־10	17
9.	הפועל בת־ים	14־11	15
10.	מכבי שעריים	12־14	13
—	מכבי עמידר	17־14	13
12.	הכח רמת־גן	13־15	13
13.	בית"ר נתניה	21־12	10
14.	הפועל עכו	20־6	5

● ליגה א'

במוקד: בית"ר רמלה בקרית־אונו

מיפגש פיסגה יהיה מחר במחזור ה־9 בליגה א', דרום, בכדורגל, כשהמובילה, בית"ר רמלה, תשחק בחוץ נגד הפועל קרית־אונו.

שאר המשחקים בדרום: לזרוס חולון — הפועל אשדוד; הפועל אשקלון — מכבי קרית־גת; הפועל רמת־השרון — הפועל מרמורק; הפועל דימונה — מכבי הרצליה; הפועל ראשל"צ — הפועל אזור; הפועל אור־יהודה — הפועל קרית־מלאכי; הפועל בית־שמש — הפועל רמלה.

מאבק קשה צפוי למובילה הצפונית, הפועל בית־שאן, שתתמודד בטירת־הכרמל עם הפועל המקומית.

שאר המשחקים בצפון: הפועל בני־שמרה — בית"ר חיפה; מכבי חדרה — בית"ר נהריה; מכבי אח"י נצרת — הפועל קרית־שמונה; הפועל טייבה — מכבי עוספיה; הפועל טירה — הפועל בני־נצרת; מכבי עפולה — הפועל קרית־אתא; הפועל רעננה — מכבי טמרה.

● בליגת העמקים בכדורגל, מחר: אלונים — הענבר תל־יוסף; גזית — בית־יוסף/ירדנה — גבע; חפציבה/בית־אלפא — הזורע; גבעת־עוז — בני־געודה; בני־ינון — אייל דמות־מנשה.

● בליגת עמק־הירדן בכדורגל, מחר: אשדות־יעקב איחוד — רמת־הגולן; כנרת — שער־הגולן; דגניה — תוקוק; אפיקים — מרום גולן; עובות פוריה — מעגן.

פרס: לסוריה אחריות מסויימת על אירועי ליל הגלשנים, למרות שהעמידה פני כיבשה

פרס הביע צער על כך שרייגן וגורבאצ'וב החמיצו הזדמנות לדון בוועידה בינ"ל

מאת יהודה צור, כתב "על המשמר"

סוריה מנסה להעמיד פני כיבשה תמה, ולהגיד לעולם שהיא אינה עוסקת עוד בטרור, אמר אתמול שר החוץ שמעון פרס במהלך ביקורו בקריית שמונה וביישובי הצפון. סוריה נושאת באחריות במידה מסויימת לאירועי ליל הגלשנים. סוריה ניסתה בשנה האחרונה להתנער מתדמיתה כמדינה המסייעת לטרור, ולדעתי התפקיד הראשון הוא להסביר שסוריה לא התנערה לחלוטין כפי שהיא טוענת, והיא עדיין מסייעת לטרור נגדנו אמר פרס.

לדברי פרס, ועידת הפיסגה הנערכת עתה בוושינגטון אין פירושה רגיעה באזורנו, משום שהסובייטים סיפקו באחרונה וממשיכים לספק נשק חדש לסוריה, אמר השר.

פרס הביע צער על כך שהפיסגה בוושינגטון לא שימשה גם כפתיחה לוועידה בינלאומית.

לא חושב שרייגן וגורבאצ'וב צריכים להחליט בשבילנו, אך הם יכולים להדליק אור ירוק למשא ומתן. פרס אמר שהוא עומד לחדש פעילותו המדינית בנושא זה. רייגן וגורבאצ'וב יכולים לסיים פגישתם בלי ועידה בינלאומית אך לנו אסור לשבת בחיבוק ידיים.

סגן ראש הממשלה הרגיש שב־5 חודשים שבין תום הפיסגה בוושינגטון לבין זו שתתקיים במוסקווה הוא ינסה להעלות רעיונות חדשים. אני חושב שלא רק חיוני אלא שאסור להפסיד את מה שכבר הושג ביחסים בינינו לבין העולם הערבי, אמר פרס.

הוועדים שליד מפ"ם: לשלם לכבאים ולמנוע שביתה כללית

מאת כתבנו

מועצת ועדי העובדים ליד מפ"ם, יצאה בהודעת תמיכה באיגוד הארצי של הכבאים, על גילוי הסולידריות שלו, עם הכבאים השובתים באיזור העמקים, עקב אי תשלום משכורתם בחודש האחרון.

מועצת הוועדים פונה לרשויות המוסמכות כדי שיעשו כל שבידם על מנת שמשכורות הכבאים תשולם עד היום בצהריים ובכך תמנע שביתה כללית של הכבאים, המתוכננת ליום א' הקרוב. "לא ייתכן שהכבאים יהיו בני־ערובה בידי מעסיקיהם בנושא השכר. גם כך קשה להם לגמור את החודש", אמר מישל אלמליח, יו"ר מועצת וועדי העובדים ליד מפ"ם.

שולץ ידווח לנאט"ו — גורבאצ'וב לברית ורשה

מאת דפנה ורדי, כתבת "על המשמר" בבריטניה

לונדון. — עם סיום השיחות בין נשיא ארצות־הברית, רונלד רייגן, למנהיג הסובייטי מיכאיל גורבאצ'וב, ייצא שר החוץ האמריקני, ג'ורג' שולץ, לאירופה, כדי לעדכן את עמיתיו בפרטי השיחות שהיו בוושינגטון.

שולץ יבקר באוסלו, בבון ובלונדון. בכל אחת מהבירות, ייפגש עם ראשי המדינות ושרי החוץ וההגנה שלהן, וידון עימם בהסכם הטילים החדש ובהשלכותיו על מערך ההגנה באירופה.

ממשרד החוץ הבריטי נמסר, כי בשיחותיו בבריטניה עם תאצ'ר וג'פרי האו, יועלו גם נושאים כלליים הקשורים לחימוש הגרעיני, נושאים אזוריים ושאלות של פיתוח כלכלי באזורים שונים.

במקביל לשיחות שולץ, ידווח גורבאצ'וב על הפיסגה, היום, לכנס מנהיגים של מדינות ברית וארשה במזרח־ברלין, אך נשיא רומניה, ניקולאי צ'אושסקו, לא ישתתף בכנס.

דובר נשיא רומניה הסביר במסיבת עתונאים במזרח־ברלין, כי צ'אושסקו יהיה עסוק בהכנות לוועידה ארצית חשובה, שתיפתח ב־14 בדצמבר, ולכן ייצג אותו שר החוץ הרומני.

נמסר, כי גם המפקד העליון של כוחות ברית וארשה, המרשל הסובייטי ויקטור קוליקוב, ישתתף בפיסגה.

שר התחבורה חיים קורפו חנך אתמול בבוקר את מטוס הבואינג 757 החדש של חברת אל־על, ובדברי ברכתו קרא לעובדים שהחרימו את הטקס החגיגי בנמל בן־גוריון, "להשלים את המלאכה ולסייע לחברה להגיע למעמד הראוי לה". בדף הסבר שהופץ על ידי נציגות העובדים נקראו עובדי אל על להחרים את הטקס בגלל יחסי העבודה המעורערים השוררים בחברה. "אנחנו עובדים בשעה שההנהלה חוגגת כשכל הישגי החברה הם פרי עמלנו" — נאמר בכרוז הקצר.
(תצלום: יעקב כץ)

לומיר אחזקות בע"מ

הזמנה

לאסיפה כללית שנתית של בעלי המניות במשרדי החברה ברחוב אבן גבירול 68־66, ת"א.
האסיפה הכללית של החברה שהיתה צריכה להתקיים ביום 10.12.1987 *נדחתה* ליום ה־17.12.1987 עקב אי קיום מניין חוקי, והיא תתקיים בכל מניין שהוא.
על סדר היום:
1) דו"ח מנהלים
2) אישור הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 1986
3) בחירת מנהלים
4) מינוי רואה חשבון
5) שונות

בשם מועצת המנהלים שחור ישראל

לידידנו אלברט שאלתיאל

זר ברכות ליום
הולדתך ה־70
עד 120 כה לחי

מידידיך בדפוס החדש

צוותא לתרבות מתקדמת
אבן גבירול 30 ת"א. טל' 7־250156
הקופה פתוחה: 11.00־13.00, 19.00־20.30
נמשך המבצע המיוחד של צוותא
3 מופעים במחיר של 2
חוזרת
לחודש דצמבר בלבד!
תיאטרון
מוסיקה
וידאו
אירועים מיוחדים

פינה חמה ללב"י

הקרן למען בטחון ישראל

כולם בלב אחד

מבצע התרמה ארצי של קרן לב"י
בימים אלה הגיעה אליך מעטפה כחולה־לבנה של לב"י ובאמצעותה תוכל לתרום לחינוך, לרפואה ולאמצעי לחימה בצה"ל.
גם אם לא קיבלת המעטפה, היה שותף למבצע, כביטוי נאות להזדהותך עם צה"ל.
קח אל לבך — צה"ל תורם לך והתרומה ללב"י היא התרומה שלך

היום יותר מתמיד — תן לבך ללב"י

קרן לב"י: ת.ד. 7027 הקריה, תל־אביב 64734

המשכים

"הצלחה מובהקת"

(סוף מעמוד ראשון)

הלבן, בטקס הפרידה לראיסה ולמיכאיל גורבאצ'וב, הודו שני המנהיגים, כי למרות השיחות הטובות והגלויות, שיפור האווירה, ההזדמנות להיכרות הדדית נוספת והתקדמות־מה, לא הושגה פריצת־דרך ולא סוכמו הסדרים לפתרון אף אחת מהבעיות המרכזיות.

אפגניסטן — אין נסיגה

הציפיות הרבות ביותר היו בנושא אפגניסטן. עד הרגע האחרון קיוו משקיפים שתימסר הודעה על תוכנית לנסיגה סובייטית מאפגניסטן, לאחר שמונה שנות כיבוש ומלחמה, שגרמה למותם של כמעט 10 אחוזים מהתושבים. לקראת הפיסגה ובמהלכה, דובר על "לוח זמנים" סובייטי לנסיגה, שתימשך 18 חודשים, שנה ואפילו פחות. אך בינתיים — הסובייטים נשארים באפגניסטן.

הנשק האסטרטגי — אין הסכמה

גם השיחות על צמצום הנשק הגרעיני האסטרטגי עוררו ציפיות וניחושים רבים, לאחר שנחתם ההסכם ההיסטורי לחיסול של כל הטילים לטווחים קצר ובינוני. דובר על הסכמה עקרונית של שני הצדדים לצמצם ב־50 אחוז את מספר כלי־הנשק האסטרטגיים שבידיהם, אך גם בנושא זה לא הושגו סיכומים מעשיים. איש משני המנהיגים לא הזכיר את ביקור הגומלין הצפוי של רייגן במוסקווה, בשנה הבאה, לשם חתימת הסכם לצימצום החימוש האסטרטגי.

זכויות־האדם — אין התקדמות

נושא זכויות־האדם, ובראשו יהדות ברית־המועצות, עלה בפורומים פומביים וסגורים, עם הנשיא, עם חברי קונגרס ועם פקידי ממשל. קבוצת־עבודה משותפת לשתי המשלחות עסקה בו במהלך הוועידה. גורבאצ'וב אף העלה הצעה, שתוקם ועדה משותפת לקונגרס ולסובייט העליון, שתעסוק בבעיות זכויות־אדם בשתי המדינות. אולם גם בנושא זה לא נמסר על כל סיכומים מעשיים או התקדמות מוחשית. והתבטאויותיהם של הסובייטים, ובמיוחד הדובר גראסימוב, השאירו מעט מאוד תקווה לשינוי בעתיד הקרוב.

בביקור הבא...

בדברי הסיכום שלהם, בטקס הפרידה, עשו שני המנהיגים מאמץ להדגיש את החיוב שבעצם קיום השיחות: שמירת ערוצי תקשורת פתוחים, ליבון בעיות, כנות ובטיחות, למרות ההבדלים הגדולים, למרות הקשיים. שניהם הדגישו את ההישג ההיסטורי שבחתימת הסכם הטילים, "אליו יש להתייחס כהתחלה בלבד," כדברי הנשיא רייגן. גורבאצ'וב אמר, שלא פחות משיחותיו עם הנשיא רייגן, הוא מייחס חשיבות לפגישותיו עם אורחים אמריקניים, חברי קונגרס, אנשי־עסקים, אקדמאים, אמנים ואנשי תקשורת, שאותם אירח בשגרירות ברית־המועצות בוושינגטון. "והיו ההזדמנות להכיר, להעריך ואפילו ליצור סטריאוטיפים," אמר. הוא הוסיף, שבביקורו הבא בארה"ב, מקווה הוא לראות עוד הרבה יותר מאורחותיה ולבקר במקומות נוספים, ולא רק בוושינגטון הבירה.

פגישה ספונטנית

ביומו האחרון כאן, הספיק עוד גורבאצ'וב להפתיע (ולהבהיל מעט), כשהחליט לקיים פגישה ספונטנית נוספת עם אורחים אמריקניים. במקום להיכנס ללימוזינה המשוריינת, שהוטסה במיוחד מברית־המועצות, ניגש אל קהל־הסקרנים שהתאספו ברחוב, לצפות בו בצאתו מארוחת־הבוקר עם סגן הנשיא בוש. הוא לחץ ידיים, החליף ברכות וחיוכים ועורר התרגשות רבה.

רבין ינסה להסיר החרם בארה"ב מלוי ולפידות

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

שר הבטחון יצחק רבין יצא אמש לביקור עבודה בארצות־הברית. במרכז הביקור עומד טקס החתימה על מיזכר הבנה בין שתי המדינות בנושא שיתוף פעולה בטחוני. לכתבנו הצבאי נודע כי שר־הבטחון ינסה לפעול בארצות־הברית באופן נמרץ להסרת הווטו שהטילו גורמים אמריקניים לגבי הגעתם לארצות הברית של הרמטכ"ל לשעבר משה לוי ושל מפקד חיל האוויר לשעבר עמוס לפידות בעקבות פרשת פולארד. נסיונות בכיוון זה נעשו כבר בשנה האחרונה על ידי דרגים פוליטיים בכירים בשיחות עם הממשל האמריקני אולם בינתיים ללא הצלחה. עוד נודע כי האלוף עמוס לפידות בודק כעת את האפשרות לצאת ללימודים באנגליה אם לא יסתייע בידו לצאת לארצות הברית.

קולק יחרים טקס

(סוף מעמוד ראשון)

אריאל שרון ייער את טקס כניסתו לבית שברובע הגאי להדלקת נר ראשון של חנוכה. דרכי הגישה לבית צרות והתנועה אליו יכולה להתבצע ברגל בלבד. החלטתו של שר־המסחר והתעשייה לקבוע את ביתו ברובע המוסלמי תחייב את המשטרה ומשמר הגבול להקצות כוחות אבטחה רבים. במשטרת ירושלים סרבו להתייחס לנושא וזה באמתלה כי מדובר בנושא בטחוני. יחד עם זאת, באורח בלתי־רשמי קובלים במשטרה על העול הנוסף שירבוץ עליהם לא רק במעמד החגיגי של חנוכת הבית, אלא בכל ימות השנה.

במיברק ליו"ר הכנסת תובעים חברי הכנסת מוחמד מיעארי ומתי פלד לקיים דיון, דחוף במליאה כמה שכינו — כוונתו של השר שרון לבצע פלישה אלימה לרובע המוסלמי בירושלים. הם אומרים, כי השר שרון ממשיך בירושלים את מה שעשה בלבנון ב־1982, וגם הפעם עלולה פלישתו להביא לשפיכות דמים.

שערי מטבע־חוץ בנק הפועלים — 10.12.87

	היחידה	בשטרות: קנייה	בשטרות: מכירה	העברות והמחאות: קנייה	העברות והמחאות: מכירה	שערים יציגים
סל מטבעות	1			1.7003	1.7215	1.7087
דולר אמריקני	1	1.52	1.60	1.5583	1.5777	1.5663
מרק גרמני	1	0.92	0.97	0.9387	0.9504	0.9431
לירה שטרלינג	1	2.76	2.89	2.8127	2.8478	2.8256
פרנק צרפתי	1	0.26	0.28	0.2769	0.2804	0.2782
ין יפני	100	1.16	1.21	1.1787	1.1934	1.1857
גילדן הולנדי	1	0.82	0.86	0.8340	0.8444	0.8383
פרנק שווייצרי	1	1.13	1.18	1.1488	1.1631	1.1538
כתר שבדי	1	0.25	0.27	0.2592	0.2624	0.2605
כתר נורווגי	1	0.24	0.25	0.2423	0.2453	0.2435
כתר דני	1	0.24	0.25	0.2436	0.2466	0.2448
מרק פיני	1	0.37	0.39	0.3819	0.3867	0.3839
דולר קנדי	1	1.17	1.23	1.1928	1.2076	1.1988
דולר אוסטרלי	1	1.06	1.14	1.0937	1.1073	1.0995
ראנד דר' אפריקני	1	0.48	0.80	0.7937	0.8036	0.7981
פרנק בלגי	10	0.44	0.46	0.4489	0.4545	0.4508
שילינג אוסטרי	10	1.31	1.37	1.3319	1.3465	1.3404
לירה איטלקית	1,000	1.25	1.33	1.2749	1.2909	1.2800

טלקס

● הכבאים מאיימים בשביתה כללית

שביתת כבאי איגוד ערים יזרעאל נמשכת. בתום יומיים לשביתה עדיין לא שולמה משכורתם של השובתים ואיש לא פנה אליהם. גדעון זאוברמן, דובר כבאי ישראל, הודיע כי אם המשכורות לא תשולם לכבאים היום, יושבתו בתחילת השבוע הבא כל שירותי הכבאות בארץ.
שלמה גלזר

● חולון תרמה בית כנסת ומועדון לתותחנים

עיריית חולון, באמצעות הוועד למען החייל בעיר, תחנוך בשבוע הבא בית־כנסת חדש ומועדון לחיילים מיחידת התותחנים, שאיבדה שמונה מחייליה בשריפה לפני שנתיים.
יו"ר האגודה למען החייל בחולון, שמעון דובדבני, מסר כי בית הכנסת יעמוד באותו מקום בו ניצבה יחידת המגורים שעלתה באש.
אשר שילוני

● כנס בינלאומי ללימודי השומרונות

כנס בינלאומי ללימודי השומרונות יתקיים במחצית אפריל 88' באוניברסיטת תל־אביב. הכנס מאורגן על־ידי "אגודה ללימודי השומרונות" שהוקמה בפריז ב־1985, בשיתוף עם אוניברסיטת תל־אביב.
הכנס ימשך שלושה ימים, ובמהלכו יבקרו באי הכנס בשני המרכזים השומרוניים שבחולון ובשכם.
אשר שילוני

● נדבן יתרום אולפני שידור לקרית שמונה

נדבן ידוע מארה"ב גיים ויצמן, הביע נכונות לתרום מערכת אזעקה לשעת חירום שתקיף את כל קרית שמונה וכן ציוד לשני אולפנים, להקמת תחנת שידור בקרית שמונה.
הבטחות אלה ניתנו ע"י ויצמן בשיחה טלפונית עם ראש עיריית קרית שמונה לאחר ששמע על הצורך בתחנה זו ביישוב הצפוני.
(עתי"ם)

● הנשיא יצא לביקור בבריטניה

נשיא המדינה, חיים הרצוג, יצא אתמול במטוס "אל על" לבריטניה שם יתקבל אצל ראש הממשלה, מרגרט תאצ'ר, וישתתף באירועים שאורגנו ע"י הקהילה היהודית בבריטניה, לציון 70 שנה להצהרת בלפור ו־40 שנה למדינת ישראל. כן יסעד הנשיא ארוחת ארבע עם שולחנה של אליזבט, מלכת אנגליה.
הביקור אינו ממלכתי, ובנמל התעופה לא היה כל טקס. הנשיא ישוב ארצה ביום רביעי הבא.
(עתי"ם)

● חברת "שמן" החלה לשווק אקונומיקה חדשה

חברת "שמן" החלה לשווק אקונומיקה במתכונת חדשה, והחליטה להפסיק לייצר את האקונומיקה עם חומר בצבע צהוב – על פי הנחיות משרד הבריאות.
החל מאתמול משווק המוצר החדש בבקבוק לבן, עם תווית חדשה, בה מצוין כי המוצר אינו מכיל סודיום ביכרומט. (עתי"ם)

● בתו של וולבובסקי עלתה לארץ

קירה וולבובסקי בתם של לודמילה וליאוניד וולבובסקי אסיר ציון לשעבר ומסורב עלייה כיום הגיעה אתמול בצהריים דרך וינה לשדה התעופה בן־גוריון.
ליאוניד וולבובסקי, חוקר בכיר במכון מחקר למכניזציה ואוטומציה בתעשיית הנפט והגז, פוטר מעבודתו ב־1974 כאשר ביקש לראשונה היתר יציאה לישראל וקיבל סירוב בגלל "סודיות". הוא למד מהר מאוד את השפה העברית והוא ידוע כיום כאחד המורים המעולים לשפה העברית ולמורשת היהודית.
יוסף גלילי

מאסר עולם לתושב כפר קאסם, על רצח שאלתיאל

שני שופטים גזרו דין מוות, אך דעת המיעוט הכריעה, כי החוק מחייב בעניין זה החלטה פה אחד

בית המשפט הצבאי בשכם הטיל אתמול בבוקר עונש מאסר עולם על אחמד אבו־ג'עבר (28) תושב כפר קאסם על רצח החייל עקיבא שאלתיאל.

שניים מתוך שלושת השופטים שישבו בהרכב בנשיאותו של סגן אלוף שוקי הלוי ביקשו להטיל על הנאשם עונש מוות וציינו, כי הנאשם הינו ערבי ישראלי וביצע את זממו בעד בצע כסף. השופט השלישי ביקש להטיל על הנאשם עונש מאסר עולם בלבד בהסתמכו על כך ששני חבריו של הנאשם כבר קיבלו מאסר עולם בגין אותה עבירה.

החוק קובע, כי עונש מוות יוטל רק במקרה שההחלטה תתקבל פה אחד, והנאשם נידון למאסר עולם בלבד, כדעת המיעוט. גם בא כוח התביעה, סג"מ גיל סופר, ביקש מבית המשפט להסתפק בהטלת עונש מאסר עולם ולא דרש להטיל על הנאשם עונש מוות.

רצח החייל עקיבא שאלתיאל אירע לפני שנה וחצי. הוא המתין להסעה בצומת כפר אברהם שליד פתח־תקוה ונסע עם שלושת הרוצחים. כשהגיעו למקום בו תכננו לרצוח אותו הורידוהו בכוח מהמכונית, כרכו חבל סביב צווארו וחנקו אותו למוות. לאחר מכן כיסו באבנים גדולות את גופתו, שנמצאה כעבור יומיים.

לחברי החוליה מיוחסים גם ניסיון לרצוח תושב הגדה, שנחשד על ידם כמשתף פעולה, וירי על אוטובוס ישראלי, שבו נפצע נהג האוטובוס. (עתי"ם)

ואנונו ויתר על עתירתו לפתיחת דלתות בית המשפט

לאחר שביהמ"ש המחוזי ינמק סגירת הדלתות, ידונו שני הצדדים בהסכמה לפומביות חלקים מסוימים מהדיון ● נבדקת תלונת ואנונו על הכאתו

פרטים שטרם נודעו ממשפטו של מרדכי ואנונו נחשפו אתמול בדיון בעתירתו של ואנונו לפתיחת דלתות בית המשפט הדן בעניינו.

בהמלצת בית המשפט נמחקה עתירתו של מרדכי ואנונו, לאחר ששופטי בג"ץ המליצו לצדדים לפנות לבית המשפט המחוזי בירושלים כדי שיתן את נימוקיו להחלטה שלא להתיר פתיחת דלתותיו. עם קבלת הנימוקים, שלא ניתנו בעבר, יגבשו התביעה והסנגוריה הצעות שיאפשרו פומביות בחלקים מסויימים של הדיון.

בין ההצעות שהעלו שופטי בג"ץ לצדדים — אפשרות שואנונו ייעדר מאולם הדיונים ומהלך הדיון יועבר אליו ברמקול לחדר סמוך. בכך תימנע אפשרות של קשר בין הנאשם לקהל.

לאחר שהסנגור שמע את הצעת בית המשפט, הסכים כאמור לחזור בו מן העתירה.

בין יתר הגילויים על משפטו של ואנונו, סיפרה ב"כ התביעה, עו"ד דורית ביניש, כי התביעה ביקשה להביא עדים רגישים כדי שיעידו על דוכן העדים מאחורי פרגוד. וכך תישמר זהותם בסוד. בית המשפט סירב לנהל את המשפט בדרך זו, ולכן, לדברי עו"ד ביניש נאלצה התביעה לוותר על עדים אלו.

פרט נוסף שלא פורסם התגלה במהלך הדיון: כי בית המשפט המחוזי בשעה שהחליט ללא מתן נימוקים על דחיית הבקשה לפתיחת הדלתות, פסק, שלאחר מתן הכרעת הדין יוכלו הצדדים להסכים ביניהם על פרסום חלקים מסוימים של הפרוטוקולים. אם אחד הצדדים לא יאות להסכים לפרסום חלק זה או אחר מהפרוטוקול, יועבר הדבר להכרעה של בית המשפט המחוזי.

ראשית הדיון נסבה ארוכות על שאלת סמכותו של בג"ץ לדון בעתירה. השופטים מרים בן פורת, אהרון ברק ואברהם חלימה העלו את השאלה, אם בהתחשב בהוראות חוקי בתי המשפט, יש להם סמכות לשבת כערכאת ערעור להחלטה זו. הסנגור טען, כי בסמכות בג"ץ להתערב בהחלטה, בהתחשב בעובדה שאין בית משפט אחר היכול לדון בכך.

ב"כ התביעה טענה, כי לא ניתן לדון כלל בעתירה, בשל הוראות החוק.

בסופו של דבר, כאמור, לא נידרשו שופטי בג"ץ להכריע בסוגיה זו, עם קבלת הצעתם.

משפטו של מרדכי ואנונו יתחדש בבית המשפט המחוזי בעוד שבועיים. משטרת ישראל פתחה בחקירה בנושא תלונתו של מרדכי ואנונו, הטוען כי הוכה וגודף ע"י שוטרי מג"ב שאבטחו את העברתו לבית המשפט לתא מעצרו.

דובר משטרת ישראל אמר, כי במשטרה התקבלה לפני מספר ימים תלונה של מרדכי ואנונו. הדובר הוסיף, כי היחידה לתלונות הציבור במטה הארצי, העוסקת בחקירות שימוש בכוח של שוטרים, בודקת את התלונה ותגיש את מסקנותיה בקרוב. (עתי"ם)

השופט קבע, שהסכום שהוצע בעד שטח "אתא" קטן, וביטל המכירה

מאת יואב אביב, כתב "על המשמר"

השופט אליעזר דוד בר סירב לאשר אתמול טיוטת הסכם למכירת שטח מפעל "אתא" לחברת "מישנאל" לבנייה והשקעות. אתמול היה צריך להימכר הפלח האחרון של התשלובת. 61 דונמים עליהם בנוי המפעל בשטח קרית־אתא.

כונסי הנכסים של המפעל, עורכי הדין ליפא מאיר ויואל סולומון קיבלו בשלב הראשון שלוש־עשרה הצעות לרכישת שטח המפעל. במירוץ נותרה רק חברת מישנאל, שהציעה כ־2.5 מיליון דולרים בשני תשלומים. כונסי הנכסים ונציגי החברה הכינו טיוטת הסכם, אולם כפי שאירע במכירות קודמות, גם הפעם בית המשפט חשב אחרת.

לאולם בית המשפט הגיעו במפתיע גם נציגי "כיתן" שהתעניינו ברכישת המפעל וגם נציגים של שני משקיעים שביקשו לשמור את זהותם בסוד.

עם תחילת הדיון הודיע השופט, כי הוא דוחה את טיוטת ההסכם שהוכנה, כיוון שהמחיר נמוך באופן משמעותי מהערכת השמאי הממשלתי.

הוא הציב את המחיר ההתחלתי למכירת הבניינים ושטח האדמה על 2.8 מיליוני דולרים אולם אף אחד מהנוכחים לא היה מוכן לשלם סכום זה, והשופט החליט לדחות את המשך מכירת נכסי המפעל למועד אחר. בשם כונסי הנכסים שנכחו באולם הופיע הופעת בכורה, בנו של נשיא המדינה, עו"ד יצחק הרצוג.

151 עליות במניות לעומת 113 ירידות

מאת אלחנן הורוביץ

אתמול נמשכה מגמת העלייה, ששררה בימי המסחר האחרונים של השבוע עקב הורדת שיעורי הריבית.

בשוק המניות כולו עלו אתמול 151 שערים, לעומת 113 שירדו ו־163 שנשארו בלי שינוי. נרשמו 2 "קונים בלבד" ואף לא אחד "מוכרים בלבד". מדד המניות הכללי עלה אתמול ב־0.09% מדד המניות ללא בנק בהסדר עלה ב־0.23% בעוד שמניות ההסדר ירדו ב־0.01% בממוצע.

בסיכום השבועי, עלו מניות ההסדר ב־0.53% בממוצע, בעוד שמדד המניות הכללי ירד ב־0.1% וללא בנקים שבהסדר ירד ב־0.99%.

בענף השוק של איגרות החוב הצמודות למדד עלה אתמול ב־0.16% ושל הצמודות למט"ח עלה ב־0.21%.

מתחילת השנה עלו איגרות החוב הממשלתיות הצמודות למדד ב־22%, בעוד שהצמודות לדולר עלו ב־16.5% בממוצע.

גלגלי הבורסה

סל המטבעות עלה אתמול ב־0.17% אג' ל־1.7087 ש"ח, בעוד ששער הדולר היציג עלה ב־0.25% אג' ל־1.5663 ש"ח.

דולר נוסעים — 1.858 ש"ח.

דולר שחור הוסיף לנוע בין 1.68 ל־1.69 ש"ח.

בשוקי המטבעות הבינלאומיים ציפו אתמול להודעה על עליית הגירעון במאזן המסחרי של ארה"ב באוקטובר. הובעה הדעה, שהירידה בשער הדולר תתחדש, אם הגרעון החודשי במאזן המסחרי של ארה"ב יעלה על 15 מיליארד דולר.

במסחר רב צדדי במניות לשני המדדים ירדו רק 3 שערים (של אמנה ב־1.9%, של עלית ב־1.8% ושל דלק ב־0.5%). כל השערים האחרים עלו. העלייה הגדולה ביותר היתה 1.5% בכלל ישראל.

במסחר במניות בשערים משתנים אחרי המדורים ירדו רק 2 שערים (של פולגת ב־0.6% ושל אלרון ב־0.76%). כל השערים האחרים עלו. העליות הגדולות ביותר — ב־1.5% — היו בכלל סחר ובאזורים.

במניות ההסדר שפדיונן ב־1988 נעו עליות השערים בין 0.2% (אי די בי א') ל־1.5% (מימון סחר 5), לעומתן נעו הירידות בין 0.6% (אגוד רג') ל־2.7% (פועלים מב'), תשואותיהן השנתיות נעו בין 11.71% (ממון וסחר 5) ל־14.13% (הפועלים מבכ'). הפועלים ש' — 13.17%, הפועלים מ' — 13.2.

במניות ההסדר שפדיונן ב־1989 נעו העליות בין 0.4% (הפועלים עש) ל־1.0% (המזרחי ע"ש), לעומתן ירד שער כללי ב־0.5%. תשואותיהן השנתיות נעו בין 9.38% (אגודה) ל־10.23% (הפועלים למוכ"ז). הפועלים ע"ש — 9.67%.

המחזור במניות ההסדר משני הסוגים הגיע ל־2.6 מיליון ש"ח.

במניות התעשייה עלו ב־10% ניקוב 5, אלכות 1, תעשיות לביש 5, ניקוף 1 ובויקר נ.ח. לעומתן בלטו הירידות ב־10.1% [illegible]

התכסיס העתיק — בעיטה במקום הנכון, הניס את האנס

במאבק עיקש הצליחה אתמול אשה לסכל נסיון לאונסה והזעיקה את המשטרה.

סמוך לשעה 11 לפני הצהריים חדר אדם רעול פנים לדירתה של תושבת מושב גנות והחל לגרור אותה לעבר הספה שבסלון.
האשה התנגדה בכל כוחותיה, בעטה במבושיו של התוקף והצליחה לדחוף אותו החוצה. האיש נמלט והאשה הזעיקה את המשטרה, שפתחה בסריקות בסביבה.
טרם נעצר איש.
(עתי"ם)

העדה: טייטלמן שאל, "מה תתני לי בעד אחזקת רכב?"

"שאלתי את טייטלמן, אם מגיעה לי אחזקת רכב. הוא ענה לי: מה תתני לי אם אתן לך אחזקת רכב. הבנתי זאת ככוונה מינית, לא עניתי לו ויצאתי מהחדר" — סיפרה אתמול עובדת במשרד התיירות, ששמה נאסר לפרסום, במשפטו של אהרון טייטלמן, מי שהיה סמנכ"ל משרד התיירות, המואשם בבקשת שוחד מיני מעובדות המשרד.

העדה הוסיפה וסיפרה על שיחה נוספת שהיתה לה עם טייטלמן: "שאלתי אותו למה א' (עדת התביעה הראשונה במשפט) קיבלה אחזקת רכב ולא אני. הוא השיב לי: אם היית נותנת לי את מה שא' נתנה לי היית מקבלת אחזקת רכב".

העדה הוסיפה וטענה, כי לפי בקשתה היו יחסיה עם טייטלמן יחסים קורקטיים, אך עם זאת "הוא התייחס אלי בחום, ליטוף פה ליטוף שם, קיבלתי ממנו מחמאות".

השופט עזרא הדיה מעיר: "הוא היה נחמד אליך — אני לא מבין היכן השוחד. זה עניין משמעותי. יכול להיות שכך לא צריך להתנהג סמנכ"ל הנותן למזכירה צביטה בלחי, אך זה עניין לבית דין למשמעת".

העדה: "כשהוא אמר לי מה תתני לי — זה לא היה בצחוק, הוא התכוון למה שאמר".

במשפט העיד גם דוד חזן, מנהל מחלקת כוח אדם במשרד. העד סיפר, כי החליטו לפטר את ר', עדת התביעה השניה במשפט, מאחר שהיתה עובדת בלתי־יעילה. התביעה טענה במשפט, כי ההחלטה על פיטוריה נבעה מכך שסירבה להיענות לחיזורי חברו של טייטלמן.

השופט: "אולי יש כאן צירוף מקרים אומלל? מה הראיות שלכם לכך?" התובע: אנחנו נוכיח את האשמות.

בתום העלאת עדי התביעה, טען סנגורו של טייטלמן עו"ד אהרון בן שחר, כי אין מקום כלל להשיב על האשמה נגד טייטלמן. לטענתו, אין בעדי התביעה כדי לבסס האשמות לכאורה נגד הנאשם.

לאחר טיעונו כי אין להשיב על האשמה והעלתה האפשרות באולם בית המשפט כי התביעה תחזור בה מאישומי דרישת השוחד המיני כנגד טייטלמן ואילו הוא יודה באשמת הפרת אימונים של עובד ציבור, במסגרת עיסקת טיעון.

טייטלמן, סירב באמצעות סנגורו להצעה זו, התעקש שהוא חף מפשע וביקש מהשופט להכריע בשאלה האם יש להשיב על האשמה. השופט הודיע, כי יתן החלטתו אם יש להשיב על האשמה כנגד טייטלמן ביום ב' הקרוב. (עתי"ם)

רשת אלחוט בלתי חוקית הוחרמה בקיבוץ הזורע

מאת שלמה גלזר, כתב "על המשמר"

רשת אלחוט לא חוקית, שכללה תחנת בסיס ו־12 מכשירים ניידים וידניים נתפסה והוחרמה בפשיטה שערכו פקחי משרד התקשורת על קיבוץ הזורע ביום רביעי אחרי־הצהריים.

בכוונת משרד התיקשורת להגיש תלונה פלילית נגד מפעילי הרשת על אחזקת והפעלת ציוד אלחוטי ללא רשיון. דובר משרד התקשורת, אלי עמר, הדגיש כי משרד התקשורת רואה בחומרה רבה פעילות בלתי־חוקיים מעין זאת, ויפעל גם בעתיד כדי לבער את הנגע. הוא ציין כי גופים או מוסדות הזקוקים לרשתות אלחוט יכולים לפנות לגורמים המוסמכים ולקבל רשיון לכך.

ראז'ו רץ ניסה להתאבד בתלייה, אך הסדין נקרע

העציר ההונגרי ראז'ו רץ, הנתון במעצר בכלא רמלה, ועומד נגדו צו גירוש מהארץ, ניסה לשים קץ לחייו אתמול לפנות בוקר, וניצל הודות לערנותו של סוהר בית המעצר.

סמוך לשעה 3.30 שמע סוהר המופקד על שמירת האסירים רעש מאחד התאים. הדבר עורר את חשדו, והוא הזדרז להגיע למקום הרעש. שם גילה את ראז'ו רץ שרוע על רצפת התא, כשסביב צווארו כרוכים קרעי סדין.

כוח סוהרים נוסף שהוזעק למקום הגיש לעציר עזרה ראשונה ואחר כך העבירו למרפאה, שם נקבע כי רץ יצא מכלל סכנה.

בבדיקה שנערכה בבית המעצר מסתבר, כי האיש כרך את הסדינים סביב צווארו ותלה עצמו על סורגי חלון התא. הסדין נקרע והוא נפל על הרצפה. (עתי"ם)

קשישה נשדדה באיום סכין השלל — שמונה שקלים

מאת אשר שילוני כתבנו בחולון

קשישה בת 72, תושבת חולון, שישבה שלשום בשעה 6.00 בערב ליד פתח ביתה ברחובה, נשדדה על־ידי אלמוני שהסתיר את פניו בחולצה, שלף סכין, והוציא מחלוקה של הקשישה את ארנקה. הוא הוציא את הכסף — 8 שקלים, השליך את הארנק ונמלט.

פעילות חינוכית בהפסקה — הדרכה בשימוש בסמים

מאת יואב אביב, כתב "על המשמר"

אלי עשור בן 18 מקריית מוצקין נעצר אתמול לארבעה ימים בהוראת בית משפט השלום בחיפה, בחשד במכירת סמים והחזקת סמים לעישון.

אלי עשור הובא לבית המשפט לצורך הארכת מעצרו. תובע המשטרה טען נגדו כי הצעיר נהג להתייצב בהפסקות בבית ספר תיכון בקריית מוצקין ולמכור סמים לתלמידי בית הספר. נציג המשטרה טען עוד כי החשוד הצעיר אף הגדיל לעשות כשלימד את התלמידים כיצד להשתמש בסם ולהפיק ממנו את מירב ההנאה.

השופט חיים סלוקי הורה לעצור את הצעיר לחקירה למשך ארבעה ימים נוספים.